

ΕΑΡΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ 2024

ΙΟΥΝΙΟΣ 2024

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Αμερικής 11 Αθήνα 106 72, Ελλάδα

www.hfisc.gr

T: +30 211 1039600

e-mail: hfisc@hfisc.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Επισκόπηση	7
Μέρος Α΄: Μακροοικονομικές εξελίξεις και προοπτικές	9
1. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	11
1.1 Ανάλυση των εξελίξεων στο ΑΕΠ το 2023	12
1.2. Προβλέψεις για το ελληνικό ΑΕΠ του 2024: Εγχώριοι και διεθνείς φορείς, προστιθέμενη αξία κλάδων παραγωγής.....	15
1.3. Προβλέψεις για τις συνιστώσες του ΑΕΠ και των μακροοικονομικών δεικτών: Εγχώριοι και διεθνείς φορείς.....	17
2. Απασχόληση και ανεργία	19
3. Πληθωρισμός	23
4. Ισοζύγιο πληρωμών	27
4.1 Ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών	28
4.2 Ισοζύγιο πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων.....	29
4.3 Άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) – Καθαρή διεθνής επενδυτική θέση (ΚΔΕΘ).....	29
4.4 Στοιχεία α΄ τριμήνου 2024 και προβλέψεις για τα επόμενα έτη	29
5. Χρηματοπιστωτικός τομέας	31
5.1 Καταθέσεις	32
5.2 Χορηγήσεις	34
5.3 Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ).....	35
6. Οικονομικές προβλέψεις και αβεβαιότητες για το 2024	39
6.1 Βασικές πηγές οικονομικών αβεβαιοτήτων.....	40
Μέρος Β΄: Δημοσιονομικές εξελίξεις και προοπτικές	43
7. Εκτέλεση Προϋπολογισμού 2023-2024	45
7.1 Εκτέλεση προϋπολογισμού 2023	46
7.2 Εκτέλεση προϋπολογισμού α΄ τριμήνου 2024	47
7.2.1 Κρατικός Προϋπολογισμός (ΚΠ)	47
7.2.2 Γενική Κυβέρνηση (ΓΚ)	51
8. Δημόσιο Χρέος και εγγυήσεις	53
8.1 Δημόσιο Χρέος	54
8.1.1 Η επίδραση των μακροοικονομικών μεγεθών στο λόγο χρέος προς ΑΕΠ	54
8.1.2 Ο βραχυχρόνιος δανεισμός.....	55
8.1.3 Η εκδοτική δραστηριότητα	56
8.1.4 Αποδόσεις δεκαετών ομολόγων	56

8.1.5 Οι κίνδυνοι δημοσιονομικής βιωσιμότητας σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.....	57
8.1.6 Οι νέοι δημοσιονομικοί κανόνες και οι αναλύσεις βιωσιμότητας χρέους	58
8.2 Εγγυήσεις ελληνικού Δημοσίου	59
9. Δημοσιονομικές προβλέψεις και προοπτικές.....	63
9.1 Δημοσιονομικά αποτελέσματα 2023	64
9.2 Δημοσιονομικές εξελίξεις 2024	65
9.3 Δημοσιονομικές προοπτικές 2025	67
9.4 Δημοσιονομικές προκλήσεις.....	67

ευρετήριο διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: ΑΕΠ, 2008-2023 (εκατ. ευρώ και ετήσια μεταβολή σε %)	12
Διάγραμμα 2: ΑΕΠ βασικές συνιστώσες του ΑΕΠ, 2023 (εκατ. ευρώ/αριστερός άξονας και % μεταβολή σε σχέση με το 2022/δεξιός άξονας)	13
Διάγραμμα 3: Μεγέθυνση του ΑΕΠ το 2023 στην ευρωζώνη των 20 μελών (μ.ο.: 0,4%).....	14
Διάγραμμα 4: Προβλέψεις ΥΠΕΘΟ για το ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης το 2023	15
Διάγραμμα 5: Εκτιμήσεις για τον ρυθμό αύξησης του ελληνικού ΑΕΠ 2024.....	16
Διάγραμμα 6: Εκτιμήσεις και προβλέψεις του πραγματικού ΑΕΠ για το 2024 & 2025 (ΥΠΕΘΟ)	16
Διάγραμμα 7: Προβλέψεις ΥΠΕΘΟ για το ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης το 2024	16
Διάγραμμα 8: Ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα και στις χώρες της ΕΕ	20
Διάγραμμα 9: Κενό απασχόλησης φύλου, Ελλάδα & ΕΕ των 27 (2012-2022)	21
Διάγραμμα 10: Εξέλιξη του Εργατικού Δυναμικού στην Ελλάδα (2009-2023).....	21
Διάγραμμα 11: Πραγματικό μοναδιαίο κόστος εργασίας (Ελλάδα, ευρωζώνη, 2015=100)....	22
Διάγραμμα 12: Μηνιαία εξέλιξη Εν.ΔΤΚ στην Ελλάδα και την ευρωζώνη (ετήσιες % μεταβολές)	24
Διάγραμμα 13: Εν.ΔΤΚ Απριλίου 2024 στην Ελλάδα ανά ομάδα αγαθών & υπηρεσιών.....	25
Διάγραμμα 14: Προβλέψεις ΥΠΕΘΟ και διεθνών οργανισμών για την εξέλιξη του πληθωρισμού (ετήσια % μεταβολή Εν.ΔΤΚ).....	25
Διάγραμμα 15: Καταθέσεις νοικοκυριών και μη χρημ/κών επιχειρήσεων κατά το χρονικό διάστημα Σεπ. 2019 - Σεπ. 2023 σε χιλ. ευρώ	32
Διάγραμμα 16: Καταθέσεις νοικοκυριών κατά το χρονικό διάστημα Μαρ. 2023 - Μαρ. 2024, σε χιλ. ευρώ και μηνιαία ποσοστιαία μεταβολή	33
Διάγραμμα 17: Καταθέσεις μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων κατά το χρονικό διάστημα Μαρ. 2023 – Μαρ. 2024, σε χιλ. ευρώ και μηνιαία ποσοστιαία μεταβολή.....	33
Διάγραμμα 18: Υπόλοιπο συνολικής χρηματοδότησης και χρηματοδότησης εγχώριου ιδιωτικού τομέα (νοικοκυριά και επιχειρήσεις) από τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (εκατ. ευρώ)	34

Διάγραμμα 19: Ρυθμός μεταβολής, σε ετήσια βάση, των υπολοίπων χρηματοδότησης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα	35
Διάγραμμα 20: ΜΕΔ (όγκος και % επί του συνόλου των δανείων) σε ενοποιημένη βάση και σε χιλ. ευρώ.	35
Διάγραμμα 21: ΜΕΔ (σε χιλ. ευρώ και ως % επί του συνόλου) σε ενοποιημένη βάση και σε χιλ. ευρώ.....	36
Διάγραμμα 22 : ΜΕΔ ανά κατηγορία (ως % επί του συνόλου της κατηγορίας)	36
Διάγραμμα 23: Εξέλιξη χρέους της ΓΚ ως ποσοστό στο ΑΕΠ 2010-2026.....	54
Διάγραμμα 24: Εξέλιξη χρέους ΓΚ, του Χρέους Κεντρικής Διοίκησης (ως απόλυτο μέγεθος) και μέγεθος βραχυχρόνιου δανεισμού με τη μορφή Repo agreements 2015 - α' τριμ. 2024.....	55
Διάγραμμα 25: Αποδόσεις δεκαετών ομολόγων σε Ελλάδα, Ιταλία, και Πορτογαλία σε μηνιαία βάση (Ιαν. 2021 - Απρ. 2024)	57
Διάγραμμα 26: Ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο, πληρωμές καταπτώσεων εγγυήσεων και παρεχόμενες νέες εγγυήσεις ελληνικού Δημοσίου σε φορείς εντός & εκτός ΓΚ 2010 - Μάρτιος 2024	60
Διάγραμμα 27.α: Ισοζύγιο ΓΚ (% ΑΕΠ)	64
Διάγραμμα 27.β: Πρωτογενές αποτέλεσμα ΓΚ (% ΑΕΠ)	64
Διάγραμμα 28: Πρωτογενές αποτέλεσμα ΓΚ (% ΑΕΠ)	65

ευρετήριο πινάκων

Πίνακας 1: ΑΣΠΚ ανά κατηγορία (2023)	13
Πίνακας 2: Εισαγωγές και εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (σε εκατ. ευρώ)	14
Πίνακας 3: Προβλέψεις 2024 για ετήσια μεταβολή των συνιστωσών του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές 2015 (%)	17
Πίνακας 4: Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, ΑΞΕ και ΚΔΕΘ (εκατ. ευρώ)	28
Πίνακας 5 : Εκτέλεση προϋπολογισμού σε επίπεδο ΓΚ (εκατ. ευρώ*) Ιαν. - Δεκ. 2023 σε ταμειακή λογιστική βάση	46
Πίνακας 6 : Στοιχεία ΓΚ (εκατ. ευρώ*) 2023 κατά ESA	47
Πίνακας 7: Εκτέλεση ΚΠ Ιαν. - Μάρ. 2024 (εκατ. ευρώ).	48
Πίνακας 8: Έσοδα ΚΠ Ιαν.-Μάρτ. 2024 (εκατ. ευρώ)	49
Πίνακας 9: Φορολογικά Έσοδα ΚΠ Ιαν.-Μάρ. 2024 (εκατ. ευρώ).....	50
Πίνακας 10: Δαπάνες ΚΠ Ιαν. - Μάρ. 2024 (εκατ. ευρώ).....	51
Πίνακας 11 : Εκτέλεση ΚΠ σε επίπεδο ΓΚ (εκατ. ευρώ) Ιαν. - Μάρτ. 2024.....	52
Πίνακας 12 : Εκδόσεις ελληνικών ομολόγων 2023.....	56
Πίνακας 13: Παρασχεθείσες εγγυήσεις ελληνικού Δημοσίου (Μάρτιος 2024)	59

Ακρωνύμια

ΑΕΠ:	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΣΚΠ:	Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου
ΑΞΕ:	Άμεσες ξένες επενδύσεις
ΓΚ:	Γενική Κυβέρνηση
ΓΛΚ:	Γενικό Λογιστήριο του Κράτους
ΔΕΣΦΑ:	Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου
ΔΝΤ:	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΕΑΤ:	Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα
ΕΔΣ:	Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο
ΕΕ:	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚΤ:	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΛΣΤΑΤ:	Ελληνική Στατιστική Αρχή
Εν.ΔΤΚ:	Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή
ΕΣΠΑ:	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΤΑΔ:	Εταιρεία Ακίνητων Δημοσίου
ΕΤαΕ:	Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων
ΕΤΑΚΑ:	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης
ΕΤΕπ:	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΙΜΚΙ:	Ιδιωτικά Μη Κερδοσκοπικά Ιδρύματα
ΚΠ:	Κρατικός Προϋπολογισμός
ΚΤΥΠ:	Κτιριακές Υποδομές
ΜΕΔ:	Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια
ΜΜΕ:	Μικρομεσαίες και Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις
ΟΔΔΗΧ:	Οργανισμός Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους
ΟΟΣΑ:	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΟΚΑ:	Οργάνωση Κοινωνικής Αλληλεγγύης
ΠΔΕ:	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
ΠΣ:	Πρόγραμμα Σταθερότητας
ΣΑΑ:	Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
ΤΑΑ:	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
ΤΕΜ:	Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης
ΤτΕ:	Τράπεζα της Ελλάδος
ΥΠΕΘΟ:	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας & Οικονομικών
ΕFSF:	European Financial Stability Facility, Μηχανισμός Στήριξης
GLF:	Greek Loan Facility

Επισκόπηση

Η παρούσα έκθεση ολοκληρώνεται την περίοδο που ξεκινά να εφαρμόζεται το νέο δημοσιονομικό πλαίσιο διακυβέρνησης όπως αποτυπώνεται με τους Κανονισμούς 1263 και 1264/2024 και την Οδηγία 2024/1265. Στο επίκεντρο παραμένει η διατήρηση του δημοσιονομικού ελλείμματος σε επίπεδο μέχρι 3% ΑΕΠ και του χρέους στο 60% ΑΕΠ. Από την τεχνική ανάλυση για τη βιωσιμότητα του χρέους θα προκύπτει ένα μονοπάτι αναφοράς (reference trajectory) εξειδικευμένο για την κάθε χώρα με ένα δείκτη, ένα μέτρο των δημοσιονομικών δαπανών σαν ετήσιο στόχο. Ο δείκτης αυτός είναι στο έλεγχο της κάθε κυβέρνησης και αποτρέπει την κυκλικότητα στην ασκούμενη πολιτική ενισχύοντας έτσι τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα.

Η ελληνική οικονομία για το 2023 κατέγραψε θετική επίδοση με το πραγματικό ΑΕΠ να αυξάνεται κατά 2%, σημαντικά υψηλότερα από τον μέσο όρο των χωρών της ευρωζώνης ο οποίος διαμορφώθηκε σε 0,5%. Όπως παρουσιάζεται στην πρώτη ενότητα της παρούσας έκθεσης, η αύξηση αυτή του ΑΕΠ στηρίχθηκε κυρίως στην θετική μεταβολή της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 1,8%. Επιπλέον θετική συμβολή είχε η αύξηση του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου κατά 4% και της δημόσιας κατανάλωσης κατά 1,7%. Για το 2024, η οικονομία αναμένεται να διατηρήσει την αναπτυξιακή της δυναμική με την εκτίμηση από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών για αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,5%. Οι περισσότερες εκτιμήσεις για τη μεταβολή του ελληνικού ΑΕΠ το 2024 κυμαίνονται εντός εύρους της τάξης του 2,0% με 2,5%. Παράλληλα, η ευρωζώνη φαίνεται να ξεφεύγει από το σενάριο της ύφεσης καταγράφοντας το α' τρίμηνο του 2024 αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ κατά 0,4%, σε ετήσια βάση, και κατά 0,3% σε σχέση με το δ' τρίμηνο του 2023.

Στη δεύτερη ενότητα της έκθεσης παρουσιάζονται στοιχεία αναφορικά με την αγορά εργασίας. Το ποσοστό ανεργίας κατά το δ' εξάμηνο του 2023 διαμορφώθηκε σε 10,6% συνεχίζοντας την καθοδική πορεία της τελευταίας δεκαετίας. Αντίστοιχα η απασχόληση κατά το δ' τρίμηνο του 2023 αυξήθηκε κατά 1,2% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο το 2022. Σημειώνεται ωστόσο ότι το ποσοστό ανεργίας παραμένει σε υψηλά επίπεδα και κατατάσσεται μεταξύ των υψηλότερων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Κατά το 2023 και στις αρχές του 2024, παρατηρήθηκε σταδιακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, κυρίως λόγω των μειώσεων στις τιμές των ενεργειακών αγαθών. Όπως παρουσιάζεται στην τρίτη ενότητα της έκθεσης, τον Απρίλιο του 2024, ο πληθωρισμός (Εν.ΔΤΚ) ανήλθε σε 3,2% στην Ελλάδα και σε 2,4% στην ευρωζώνη. Όπως δείχνουν τα στοιχεία οι πληθωριστικές πιέσεις των τελευταίων χρόνων τόσο στην Ελλάδα όσο και στις οικονομίες της ζώνης του ευρώ φαίνεται να τίθεται υπό έλεγχο. Η πρόσφατη μείωση των επιτοκίων, από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, κατά 25 μονάδες βάσης σηματοδοτεί την αντιστροφή της πορείας της νομισματικής πολιτικής σε πιο διευκολυντική κατεύθυνση.

Αναφορικά με τον εξωτερικό τομέα (ενότητα 4), βελτίωση καταγράφηκε στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών το 2023 με το σχετικό έλλειμμα να περιορίζεται κατά 7,3 δισ. ευρώ, περίπου, σε σχέση με το 2022 (-34%). Ως ποσοστό του ΑΕΠ η μεταβολή αυτή συνεπάγεται τη μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών από 10,3% του ΑΕΠ το 2022 σε 6,3% του ΑΕΠ το 2023, παραμένοντας ωστόσο σε υψηλό επίπεδο. Κύριες πηγές της εν λόγω βελτίωσης αποτέλεσαν ο περιορισμός του ελλείμματος στο ισοζύγιο αγαθών, λόγω μείωσης των διεθνών τιμών των καυσίμων, και η αύξηση του πλεονάσματος στο ισοζύγιο υπηρεσιών, λόγω αύξησης των ταξιδιωτικών εισπράξεων.

Αναφορικά με τον χρηματοπιστωτικό τομέα όπως παρουσιάζεται στην ενότητα 5, παρατηρήθηκε αύξηση των καταθέσεων νοικοκυριών και μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων σε ετήσια

βάση κατά 2,8% και 1,3%, αντίστοιχα. Ταυτόχρονα, συνεχίστηκε η πιστωτική επέκταση το 2023 αλλά και για το α' τρίμηνο του 2024. Θετική εξέλιξη αποτελεί η νέα πτώση που καταγράφουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ), τα οποία διαμορφώνονται στο τέλος του 2023 στο 6,2% επί του συνόλου.

Οι μακροοικονομικές προβλέψεις για το 2024 υπόκεινται σε αβεβαιότητες με τις συνεχιζόμενες γεωπολιτικές εντάσεις να εξακολουθούν να αποτελούν ένα σημαντικό παράγοντα κινδύνου τόσο για την ανάπτυξη όσο και για τον πληθωρισμό στην Ευρωζώνη. Παρά την αποκλιμάκωση, ο πληθωρισμός ειδών διατροφής και υπηρεσιών εξακολουθεί να συνιστά έναν παράγοντα αβεβαιότητας με απαραίτητη την ενίσχυση στις πολιτικές αντιμετώπισης του. Επιπλέον, όπως τονίζεται στην έκτη ενότητα της παρούσας έκθεσης, για την επιτυχή υλοποίησης της πρόβλεψης για αύξηση του ελληνικού ΑΕΠ κατά 2,5% είναι κομβικής σημασίας η πλήρης και αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και η συνέχιση των μεταρρυθμίσεων με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Στο δημοσιονομικό πεδίο το 2023, ο προϋπολογισμός κατέγραψε πρωτογενές πλεόνασμα της τάξης του 1,9% του ΑΕΠ, επίδοση βελτιωμένη τόσο σε σχέση με πέρυσι (0.0% του ΑΕΠ), όσο και με τον στόχο που είχε τεθεί τον Νοέμβριο στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού του κράτους (0,7% του ΑΕΠ). Για το 2024 η εκτέλεση του προϋπολογισμού κατά το α' τρίμηνο κινείται εντός στόχων με το πρωτογενές πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης να ξεπερνάει το 0,8% του ΑΕΠ σε ταμειακή βάση.

Η όγδοη ενότητα της έκθεσης παρουσιάζει τις εξελίξεις στο δημόσιο χρέος της χώρας και στις παρασχεθείσες εγγυήσεις εκ μέρους του ελληνικού δημοσίου. Το 2023 ο λόγος δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ κατέγραψε περαιτέρω μείωση κατά 10,8 ποσοστιαίες μονάδες και διαμορφώθηκε στο 161,9%. Την περίοδο 2021-2023, η σωρευτική μείωση του δημοσίου χρέους ως ποσοστό στο ΑΕΠ υπολογίζεται στις 44 περίπου ποσοστιαίες μονάδες, χάρη στο θετικό ρυθμό μεγέθυνσης και στον υψηλό πληθωρισμό που έχει μειώσει την πραγματική αξία του συσσωρευμένου δημοσίου χρέους. Θετική ήταν η συμβολή του πρωτογενούς πλεονάσματος το 2023, καθώς και οι ευνοϊκοί όροι αποπληρωμής, αλλά απαραίτητη είναι η συνέχιση των πρωτογενών πλεονασμάτων και η ταχεία μείωσης του χρέους καθώς σταδιακά θα αναχρηματοδοτείται με δανεισμό σε όρους αγοράς. Αναφορικά με τις εγγυήσεις του ελληνικού δημοσίου, υψηλό παραμένει το επίπεδο τους, άνω των 28 δισ. ευρώ, με το μεγαλύτερο μέρος να αφορά τις εγγυήσεις προς το ελληνικό τραπεζικό σύστημα για την υλοποίηση του προγράμματος «ΗΡΑΚΛΗΣ».

Τέλος, αναφορικά με τους δημοσιονομικούς στόχους του 2024 στο Ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης αναμένεται περαιτέρω μείωση του ελλείμματος, το οποίο εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 1,1% του ΑΕΠ και αντίστοιχη βελτίωση στο πρωτογενές πλεόνασμα, το οποίο εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 2,1% του ΑΕΠ.

Συμπερασματικά, παρόλο ότι η πορεία της ελληνικής οικονομίας είναι σαφώς καλύτερη του μέσου όρου της Ευρωζώνης και της ΕΕ για το 2023 και αναμένεται συνέχιση της ανάπτυξης και για το 2024, απαιτείται δημοσιονομική επαγρύπνηση για όλα τα επόμενα έτη. Η επίτευξη δημοσιονομικών πλεονασμάτων εφεξής, που περιγράφεται στο νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης, είναι αναγκαία τόσο λόγω της γεωπολιτικής και οικονομικής αβεβαιότητας διεθνώς, όσο και λόγω των υποχρεώσεων της χώρας μας στους ευρωπαϊκούς θεσμούς για τη σταδιακή αποπληρωμή των δανείων των Μνημονίων, ειδικά από το 2026 και μετά.

Μέρος Α': Μακροοικονομικές εξελίξεις και προοπτικές

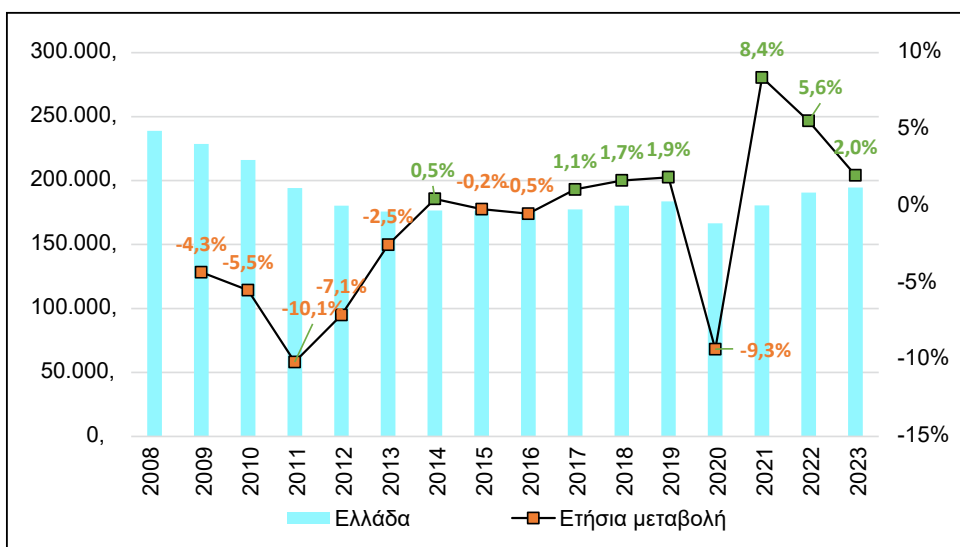
1. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

- Η ετήσια μεγέθυνση του ΑΕΠ το 2023 διαμορφώθηκε στο 2,0%. Η ανάκαμψη το 2023 οφείλεται κυρίως στην άνοδο της ιδιωτικής κατανάλωσης και στην αύξηση των εξαγωγών.
- Η επίδοση της ελληνικής οικονομίας το 2023, ως προς τη μεταβολή του ΑΕΠ, κινήθηκε αρκετά υψηλότερα από τον μέσο όρο της ευρωζώνης (0,5%).
- Αναφορικά με το 2024, η ελληνική οικονομία εκτιμάται ότι θα συνεχίσει να μεγεθύνεται με ελαφρώς υψηλότερο ρυθμό σε σχέση με το 2023 (μεταξύ 2,0% και 2,5%).

1.1 Ανάλυση των εξελίξεων στο ΑΕΠ το 2023

Η ελληνική οικονομία για το 2023 κατέγραψε ικανοποιητική ανάπτυξη (αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ) κατά 2,0% (Διάγραμμα 1). Είναι εμφανής ο φθίνων ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ από το 2021 και μετά, που όμως οφείλεται στην ισχυρή διαταραχή (σοκ) που προκάλεσε η πανδημία. Οι επιπτώσεις της πανδημίας (π.χ. αναβληθείσα κατανάλωση) έχουν πλέον εκλείψει εντελώς. Παρά τη, σχετικά με το προηγούμενο έτος, μετριοπαθή ανάπτυξη του ΑΕΠ, η ελληνική οικονομία κινήθηκε υψηλότερα από τον μέσο όρο της ευρωζώνης (0,4%), αν και χαμηλότερα της αρχικά προβλεφθείσας (2,4%) του ΚΠ 2023. Για ακόμη μια φορά, βασική συνιστώσα υπήρξε η ιδιωτική κατανάλωση, παρά την άνοδο της αβεβαιότητας που σχετίζεται με τον πόλεμο στην Ουκρανία και την κρίση στην Μέση Ανατολή.

Διάγραμμα 1: ΑΕΠ, 2008-2023 (εκατ. ευρώ και ετήσια μεταβολή σε %)

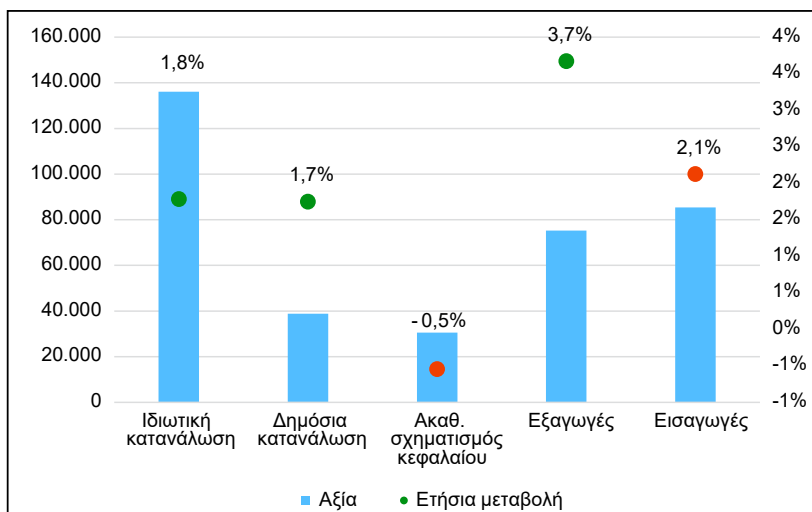

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (Σταθερές τιμές 2015)

Βελτίωση σε σχέση με το 2022 καταγράφηκε σε όλες τις συνιστώσες του ΑΕΠ, (δηλαδή, ιδιωτική κατανάλωση, δημόσια κατανάλωση και εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών) πλην του ακαθάριστου σχηματισμού κεφαλαίου και των εισαγωγών. Πιο συγκεκριμένα, η ισχυρή ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας το 2023 οφείλεται σημαντικά στην άνοδο της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 1,8%.

Επίσης, θετική επίδραση το 2023, σε σχέση με το 2022, παρουσίασε η δημόσια κατανάλωση, η οποία σημείωσε αύξηση κατά 1,7%, κυρίως λόγω των αυξήσεων σε τακτικές και πρόσθετες αμοιβές στο δημόσιο, της ενίσχυσης των λειτουργικών δαπανών των Υπουργείων και των επιπλέον δαπανών των φορέων της Κεντρικής Διοίκησης για ηλεκτρική ενέργεια και καύσιμα. Η ανάκαμψη της ζήτησης αποτυπώνεται από την αύξηση στις εισαγωγές, και οφείλεται σε παράγοντες όπως η περαιτέρω μείωση της ανεργίας καθώς και η αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος, που όμως παραμένει σε χαμηλότερο από το προ-οικονομικής κρίσης επίπεδο. Σημαντική αύξηση παρουσίασαν και οι εξαγωγές υπηρεσιών (+3,7%). Ωστόσο οι καθαρές εξαγωγές (X-M) εξακολουθούν να έχουν αρνητικό πρόσημο.

Διάγραμμα 2: ΑΕΠ βασικές συνιστώσες του ΑΕΠ, 2023 (εκατ. ευρώ/αριστερός άξονας και % μεταβολή σε σχέση με το 2022/δεξιός άξονας)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και επεξεργασία ΕΔΣ (Σταθερές τιμές 2015)

*Η πράσινη κουκίδα αντιστοιχεί σε θετική - από τη σκοπιά της μεγέθυνσης - εξέλιξη και η πορτοκαλί σε αρνητική.

Οριακή μείωση κατέγραψε και ο ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου κατά 0,5%, η οποία οφείλεται κατά κύριο λόγο στην πτώση των επενδύσεων στις κατηγορίες «εξοπλισμός τεχνολογίας πληροφορικής και επικοινωνίας» (-12,4%) και «μηχανολογικός εξοπλισμός και οπλικά συστήματα» (-3,1%) (Πίνακας 1). Σημαντική πτώση (-11,0%) εμφάνισαν και οι επενδύσεις σε «αγροτικά προϊόντα». Ο κατασκευαστικός κλάδος φαίνεται ότι απορροφά το μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων, αφού σημαντική αύξηση εμφάνισαν οι επενδύσεις σε «κατοικίες» (+20,7%) και οι «άλλες κατασκευές» (+10,0%). Επίσης, σημαντική άνοδο εμφάνισε και η κατηγορία του «μεταφορικού εξοπλισμού» (+14,9%). Τέλος, θετική συνεισφορά είχε η κατηγορία «άλλα προϊόντα» με αύξηση +2,5%. Επομένως, ο ΑΣΠΚ παρουσιάζει βελτίωση 4,0%.

Πίνακας 1: ΑΣΠΚ ανά κατηγορία (2023)

	Αξία* (εκατ. ευρώ)	Ετήσια μεταβολή
Κατοικίες	3.788	20,7%
Άλλες κατασκευές	6.851	10,0%
Αγροτικά προϊόντα	35	-11,0%
Μεταφορικός εξοπλισμός	2.627	14,9%
Εξοπλισμός Τεχνολογίας Πληροφορικής και Επικοινωνίας	2.854	-12,4%
Μηχανολογικός εξοπλισμός και οπλικά συστήματα	7.023	-3,1%
Άλλα προϊόντα	4.608	2,5%
Σύνολο ¹	27.879	4,0%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ.

*Αλυσωτοί δείκτες όγκου έτους αναφοράς 2015

1. Η αλύσωση εφαρμόζεται σε κάθε μέγεθος χωριστά. Ως εκ τούτου οι συνιστώσες στους αλυσωτούς δείκτες όγκου δεν συναθροίζονται στον ΑΣΠΚ.

Επιπλέον, κατά τη διάρκεια του 2023 καταγράφηκε αύξηση, αν και με ηπιότερο ρυθμό, των συνολικών εξαγωγών (2,8%), η οποία δε μπόρεσε να καλύψει την αντίστοιχη αύξηση των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών (1,4%), με αποτέλεσμα την περαιτέρω διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών κατά 10 περίπου δισ. ευρώ. Οι επενδύσεις πιθανόν να

ευνοήσουν τη ζήτηση για εισαγόμενα αγαθά, και άρα να υπάρξει μια επιβάρυνση στην θετική πορεία των καθαρών εξαγωγών για το 2024-2025. Ο τουριστικός τομέας για το 2023, όπως υποδηλώνεται από την άνοδο των εξαγωγών υπηρεσιών κατά 4,0% (Πίνακας 2), εξακολουθεί να παρουσιάζει ισχυρή ανάπτυξη, αν και με χαμηλότερο ρυθμό αύξησης από πέρσι. Οι εξαγωγές αγαθών παρουσίασαν βελτίωση, εμφανίζοντας αύξηση που προσέγγισε το 1,7%. Οι εισαγωγές αγαθών έμειναν σχεδόν αμετάβλητες, εμφανίζοντας μικρή αύξηση κατά 0,9%, ενώ οι εισαγωγές υπηρεσιών κατέγραψαν μικρή αύξηση κατά 2,9%.

Πίνακας 2: Εισαγωγές και εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (σε εκατ. ευρώ)

	2022	2023	Δ%
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών			
Σύνολο	72.560	74.600	2,8%
Αγαθά	38.131	38.768	1,7%
Υπηρεσίες	33.739	35.098	4,0%
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών			
Σύνολο	83.819	84.956	1,4%
Αγαθά	63.453	64.003	0,9%
Υπηρεσίες	19.989	20.577	2,9%

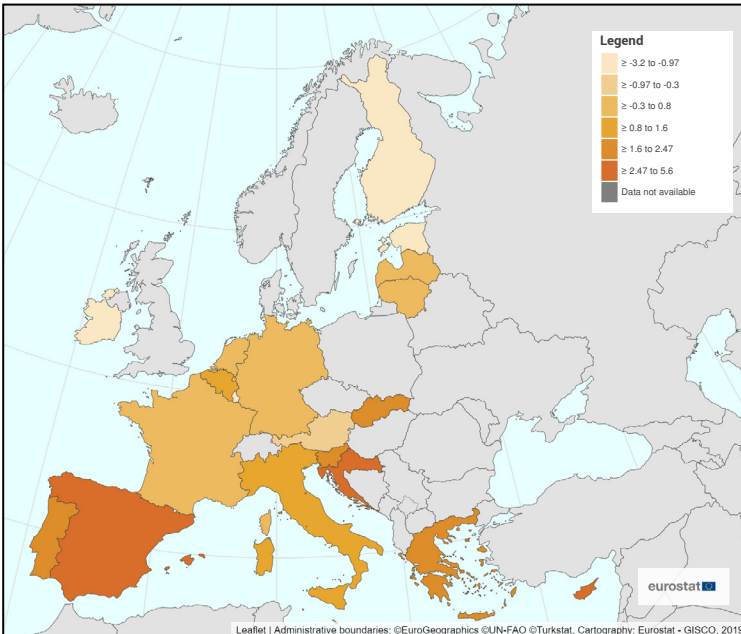
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ.

*Αλυσωτοί δείκτες όγκου έτους αναφοράς 2015

Η αλύσωση εφαρμόζεται σε κάθε μέγεθος χωριστά. Ως εκ τούτου οι συνιστώσες στους αλυσωτούς δείκτες όγκου δεν συναθροίζονται στο σύνολο.

Σε επίπεδο ευρωζώνης, η ελληνική οικονομία κατέγραψε μία από τις καλύτερες επιδόσεις (την 6η κατά σειρά, στο σύνολο των 20 χωρών) όσον αφορά στην αύξηση του ΑΕΠ, και σημαντικά υψηλότερη από τον μέσο όρο της αύξησης του ΑΕΠ της ευρωζώνης, ο οποίος, για το 2023, διαμορφώθηκε στο 0,4% (Διάγραμμα 3).

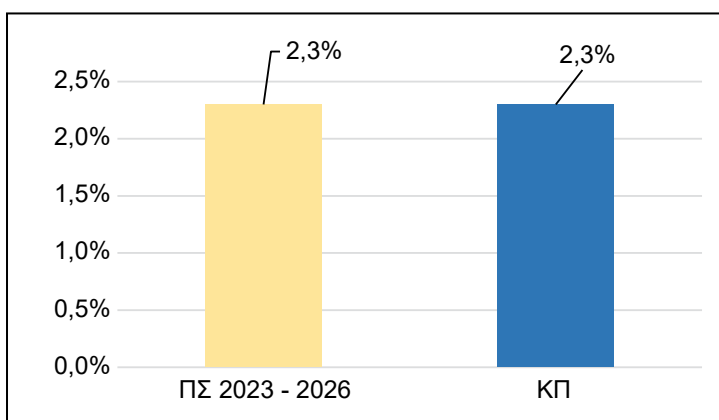
Διάγραμμα 3: Μεγέθυνση του ΑΕΠ το 2023 στην ευρωζώνη των 20 μελών (μ.ο.: 0,4%)

Πηγή: Eurostat και επεξεργασία ΕΔΣ (Σταθερές τιμές 2015)

Εν κατακλείδι, το 2023 ολοκληρώθηκε επιτυχάνοντας ελαφρώς μικρότερη αύξηση του ΑΕΠ από τις εκτιμήσεις του ΥΠΕΘΟ (Διάγραμμα 4). Ο ΚΠ μερικούς μήνες αργότερα υιοθέτησε τον ίδιο ρυθμό ανάπτυξης (Νοέμβριος 2023). Συνολικά, η ανάπτυξη προβλέπεται να παραμείνει αρκετά πάνω από τον μέσο όρο της ευρωζώνης, και έτσι να χρησιμεύσει σαν κινητήριος δύναμη για την δημοσιονομική βιωσιμότητα.

Διάγραμμα 4: Προβλέψεις ΥΠΕΘΟ για το ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης το 2023

Πηγές: ΥΠΕΘΟ 1) Κρατικός Προϋπολογισμός 2023 (Νοέμβριος 2023), 3) Πρόγραμμα Σταθερότητας 2024-2026 (Απρίλιος 2023)

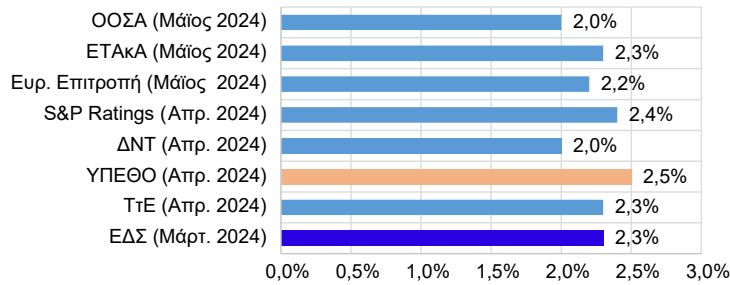
1.2. Προβλέψεις για το ελληνικό ΑΕΠ του 2024: Εγχώριοι και διεθνείς φορείς, προστιθέμενη αξία κλάδων παραγωγής

Αναφορικά με το 2024, η ελληνική οικονομία εκτιμάται ότι θα συνεχίσει να μεγεθύνεται με ελαφρώς υψηλότερο ρυθμό σε σχέση με το 2023. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχει εκτίμηση για περιορισμό της αύξησης της δημόσιας κατανάλωσης και σημαντική βελτίωση του ακαθάριστου ρυθμού παγίου κεφαλαίου. Επιπλέον, η συνέχιση της υλοποίησης του ΤΑΑ σε συνδυασμό με τους χαμηλούς ρυθμούς πληθωρισμού θα επηρεάσουν θετικά την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων. Ο τουριστικός τομέας προβλέπεται να διατηρήσει την αναπτυξιακή του πορεία.

Οι περισσότεροι διεθνείς και εγχώριοι φορείς προβλέπουν για την ελληνική οικονομία μεγέθυνση περίξ του 2,3% για το 2024 (Διάγραμμα 5). Η απορρόφηση των πόρων από το ΤΑΑ θα αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα για την ενίσχυση της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας τα επόμενα χρόνια.

Ειδικότερα, το ΕΔΣ προβλέπει ότι η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ θα είναι 2,3%, ελαφρώς πιο συντηρητική δηλαδή από την πρόβλεψη του ΥΠΕΘΟ (2,5%). Ελαφρώς πιο συντηρητικές εκτιμήσεις από το ΥΠΕΘΟ παρουσιάζει η ΤΤΕ εκτιμώντας ότι η μεγέθυνση θα είναι 2,3%. Αναφορικά με τους διεθνείς οργανισμούς, οι πιο πρόσφατες προβλέψεις (Μάιος 2024) του ΟΟΣΑ προβλέπουν μεγέθυνση της τάξης του 2,0%, ενώ οι εκτιμήσεις του Μαΐου της ΕΤΑΚΑ, καθώς και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, προβλέπουν μεγέθυνση 2,3%. Λιγότερο αισιόδοξο το ΔΝΤ εκτιμά πως η ελληνική οικονομία θα έχει μεγέθυνση 2,0% κατά το 2024.

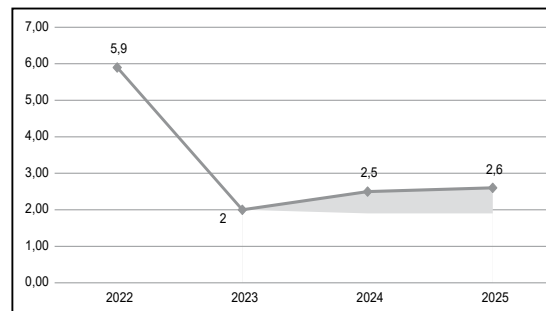
Διάγραμμα 5: Εκτιμήσεις για τον ρυθμό αύξησης του ελληνικού ΑΕΠ 2024

Πηγές: 1) ΥΠΕΘΟ, Πρόγραμμα Σταθερότητας 2024-2026, Απρίλιος, 2024. 2) ΕΔΣ, Εσωτερικές προβλέψεις, Μάρτιος 2024. 4) ΤτΕ (ΤτΕ): Έκθεση του Διοικητή, Απρ. 2023. 5) Ευρωπαϊκή Επιτροπή, European Economic Forecast, Μάιος 2024 6) ΔΝΤ: World Economic Outlook Database, April 2024. 7) ΟΟΣΑ (2024), "Economic Outlook No 115", Μάιος 2024. 8) S&P Global Ratings. Sovereign Risk Indicators 2024 Estimates, Updated as of April 8, 2024. 9) ΕΤΑΚΑ: Regional Economic Prospects, May 2024.

Σε κάθε περίπτωση οι προβλέψεις του ΥΠΕΘΟ βρίσκονται εντός του εύρους των ανεξάρτητων προβλέψεων του ΕΔΣ, αν και στο πάνω όριο. (Διάγραμμα 6). Αξίζει να σημειωθεί ότι η γκριζα περιοχή αντιστοιχεί στο εύρος που κυμαίνονται οι προβλέψεις που προέρχονται από τα οικονομετρικά υποδείγματα που χρησιμοποιεί το ΕΔΣ.

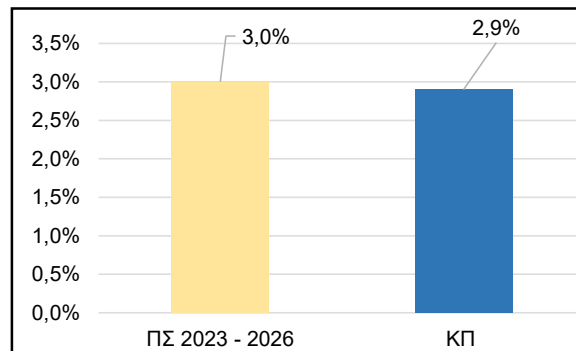
Διάγραμμα 6: Εκτιμήσεις και προβλέψεις του πραγματικού ΑΕΠ για το 2024 & 2025 (ΥΠΕΘΟ)

Σημείωση: Στο παραπάνω γράφημα παρατηρούμε ότι οι προβλέψεις του ΥΠΕΘΟ (ΠΣ 2024-2026) βρίσκονται εντός του εύρους των προβλέψεων του ΕΔΣ. Το εύρος των προβλέψεων του ΕΔΣ προέρχεται από 6 διαφορετικές κατηγορίες οικονομετρικών υποδειγμάτων (Dynamic Factor Model, VECMs, MIDAS, AR, ARIMA & ARFIMA). Η γκρι περιοχή υποδηλώνει το εύρος όπου κυμαίνονται οι προβλέψεις (1,9% έως 2,5% για το 2024 & 1,9% έως 2,6% για το 2025).

Στο μακροοικονομικό σενάριο του ΠΣ 2024-2026 για το 2024, αναθεωρείται προς τα κάτω η εκτίμηση για τον ρυθμό μεγέθυνσης του ΑΕΠ, σε σχέση με την Εισηγητική Έκθεση του ΚΠ (Νοέμβριος 2023), σε 2,9% από 3,0% (Διάγραμμα 7).

Διάγραμμα 7: Προβλέψεις ΥΠΕΘΟ για το ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης το 2024

Πηγές: ΥΠΕΘΟ: 1) Κρατικός Προϋπολογισμός 2023 (Νοέμβριος 2023), 3) Πρόγραμμα Σταθερότητας 2024-2026 (Απρίλιος 2023)

1.3. Προβλέψεις για τις συνιστώσες του ΑΕΠ και των μακροοικονομικών δεικτών: Εγχώριοι και διεθνείς φορείς

Όσον αφορά στις συνιστώσες του ΑΕΠ για το 2024 το ΥΠΕΘΟ, εκτιμά ότι η ιδιωτική κατανάλωση θα αυξηθεί κατά 1,6% σε ετήσια βάση, εκτίμηση που μπορεί να υποστηριχθεί, μεταξύ άλλων, την αύξηση των τακτικών αποδοχών και από τις επενδύσεις σε κατασκευές και κατοικίες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι ελαφρώς πιο αισιόδοξη και εκτιμά πως η ιδιωτική κατανάλωση θα αυξηθεί κατά 1,7% το 2024.

Η δημόσια κατανάλωση εκτιμάται να παρουσιάσει μικρή αύξηση κατά 0,7% το 2024, λόγω της συγκράτησης των κρατικών δαπανών επειδή η ενεργειακή κρίση φαίνεται να έχει εκτονωθεί, ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κινείται περίπου στα ίδια επίπεδα (0,4% για το 2024).

Ο ΑΣΠΚ, σύμφωνα με το ΥΠΕΘΟ αναμένεται να παρουσιάσει αύξηση κατά 9,1%, κυρίως λόγω της αξιοποίησης του ΤΑΑ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι πιο συγκρατημένη αναφορικά με τη μεταβολή της αξίας των ιδιωτικών επενδύσεων με εκτίμηση για αύξηση της τάξεως του 6,7%.

Επίσης, το ΥΠΕΘΟ εκτιμά ότι οι εξαγωγές θα αυξηθούν λιγότερο σε σχέση με τις εισαγωγές (3,7% και 3,5% αντίστοιχα) για το 2024. Οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις εξαγωγές και εισαγωγές το 2024 είναι ελαφρώς πιο απαισιόδοξες με τις εξαγωγές να μην αυξάνονται καθόλου (3,7%), ενώ οι εισαγωγές αυξάνονται αρκετά (3,8%).

Πίνακας 3: Προβλέψεις 2024 για ετήσια μεταβολή των συνιστωσών του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές 2015 (%)

Συνιστώσες ΑΕΠ	2023	2024
Ιδιωτική κατανάλωση	1,8%	
Ευρωπαϊκή Επιτροπή ¹ (Μάιος 2024)		1,7%
ΥΠΕΘΟ ² (Απρίλιος 2024)		1,6%
Δημόσια κατανάλωση	1,7%	
Ευρωπαϊκή Επιτροπή		0,4%
ΥΠΕΘΟ		0,7%
ΑΣΠΚ	4,0%	
Ευρωπαϊκή Επιτροπή		6,7%
ΥΠΕΘΟ		9,1%
Εξαγωγές (αγαθών & υπηρεσιών)	3,7%	
Ευρωπαϊκή Επιτροπή		4,2%
ΥΠΕΘΟ		3,7%
Εισαγωγές (αγαθών & υπηρεσιών)	2,1%	
Ευρωπαϊκή Επιτροπή		3,8%
ΥΠΕΘΟ		3,5%

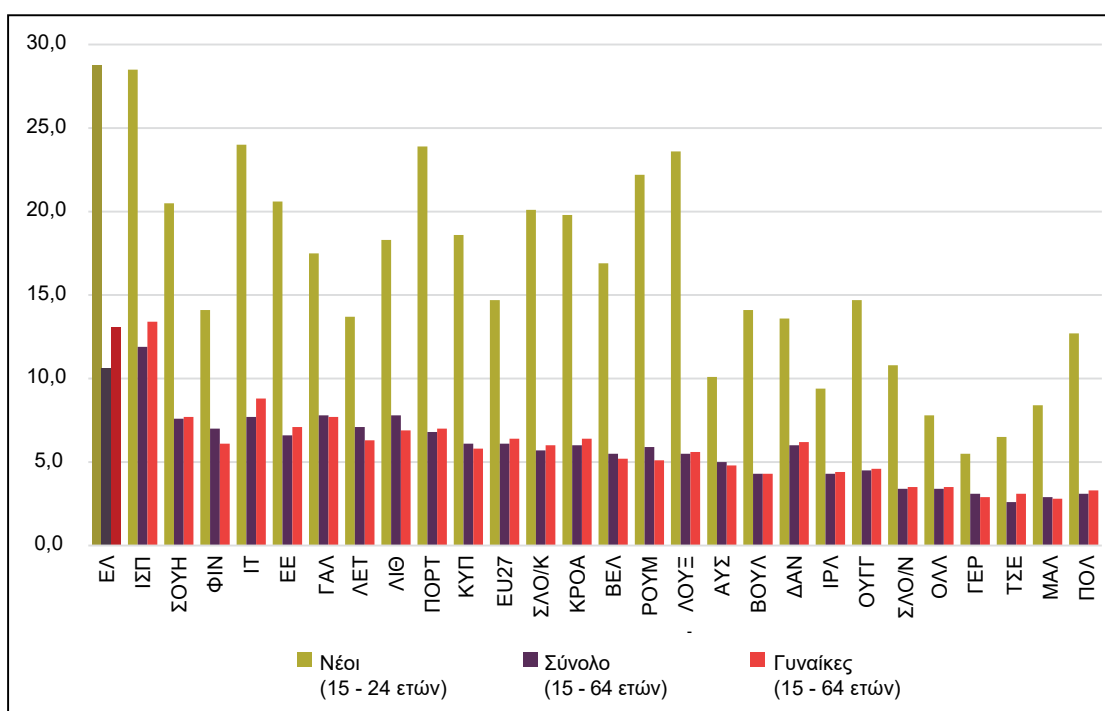
Πηγές: 1) Ευρωπαϊκή Επιτροπή European Economic Forecast, Μάιος 2024, 2) ΥΠΕΘΟ, Πρόγραμμα Σταθερότητας 2023-2026, Απρίλιος, 2024

2. Απασχόληση και ανεργία

- Το ποσοστό ανεργίας κατά το δ' εξάμηνο του 2023 διαμορφώθηκε σε 10,6% συνεχίζοντας την καθοδική πορεία της τελευταίας δεκαετίας.
- Η ανεργία πλήττει δυσανάλογα τους νέους (28,8%) και τις γυναίκες (13,1%).
- Η απασχόληση κατά το δ' τρίμηνο του 2023 αυξήθηκε κατά 1,2% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2022.
- Το ποσοστό συμμετοχής παρέμεινε σταθερό (69,0%), ακόμα όμως υπολείπεται του μέσου όρου της ΕΕ.
- Το μοναδιαίο κόστος εργασίας το 2023 μειώθηκε οριακά κατά 0,1%.

Η κατάσταση στην αγορά εργασίας συνέχισε την θετική πορεία των τελευταίων ετών, αλλά η χώρα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις σε ό,τι αφορά την απασχόληση και την ανεργία. Ειδικότερα, το ποσοστό ανεργίας κατά το δ' εξάμηνο του 2023 διαμορφώθηκε σε 10,6% (έναντι 12,1% την αντίστοιχη περίοδο του 2022), συνεχίζοντας την καθοδική πορεία της τελευταίας δεκαετίας. Χωρίς να υποτιμάται η σημαντική βελτίωση των τελευταίων ετών, πρέπει να επισημανθεί πως το ποσοστό ανεργίας παραμένει σε υψηλά επίπεδα, κατατάσσεται μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ, και πλήττει δυσανάλογα τους νέους και τις γυναίκες (Διάγραμμα 8). Ειδικότερα, το ποσοστό ανεργίας των γυναικών κατά το δ' εξάμηνο του 2023 διαμορφώθηκε σε 13,1% (έναντι 8,5% των ανδρών), των νέων από 15 έως 24 ετών διαμορφώθηκε σε 28,8%, ενώ το ποσοστό ανεργίας των νέων από 25 έως 29 ετών διαμορφώθηκε σε 18,2%. Επίσης, κατά το δ' τρίμηνο του 2023 το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας, δηλαδή το ποσοστό των ανέργων που παραμένει χωρίς απασχόληση για περισσότερο από ένα έτος, διαμορφώθηκε σε υψηλό επίπεδο (52,3%), αν και υποχώρησε σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2022 (64,5%).

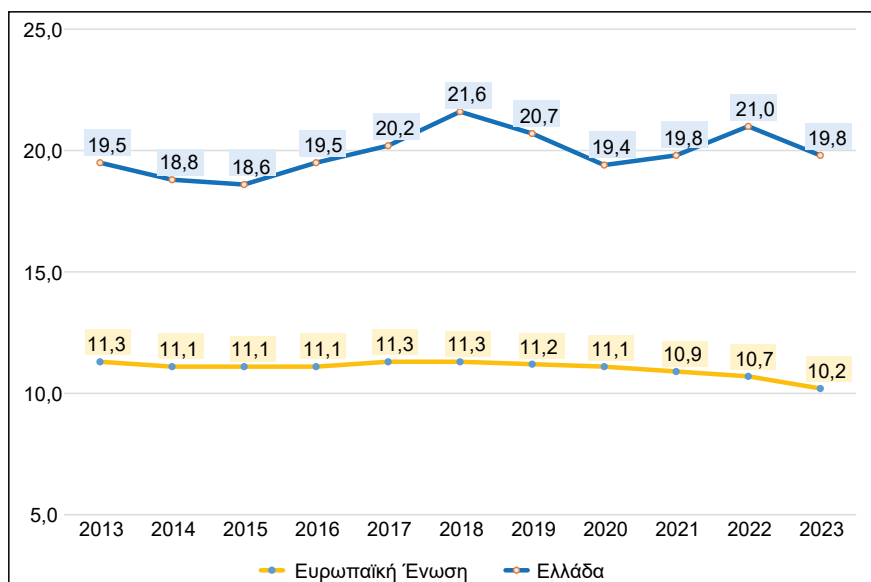
Διάγραμμα 8: Ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα και στις χώρες της ΕΕ

Πηγή: Eurostat

Σε ό,τι αφορά την απασχόληση κατά το δ' τρίμηνο του 2023, ανήλθε σε 4.183,1 χιλιάδες άτομα, αυξημένη σε σχέση με την περσινή αντίστοιχη περίοδο κατά 1,2%. Αντίστοιχα, στο σύνολο του έτους, η απασχόληση καταγράφει μεσοσταθμική αύξηση της τάξης του 1,3%. Όμως, η ενίσχυση της απασχόλησης δεν ισοκατανέμεται μεταξύ των ομάδων του πληθυσμού. Το χάσμα απασχόλησης φύλων (gender employment gap), το οποίο ισούται με τη διαφορά του ποσοστού απασχόλησης των ανδρών από το αντίστοιχο των γυναικών, διαμορφώθηκε σε 19,8% το 2023 έναντι 21,0% το 2022 (Διάγραμμα 9).

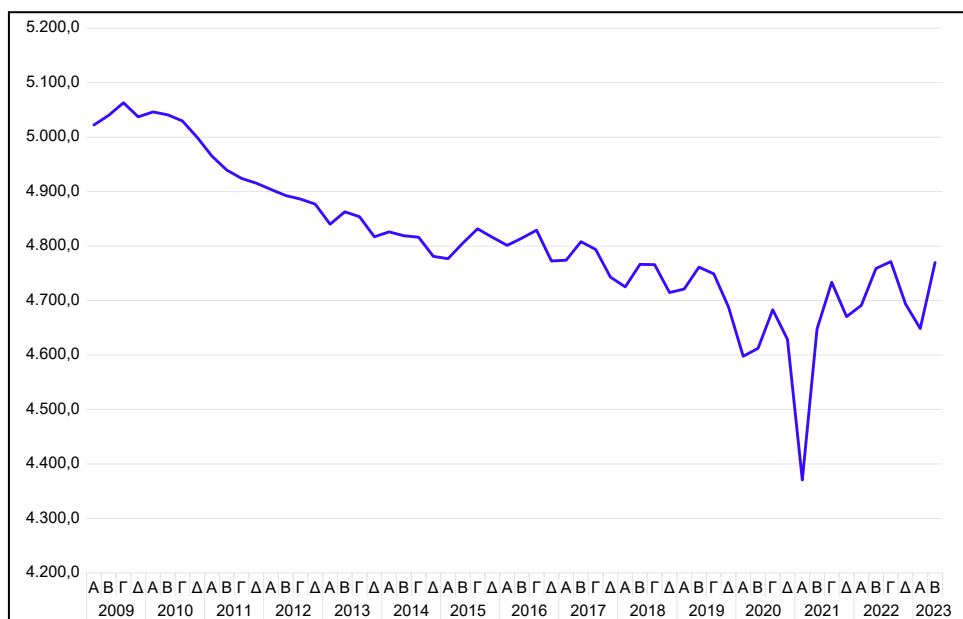
Διάγραμμα 9: Κενό απασχόλησης φύλου, Ελλάδα & ΕΕ των 27 (2012-2022)

Πηγή: Eurostat

Σε ότι αφορά το ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας, κατά το δ' τρίμηνο του 2023 παρέμεινε το ίδιο με την αντίστοιχη περίοδο πέρσι (69,0%), ενώ στο σύνολο του έτους το 2023 παρουσιάζει οριακή αύξηση σε σχέση με το 2022 (69,5% έναντι 69,4%) παραμένοντας πολύ χαμηλότερα από το μέσο όρο της ΕΕ των 27 (75% το 2023), κάτι το οποίο αντανακλά τις προκλήσεις αναφορικά με την ομαλή ένταξη στην αγορά εργασίας ορισμένων ομάδων του πληθυσμού. Ειδικότερα κατά το δ' τρίμηνο του 2023, το εργατικό δυναμικό (άτομα ηλικίας 15-74 ετών) ανήλθε σε 4.671,8 χιλιάδες άτομα, δηλαδή οριακά μειωμένο (-0,5%) σε σχέση με το δ' τρίμηνο του 2022. Όπως παρατηρείται στο Διάγραμμα 10, το εργατικό δυναμικό ανέκαμψε από την κρίση του COVID-19, αλλά υπολείπεται ακόμα κατά 365,4 χιλιάδες άτομα σε σχέση με το δ' τρίμηνο του 2009.

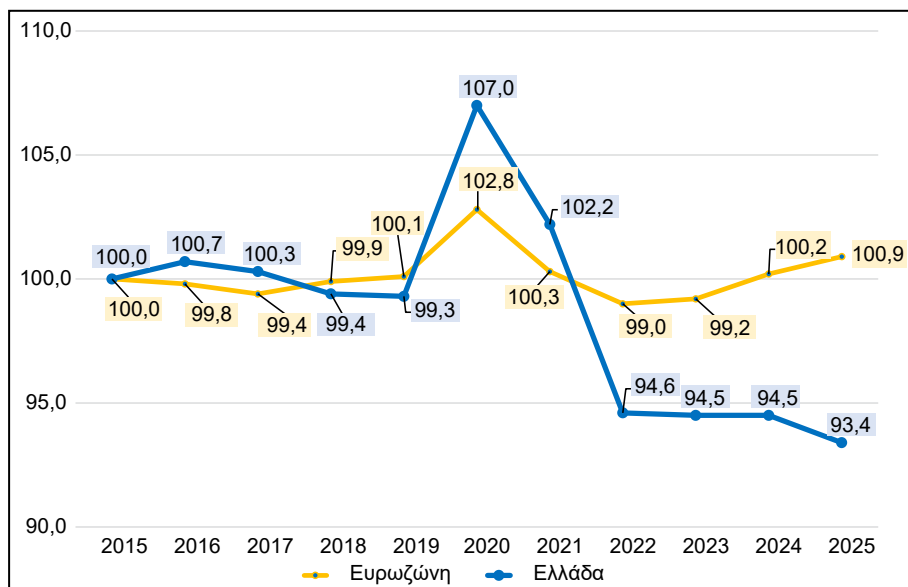
Διάγραμμα 10: Εξέλιξη του Εργατικού Δυναμικού στην Ελλάδα (2009-2023)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Σε ό,τι αφορά το πραγματικό μοναδιαίο κόστος εργασίας (Διάγραμμα 11), δηλαδή το πραγματικό κόστος παραγωγής ανά μονάδα προϊόντος, αυτό ακολουθεί φθίνουσα πορεία μετά το 2017. Το 2023 αναμένεται να μειωθεί έναντι του 2022 κατά 0,1%, ενώ σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η σωρευτική μείωση το 2025, έναντι του 2019, θα είναι της τάξης του 5,9%.

Διάγραμμα 11: Πραγματικό μοναδιαίο κόστος εργασίας (Ελλάδα, ευρωζώνη, 2015=100)

Πηγή: AMECO

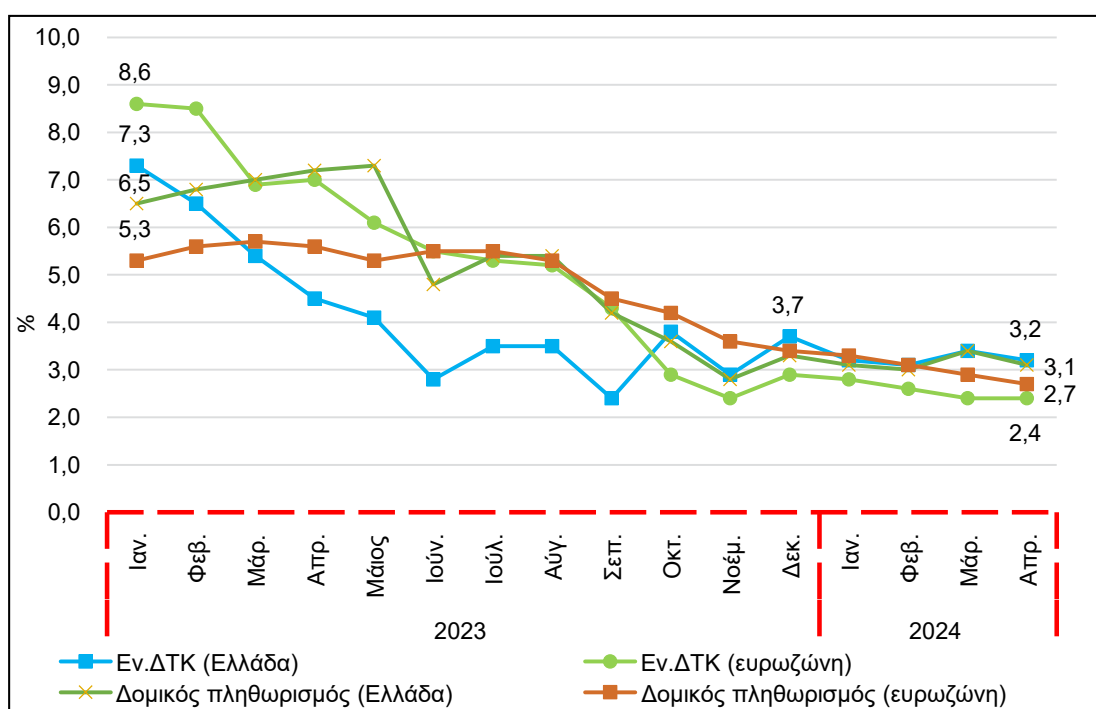
3. Πληθωρισμός

- Κατά το 2023 και στις αρχές του 2024, παρατηρήθηκε σταδιακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, κυρίως λόγω των μειώσεων στις τιμές των ενεργειακών αγαθών.
- Τον Απρίλιο του 2024 ο πληθωρισμός (Εν.ΔΤΚ) ανήλθε σε 3,2% στην Ελλάδα και σε 2,4% στην ευρωζώνη.
- Ο δομικός πληθωρισμός διαμορφώθηκε τον Απρίλιο του 2024 σε 3,1% για την Ελλάδα και σε 2,7% για την ευρωζώνη.

Ο πληθωρισμός κατά το 2023 ανήλθε σε 4,2%, σημαντικά μειωμένος σε σχέση με το 2022 που είχε ανέλθει σε 9,3%, κυρίως λόγω της μείωσης της τιμής των ενεργειακών αγαθών. Ο μέσος πληθωρισμός της ευρωζώνης ανήλθε το 2023 σε 5,4%, ήτοι 1,2% υψηλότερα από τον πληθωρισμό της Ελλάδας.

Ειδικότερα (Διάγραμμα 12), ο Εν.ΔΤΚ από 7,3% τον Ιανουάριο του 2023 περιορίστηκε σε 3,7% το Δεκέμβριο του 2023 και εν συνεχεία διαμορφώθηκε σε 3,1% το Φεβρουάριο του 2024, για να ανέλθει τελικά σε 3,2% τον Απρίλιο του 2024. Αντίστοιχη είναι η εικόνα σε επίπεδο ευρωζώνης, με τον Εν.ΔΤΚ από 8,6% τον Ιανουάριο του 2023, να έχει περιοριστεί σε 2,4% τον Απρίλιο του 2024.

Διάγραμμα 12: Μηνιαία εξέλιξη Εν.ΔΤΚ στην Ελλάδα και την ευρωζώνη (ετήσιες % μεταβολές)

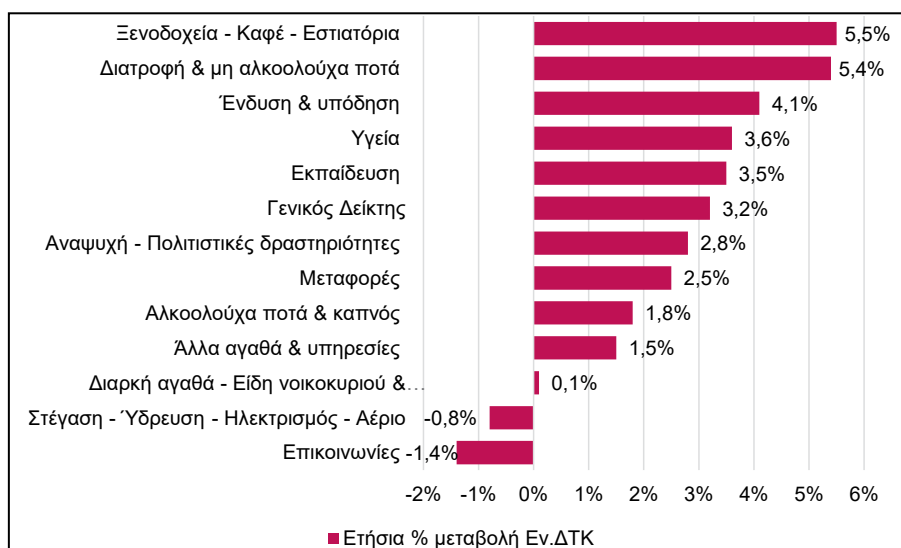

Πηγή: Eurostat

Ανάλογη αποκλιμάκωση εμφάνισε και ο δομικός πληθωρισμός ο οποίος από 6,5% πέρυσι τον Ιανουάριο, περιορίστηκε σε 3% τον Φεβρουάριο του 2024 και σε 3,1% τον Απρίλιο του 2024.¹ Σε επίπεδο ευρωζώνης, ο δομικός πληθωρισμός μειώθηκε από 5,3% τον Ιανουάριο του 2023 σε 2,7% τον Απρίλιο του 2024, παραμένοντας ωστόσο πάνω από το όριο του 2% που έχει θέσει η ΕΚΤ.

1. Ως δομικός πληθωρισμός (structural inflation) ή πυρήνας του πληθωρισμού (core inflation) θεωρείται ο Εν.ΔΤΚ, εάν εξαιρέσουμε από αυτόν τους επιμέρους δείκτες της ενέργειας, των τροφίμων, των αλκοολούχων ποτών και του καπνού (σχετικός δείκτης Eurostat: HICP—all items excluding energy, food, alcohol and tobacco).

Διάγραμμα 13: Εν.ΔΤΚ Απριλίου 2024 στην Ελλάδα ανά ομάδα αγαθών & υπηρεσιών

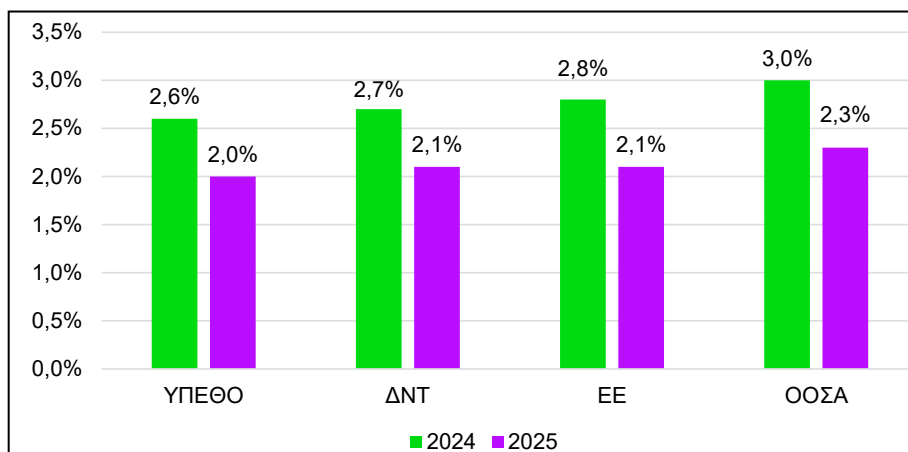

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Επιμέρους ανάλυση του Εν.ΔΤΚ της Ελλάδας ανά ομάδα αγαθών και υπηρεσιών (Διάγραμμα 13) καταδεικνύει ότι η αύξηση του πληθωρισμού τον Απρίλιο του 2024 προήλθε κυρίως από τους κλάδους των ξενοδοχείων-καφέ-εστιατορίων (+5,5%) και της διατροφής (+5,4%). Από την άλλη πλευρά, μείωση τιμών εμφάνισαν οι κλάδοι των επικοινωνιών (-1,4%) και της στέγασης-ηλεκτρισμού-αερίου (-0,8%).

Περαιτέρω αποκλιμάκωση του πληθωρισμού αναμένεται για το τρέχον και το επόμενο έτος. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το ελληνικό ΠΣ που υποβλήθηκε τον Απρίλιο στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο ετήσιος πληθωρισμός για το 2024 αναμένεται να διαμορφωθεί σε 2,6%, ενώ για το 2025 προβλέπεται περαιτέρω αποκλιμάκωση στο 2,0% (Διάγραμμα 14). Σε αντίστοιχα επίπεδα κυμαίνονται και οι προβλέψεις των διεθνών οργανισμών, ήτοι μεταξύ 2,7% και 3% για το 2024, και μεταξύ 2,1% και 2,3% για το 2025.

Διάγραμμα 14: Προβλέψεις ΥΠΕΘΟ και διεθνών οργανισμών για την εξέλιξη του πληθωρισμού (ετήσια % μεταβολή Εν.ΔΤΚ)

Πηγές: 1) ΥΠΕΘΟ, Πρόγραμμα Σταθερότητας 2024, Απρίλιος 2024, 2) ΔΝΤ, World Economic Outlook, Απρίλιος 2024, 3) ΟΟΣΑ, Economic Outlook, Volume 2024 Issue 1, Μάιος 2024, 4) Ευρωπαϊκή Επιτροπή, European Economic Forecast, Μάιος 2024

Οι ευνοϊκές διαφορές του πληθωρισμού της Ελλάδος σε σχέση με τον μέσο όρο της ευρωζώνης έχουν επιδράσει θετικά στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας κατά την τελευταία δεκαετία, ενισχύοντας το μερίδιο των εξαγωγών της.

Σε επίπεδο ευρωζώνης, βάσει των εαρινών μακροοικονομικών προβλέψεων της ΕΚΤ, ο πληθωρισμός αναμένεται να περιοριστεί σε 2,3% το 2024, και σε 2,0% το 2025, ανοίγοντας το δρόμο για χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής και μειώσεις επιτοκίων από την ΕΚΤ.²

2. https://www.ecb.europa.eu/press/projections/html/ecb.projections202403_ecbstaff~f2f2d34d5a.en.html#toc7

4. Ισοζύγιο πληρωμών

- Βελτίωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το 2023, με το σχετικό έλλειμμα να περιορίζεται κατά 7,26 δισ. ευρώ σε σχέση με το 2022 (-34%).
- Κύριες πηγές της εν λόγω βελτίωσης αποτέλεσαν ο περιορισμός του ελλείμματος στο ισοζύγιο αγαθών λόγω μείωσης των διεθνών τιμών των καυσίμων και η αύξηση του πλεονάσματος στο ισοζύγιο υπηρεσιών λόγω αύξησης των ταξιδιωτικών εισπράξεων.

Κατά το 2023 παρατηρήθηκε σημαντική μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών από 10,3% του ΑΕΠ το 2022 σε 6,3% του ΑΕΠ το 2023, παραμένοντας ωστόσο σε υψηλό επίπεδο. Συγκεκριμένα, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε σε 13,97 δισ. ευρώ, μειωμένο σε σχέση με το 2022 κατά 7,26 δισ. ευρώ (-34%). Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στην μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου καυσίμων κατά 6,36 δισ. ευρώ (-48%), και δευτερευόντως στην αύξηση του πλεονάσματος του ταξιδιωτικού ισοζυγίου κατά 2,4 δισ. ευρώ (+15,3%).

Πίνακας 4: Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, ΑΞΕ και ΚΔΕΘ (εκατ. ευρώ)

	2020	2021	2022	2023	Δ 2023/22
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	-10.964	-12.272	-21.226	-13.971	7.255
ως % του ΑΕΠ	-6,6%	-6,8%	-10,3%	-6,3%	-
I. Ισοζύγιο αγαθών	-18.528	-26.719	-39.558	-32.396	7.162
α. Εξαγωγές αγαθών	28.904	39.328	53.755	49.457	-4.298
β. Εισαγωγές αγαθών	47.433	66.047	93.313	81.853	-11.459
II. Ισοζύγιο υπηρεσιών	7.278	12.845	19.391	21.881	2.490
α. Ταξιδιωτικό ισοζύγιο	3.526	9.390	15.752	18.162	2.410
β. Ισοζύγιο μεταφορών	3.941	3.649	3.824	3.251	-573
γ. Ισοζύγιο λοιπών υπηρεσιών	-189	-195	-184	468	653
III. Ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων	-276	369	-758	-4.781	-4.024
IV. Ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων	561	1.234	-302	1.325	1.627
Άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ)	2.901	5.560	7.527	4.607	-2.920
ως % του ΑΕΠ	1,8%	3,1%	3,6%	2,1%	-
Καθαρή Διεθνής Επενδυτική Θέση (ΚΔΕΘ)	-287.548	-314.036	-296.401	-309.589	-13.188
ως % του ΑΕΠ	-174,3%	-173,0%	-143,5%	-140,5%	-

Πηγή: ΤτΕ

4.1 Ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών

Ειδικότερα στα επιμέρους ισοζύγια (Πίνακας 4), το έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών διαμορφώθηκε στα 32,4 δισ. ευρώ, μειωμένο κατά 7,2 δισ. (-18%) σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2022. Η βελτίωση αυτή προέρχεται κυρίως από την αποκλιμάκωση των διεθνών τιμών των καυσίμων, η οποία οδήγησε σε μείωση της αξίας των εισαγωγών καυσίμων κατά 9,7 δισ. ευρώ. Η μείωση αυτή υπερκάλυψε την αντίστοιχη μείωση της αξίας των εξαγωγών καυσίμων, η οποία ανήλθε σε 3,3 δισ. ευρώ, με αποτέλεσμα να βελτιωθεί το ισοζύγιο καυσίμων κατά 6,4 δισ. ευρώ (-48%). Επίσης, παρουσίασαν βελτίωση το ισοζύγιο λοιπών αγαθών κατά 600 εκατ. ευρώ και το ισοζύγιο πλοίων κατά 198 εκατ. ευρώ.

Όσον αφορά το ισοζύγιο υπηρεσιών παρουσίασε βελτίωση κατά 2,5 δισ. ευρώ (+12,8%), κυρίως λόγω της περαιτέρω ανάκαμψης της τουριστικής κίνησης. Συγκεκριμένα, οι ταξιδιωτικές εισπράξεις ανήλθαν σε 20,6 δισ. ευρώ, αυξημένες κατά 2,9 δισ. ευρώ σε σχέση με το 2022 (+16,5%), και αυξημένες κατά 2,4 δισ. (+13,3%) σε σχέση με την προ-πανδημίας περίοδο (2019). Η βελτίωση αυτή των τουριστικών εισπράξεων οφείλεται στην αύξηση της εισερχόμενης ταξιδιωτικής κίνησης κατά 4,9 εκατ. επισκέπτες (+17,6%), η οποία ανήλθε σε 32,7 εκατ.

τουρίστες. Αντιθέτως, η μέση δαπάνη ανά ταξίδι μειώθηκε κατά 16,7 ευρώ (-2,7%) και διαμορφώθηκε στα 603,3 ευρώ. Βελτίωση παρουσίασε επίσης, το ισοζύγιο λοιπών υπηρεσιών κατά 653 εκατ. ευρώ, ενώ το πλεόνασμα του ισοζυγίου μεταφορών υποχώρησε κατά 573 εκατ. ευρώ.

4.2 Ισοζύγιο πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων

Όσον αφορά το ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων, εμφάνισε επιδείνωση κατά 4 δισ. ευρώ, κυρίως λόγω της αύξησης των καθαρών πληρωμών για τόκους, μερίσματα και κέρδη. Από την άλλη πλευρά, το ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων σημείωσε βελτίωση κατά 1,6 δισ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2022, κυρίως λόγω της αύξησης των καθαρών εισπράξεων στον τομέα της ΓΚ, και δευτερευόντως λόγω της αύξησης των καθαρών εισπράξεων στους λοιπούς, εκτός της ΓΚ, τομείς της οικονομίας.

4.3 Άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) – Καθαρή διεθνής επενδυτική θέση (ΚΔΕΘ)

Οι ΑΞΕ μετά το ιστορικά υψηλό του 2022 στα 7,5 δισ. ευρώ, υποχώρησαν το 2023 κατά 2,9 δισ. ευρώ (-39%) και ανήλθαν σε 4,6 δισ. ευρώ, ήτοι στο 2,1% του ΑΕΠ. Σημειώνεται πως το 2023 οι επενδύσεις στον κλάδο διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και οι ιδιωτικές αγοραπωλησίες ακινήτων ανήλθαν στο 45% των συνολικών ΑΞΕ, σημαντικά αυξημένες σε σχέση με το 2022 που είχαν διαμορφωθεί στο 23%.

Η ΚΔΕΘ της χώρας στο τέλος του 2023 ήταν αρνητική λόγω των διαχρονικών ελλειμμάτων στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, και διαμορφώθηκε στα -309,6 δισ. ευρώ, ήτοι -140,5% του ΑΕΠ. Σε σχέση με το τέλος του 2022 υπήρξε επιδείνωση κατά 13,2 δισ. ευρώ σε απόλυτα μεγέθη, ωστόσο ως ποσοστό του ΑΕΠ καταγράφηκε βελτίωση σε σχέση με το -143,5% του ΑΕΠ κατά το 2022.

4.4 Στοιχεία α' τριμήνου 2024 και προβλέψεις για τα επόμενα έτη

Κατά το α' τρίμηνο του 2024, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών εμφάνισε έλλειμμα 4,2 δισ. ευρώ, αυξημένο κατά 255 εκατ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο. Η επιδείνωση αυτή οφείλεται στην αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών κατά 1,1 δισ. ευρώ, και στην επιδείνωση του ισοζυγίου πρωτογενών εισοδημάτων κατά 659 εκατ. ευρώ, οι οποίες υπεραντισταθμίσαν την αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών κατά 136 εκατ. ευρώ, και του ισοζυγίου δευτερογενών εισοδημάτων κατά 1,3 δισ. ευρώ. Σημειώνεται πως η επιδείνωση του ισοζυγίου αγαθών οφείλεται στην μείωση των εξαγωγών κατά 1,45 δισ. ευρώ, η οποία υπερκάλυψε την μείωση των εισαγωγών κατά 1,05 δισ. ευρώ. Από την άλλη πλευρά, η βελτίωση του ισοζυγίου υπηρεσιών οφείλεται κυρίως στην αύξηση των τουριστικών εισπράξεων κατά 207 εκατ. ευρώ.

Για το σύνολο του 2024, σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΠΣ που υποβλήθηκε τον Απρίλιο στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών (σε εθνολογιστική βάση) αναμένεται να διατηρηθεί στο ίδιο περίπου επίπεδο με πέρυσι, ήτοι στο 5% του ΑΕΠ το 2024 έναντι 4,9% το 2023. Για το 2025 προβλέπεται μικρή αύξηση στο 5,7% του ΑΕΠ.

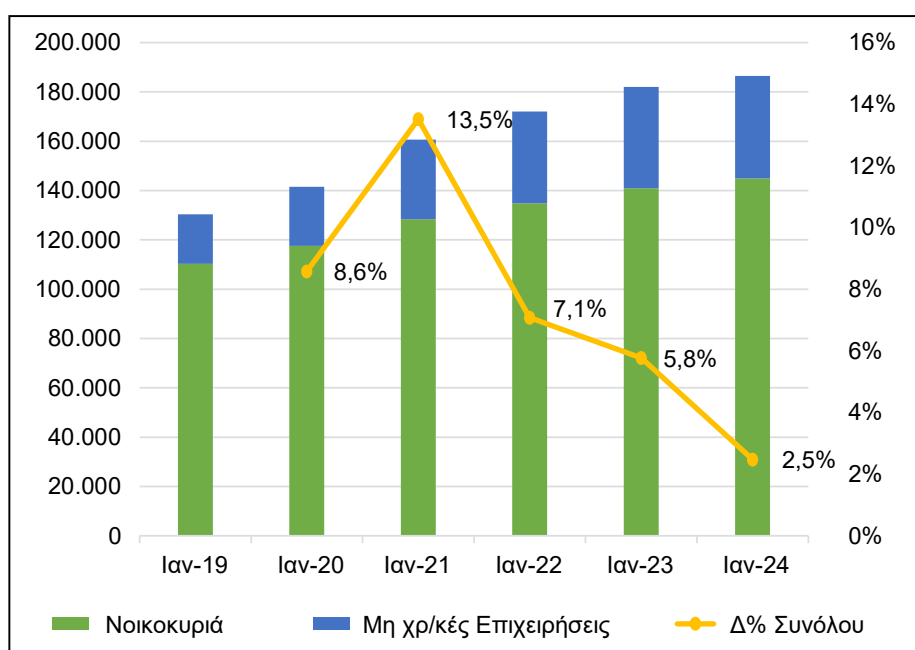
5. Χρηματοπιστωτικός τομέας

- Αύξηση των καταθέσεων νοικοκυριών και μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων σε ετήσια βάση κατά 2,8% και 1,3%, αντίστοιχα.
- Συνεχίστηκε η πιστωτική επέκταση το 2023. Το α' τρίμηνο του 2024 θετικό ρυθμό μεταβολής καταγράφουν τα επιχειρηματικά και καταναλωτικά δάνεια. Στον αντίποδα στεγαστικά, ελευθέρων επαγγελματιών και λοιπά δάνεια ιδιωτών καταγράφουν αρνητική μεταβολή.
- Νέα πτώση καταγράφουν τα ΜΕΔ, τα οποία διαμορφώνονται στο τέλος του 2023 στο 6,2% επί του συνόλου.

5.1 Καταθέσεις

Τον Μάρτιο του 2024, το σύνολο των καταθέσεων νοικοκυριών και μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων ανήλθε στα 186,5 δισ. ευρώ. Συγκεκριμένα οι καταθέσεις των νοικοκυριών άγγιξαν τα 145 δισ. ευρώ, και οι καταθέσεις των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων ανήλθαν στα 41,6 δισ. ευρώ. Συνολικά, οι καταθέσεις στις δύο αυτές κατηγορίες παρουσιάζονται αυξημένες κατά 4,5 δισ. ευρώ σε σχέση με πέρυσι, εμφανίζοντας θετική μεταβολή της τάξης του 2,5%. Η ανοδική πορεία των καταθέσεων νοικοκυριών και μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων συνεχίζεται σε ετήσια βάση αμείωτη από τον Μάρτιο του 2019. Ωστόσο, ο ρυθμός αύξησης των τριών τελευταίων ετών τείνει μειούμενος, ως πιθανή συνάρτηση των πληθωριστικών πιέσεων που ασκήθηκαν στην ελληνική οικονομία.

Διάγραμμα 15: Καταθέσεις νοικοκυριών και μη χρημ/κών επιχειρήσεων κατά το χρονικό διάστημα Σεπ. 2019 - Σεπ. 2023 σε χιλ. ευρώ

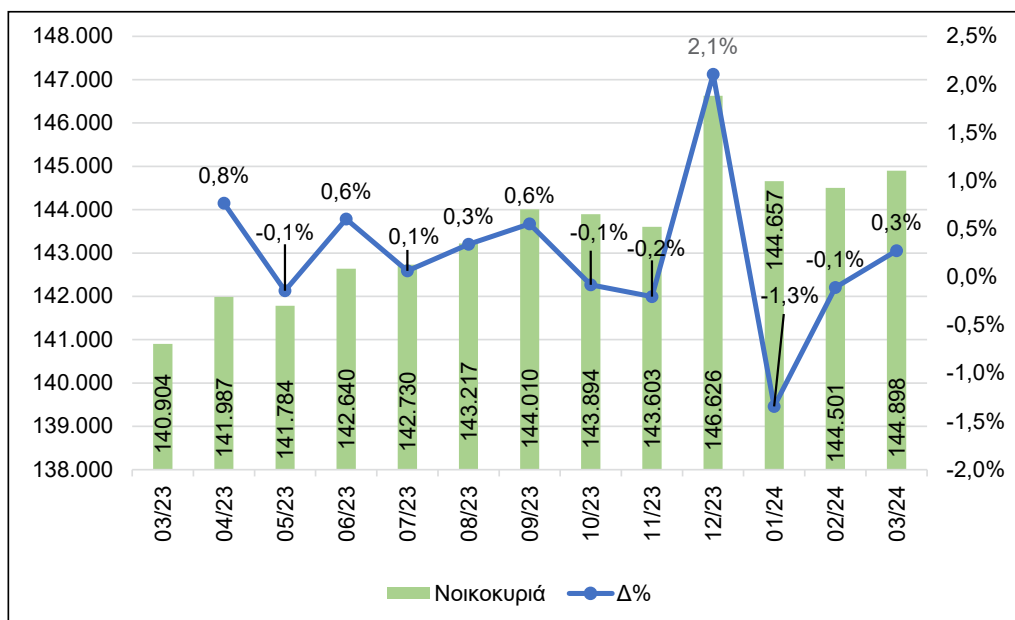

Πηγή: ΤτΕ

Όπως προαναφέρθηκε, κατά το χρονικό διάστημα Μαρτίου 2023 και Μαρτίου 2024 υπήρξε αύξηση των καταθέσεων τόσο των νοικοκυριών όσο και των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων, παρά τις όποιες μηνιαίες διακυμάνσεις παρατηρήθηκαν εντός της υπό εξέτασης περιόδου (Διάγραμμα 15). Οι αυξήσεις των καταθέσεων νοικοκυριών και μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων, κατά το χρονικό διάστημα Μαρτίου 2023 και Μαρτίου 2024, σημειώνονται παρά την διατήρηση σχετικά υψηλού πληθωρισμού. Οι καταθέσεις των νοικοκυριών (Διάγραμμα 16) παρουσιάζουν ομαλό ρυθμό μεταβολής, με εξαίρεση τη σημαντική πτώση που καταγράφηκε τον μήνα Ιανουάριο, η οποία πιθανώς οφείλεται σε επιτάχυνση καταναλωτικών δαπανών από τα νοικοκυριά με χρήση αποταμιεύσεων την περίοδο των εορτών. Αντιθέτως, οι καταθέσεις των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων, το ίδιο χρονικό διάστημα, (Διάγραμμα 17) παρουσιάζουν πιο έντονες διακυμάνσεις, οι οποίες βέβαια είναι συνήθεις λόγω περιοδικότητας των πληρωμών-εισπράξεων. Η χαμηλότερη τιμή των καταθέσεων των επιχειρήσεων παρουσιάζεται το μήνα Φεβρουάριο (40,1 δισ. ευρώ), και η υψηλότερη κατά το μήνα Σεπτέμβριο (44,3 δισ. ευρώ). Η αύξηση των καταθέσεων των νοικοκυριών, κατά το χρονικό διάστημα Μαρτίου 2023

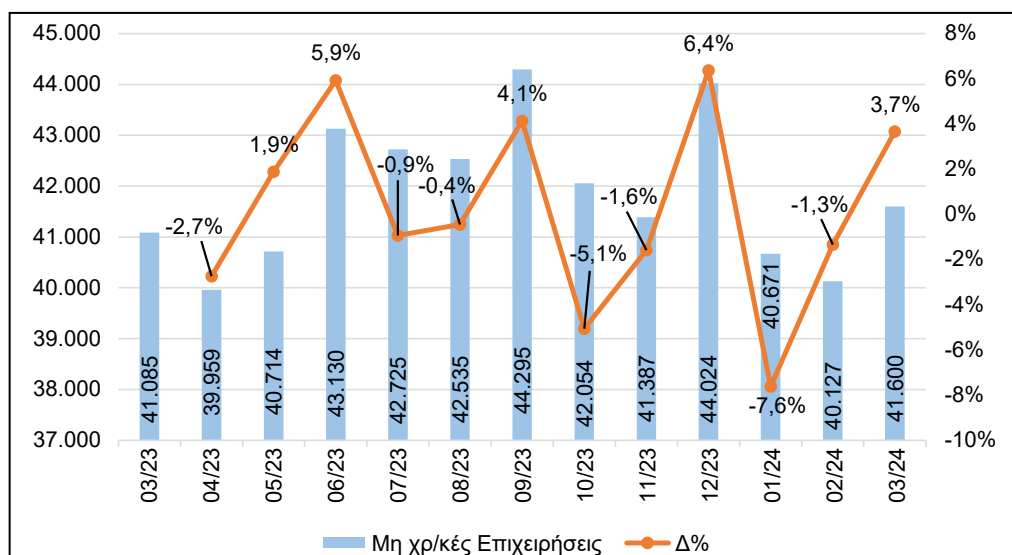
και Μαρτίου 2024, πιθανώς να συνδέεται με την βελτίωση στην αγορά εργασίας και την αύξηση των εισοδημάτων. Η αυξημένη οικονομική δραστηριότητα γενικά και ιδιαίτερως στον τουριστικό κλάδο, συμβάλλει στην αύξηση των καταθέσεων των επιχειρήσεων.

Διάγραμμα 16: Καταθέσεις νοικοκυριών κατά το χρονικό διάστημα Μαρ. 2023 - Μαρ. 2024, σε χιλ. ευρώ και μηνιαία ποσοστιαία μεταβολή

Πηγή: ΤτΕ

Διάγραμμα 17: Καταθέσεις μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων κατά το χρονικό διάστημα Μαρ. 2023 - Μαρ. 2024, σε χιλ. ευρώ και μηνιαία ποσοστιαία μεταβολή

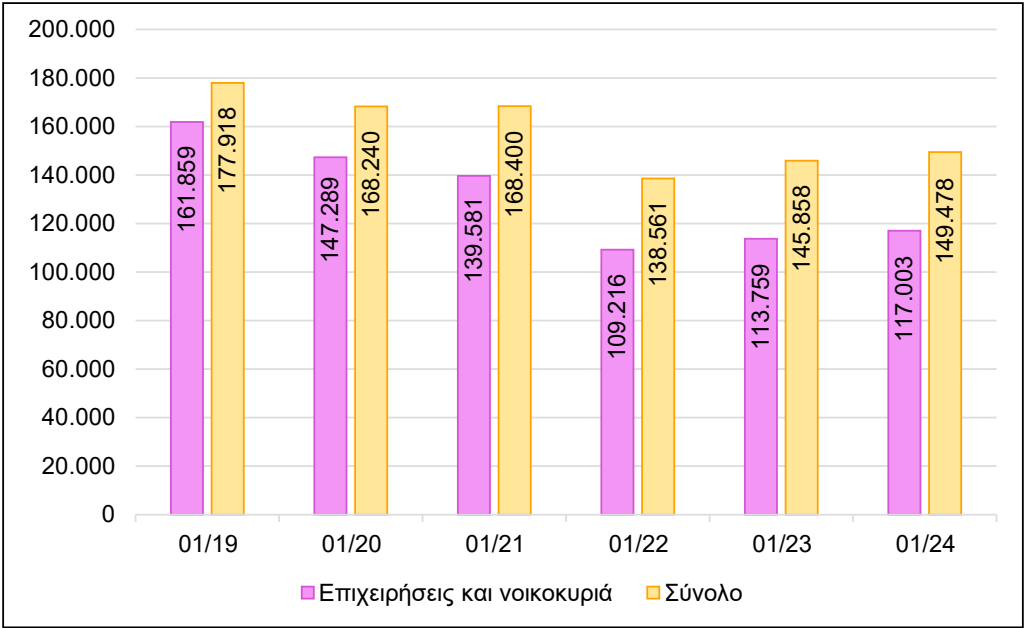

Πηγή: ΤτΕ

5.2 Χορηγήσεις

Το υπόλοιπο της συνολικής χρηματοδότησης από τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, παρουσιάζει ανοδική τάση τα τελευταία δύο χρόνια, μετά από πολλά έτη συρρίκνωσης. Τον Μάρτιο του 2024, το σύνολο της τραπεζικής χρηματοδότησης προσέγγισε τα 150 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 117 δισ. ευρώ αφορούσαν στις ελληνικές επιχειρήσεις και νοικοκυριά, ενώ το υπόλοιπο των 33 δισ. ευρώ αφορά σε χρηματοδότηση της ΓΚ. Σε σχέση με το 2023 το υπόλοιπο της τραπεζικής χρηματοδότησης ήταν αυξημένο συνολικά κατά 2,5%, ενώ ειδικά των νοικοκυριών και επιχειρήσεων η ετήσια αύξηση ήταν ελαφρώς υψηλότερη στο 2,9%.

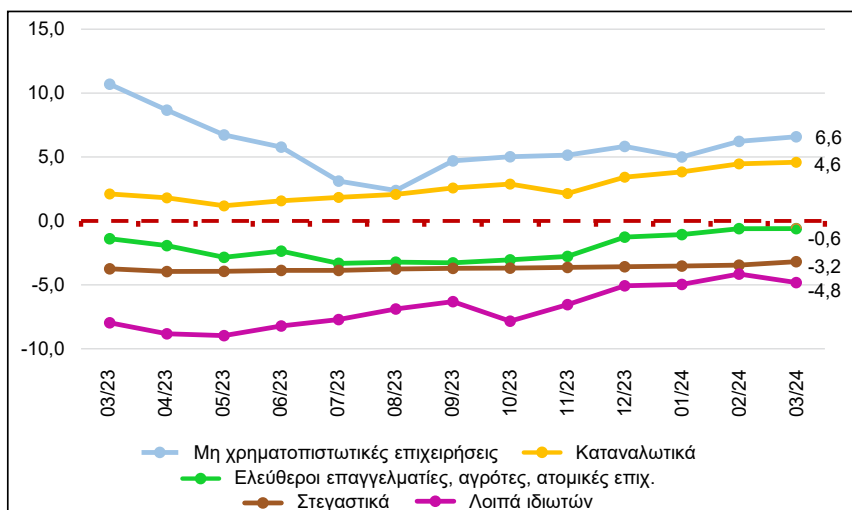
Διάγραμμα 18: Υπόλοιπο συνολικής χρηματοδότησης και χρηματοδότησης εγχώριου ιδιωτικού τομέα (νοικοκυριά και επιχειρήσεις) από τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (εκατ. ευρώ)

Πηγή: ΤτΕ.

Καθ' όλη τη διάρκεια του τελευταίου έτους, ο ρυθμός μεταβολής της πιστωτικής επέκτασης από τις τράπεζες προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις διατηρήθηκε θετικός. Διαμορφώθηκε δε, τον Μάρτιο του 2024 σε 6,6% σε ετήσια βάση. Σε θετικό επίπεδο παρέμεινε επίσης, καθ' όλη τη διάρκεια των τελευταίων δώδεκα μηνών ο ρυθμός μεταβολής της καταναλωτικής πίστης, ο οποίος διαμορφώθηκε τον Μάρτιο του 2024 σε 4,6%. Στον αντίποδα, στεγαστικά, λοιπά δάνεια ιδιωτών και δάνεια ατομικών επιχειρήσεων και ελευθέρων επαγγελματιών παρέμειναν το σύνολο των δώδεκα μηνών με αρνητικό πρόσημο, το οποίο διαμορφώθηκε τον Μάρτιο του 2024 σε -3,2%, -4,8% και -0,6% αντίστοιχα, σε ετήσια βάση.

Διάγραμμα 19: Ρυθμός μεταβολής, σε ετήσια βάση, των υπολοίπων χρηματοδότησης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα

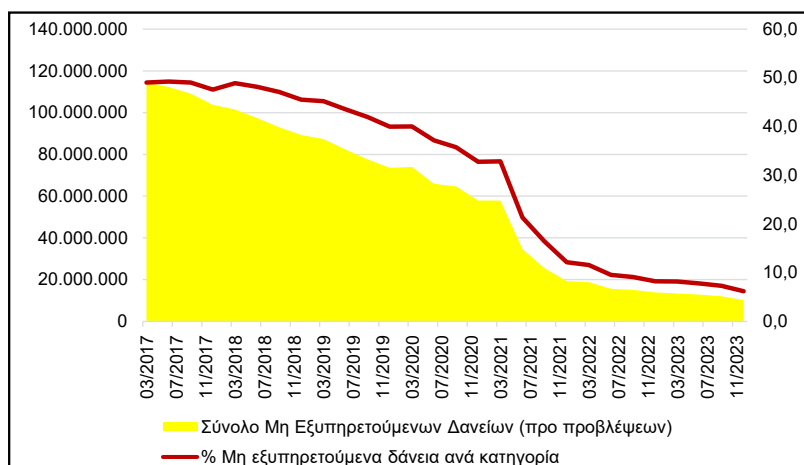
Πηγή: ΤτΕ

Σημείωση: Οι ρυθμοί μεταβολής υπολογίζονται με βάση τις καθαρές ροές τραπεζικής χρηματοδότησης, οι οποίες με τη σειρά τους προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων «διορθωμένες» για τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, συναλλαγματικές διαφορές και αναταξινόμησης.

5.3 Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ)

Τον Δεκέμβριο του 2022, τα ΜΕΔ ανέρχονταν σε 13,9 δισ. ευρώ, και αποτελούσαν το 8,2% του συνολικού όγκου των χορηγημένων δανείων, σημειώνοντας πτώση κατά 28%. Τον Δεκέμβριο του 2023, τα ΜΕΔ ανέρχονταν σε 10,2 δισ. ευρώ και αποτελούσαν το 6,2% του συνολικού όγκου των χορηγημένων δανείων, σημειώνοντας πτώση σε σχέση με το προηγούμενο έτος κατά 26%. Σημειώνεται, ότι ο λόγος των ΜΕΔ προς το σύνολο των δανείων, σε τρεις εκ των τεσσάρων συστημικών τραπεζών, είναι κάτω από 5%, ενώ αντίθετα στις υπόλοιπες τράπεζες ο δείκτης των ΜΕΔ, ως προς το σύνολο των δανείων, παραμένει ιδιαίτερα υψηλός (37,6%) το 2023, μειωμένος κατά 8% σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2022.³

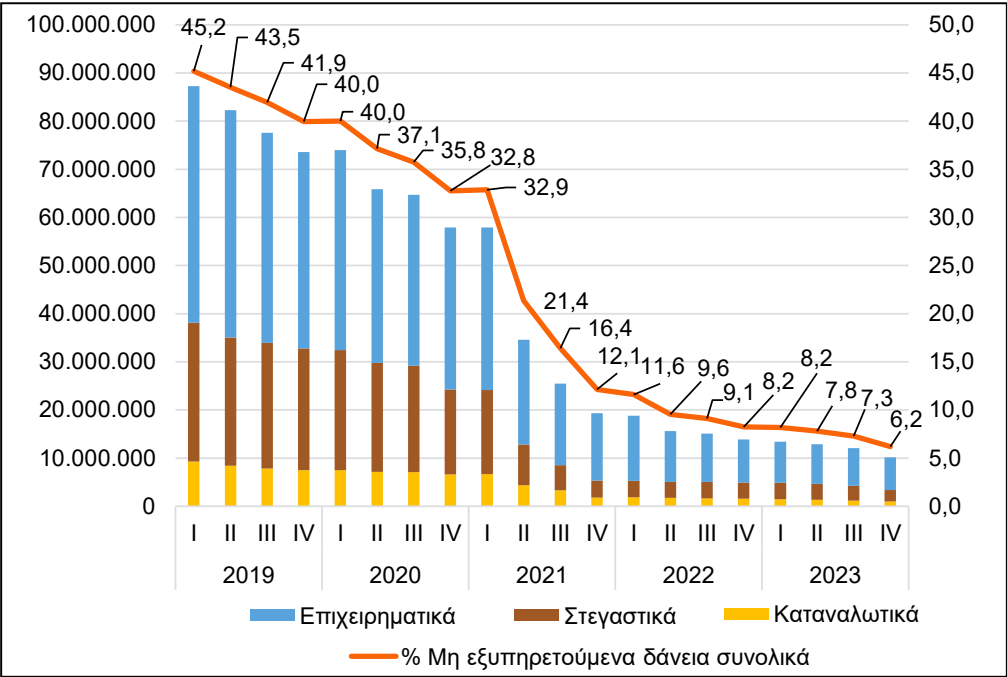
Διάγραμμα 20: ΜΕΔ (όγκος και % επί του συνόλου των δανείων) σε ενοποιημένη βάση και σε χιλ. ευρώ.

Πηγή: ΤτΕ

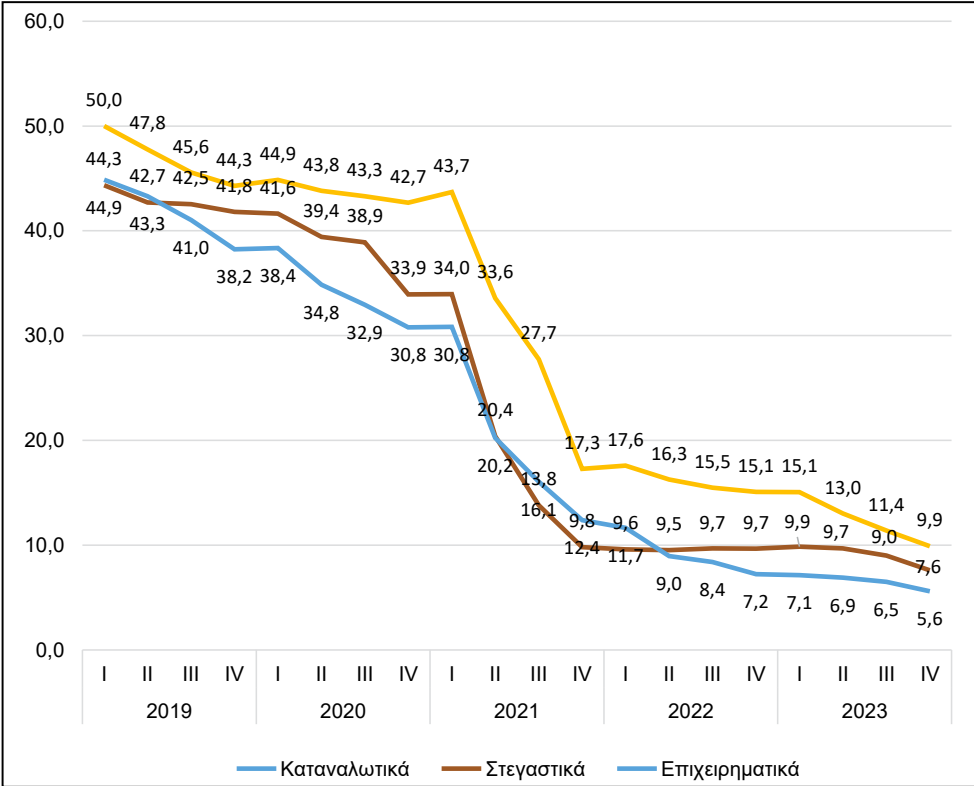
3. Κεφάλαιο Ι, Απρίλιος 2024, ΤτΕ.

Διάγραμμα 21: ΜΕΔ (σε χιλ. ευρώ και ως % επί του συνόλου) σε ενοποιημένη βάση και σε χιλ. ευρώ

Πηγή: ΤτΕ

Διάγραμμα 22 : ΜΕΔ ανά κατηγορία (ως % επί του συνόλου της κατηγορίας)

Πηγή: ΤτΕ

Ως προς τη διάρθρωση των ΜΕΔ, το 10% των συνολικών ΜΕΔ είναι καταναλωτικά, το 24% στεγαστικά και το 67% επιχειρηματικά (Διάγραμμα 21). Προβληματίζει η καθαρή εισροή νέων ΜΕΔ το 2023, παρά την αξιολογή αναταξινόμηση ΜΕΔ ως εξυπηρετούμενα.⁴

Όλες οι κατηγορίες των ΜΕΔ παρουσιάζουν αποκλιμάκωση με διαφορετικό ωστόσο ρυθμό (Διάγραμμα 22). Σχετικά μεγαλύτερη βελτίωση παρουσιάζουν τα επιχειρηματικά ΜΕΔ (5,6%) με τα καταναλωτικά να παραμένουν υψηλά (9,9%).

Τα μη εξυπηρετούμενα επιχειρηματικά δάνεια από 7,1% επί του συνόλου των επιχειρηματικών δανείων, το δ' τρίμηνο του 2022, μειώθηκαν σε 5,6%, τα μη εξυπηρετούμενα στεγαστικά δάνεια μειώθηκαν από 9,7% σε 7,6%, και τα μη εξυπηρετούμενα καταναλωτικά δάνεια από 15,1%, μειώθηκαν σε 9,9% κατά το ίδιο χρονικό διάστημα.

Το ποσοστό των ΜΕΔ στο σύνολο των δανείων παραμένει υψηλό σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το δ' τρίμηνο του 2022, ο ευρωπαϊκός μέσος όρος των ΜΕΔ για τα συστημικά τραπεζικά ιδρύματα ανέρχεται στο 2,28%, ενώ για την Ελλάδα στο 6,02%.⁵

Η προσπάθεια βελτίωσης της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού και σύγκλισης των ΜΕΔ προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (Δεκέμβριος 2023: 1,9%), αποτελεί προτεραιότητα. Στο πλαίσιο αυτό, η επέκταση του προγράμματος παροχής εγγυήσεων «Ηρακλής III» κρίνεται ότι, αφενός θα συμβάλει θετικά, ώστε οι τράπεζες να μπορέσουν να εστιάσουν τις προσπάθειές τους στο βασικό τους ρόλο για τη χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας, αφετέρου όμως η χορήγηση νέων εγγυήσεων από το ελληνικό Δημόσιο χρήζει παρακολούθησης γιατί δύναται να δημιουργήσει μελλοντικές υποχρεώσεις σε επίπεδο ΓΚ, συνεπώς εγκυμονεί δημοσιονομικούς κινδύνους.

4. Κεφάλαιο Ι, Απρίλιος 2024, ΤτΕ.

5. Supervisory Banking Statistics, fourth quarter 2022, Απρίλιος 2023, ΕΚΤ. Στην έκθεση αναφέρονται τα ΜΕΔ σε συστημικά ιδρύματα εξαιρώντας τα «ταμειακά υπόλοιπα σε κεντρικές τράπεζες και σε άλλες καταθέσεις όψεως». Η διαφορά των αναφερόμενων ποσοστών προέρχεται λόγω του ότι υπολογίζονται μόνο τα ΜΕΔ των συστημικών τραπεζών, και όχι το σύνολο αυτών.

6. Οικονομικές προβλέψεις και αβεβαιότητες για το 2024

- Η επιστροφή σε συνθήκες μακροοικονομικής σταθερότητας έχει ολοκληρωθεί.
- Οι πληθωριστικές πιέσεις, αν και έχουν εξασθενήσει, εξακολουθούν να συνιστούν έναν παράγοντα αβεβαιότητας.
- Η πλήρης και αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων του ΤΑΑ είναι κομβικής σημασίας.

Η εξέλιξη των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, σηματοδεύτηκε αναμφίβολα από την απρόσμενη διαταραχή στην κοινωνική και οικονομική δραστηριότητα λόγω της πανδημίας, την άμεση επανάκαμψη το 2021, αλλά και την ολοκλήρωση της μακροοικονομικής διόρθωσης το 2022. Πλέον, η οικονομική κανονικότητα έχει επανέλθει υποβοηθούμενη και από τα επεκτατικά μέτρα δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής τα οποία υιοθετήθηκαν τα προηγούμενα έτη.

Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2023 η Ελλάδα σημείωσε σημαντικά υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης σε σχέση με το μέσο όρο της ευρωζώνης (2% έναντι 0,5%) ενώ παρεμφερείς είναι οι προβλέψεις και για τα επόμενα δύο έτη. Βασικός παράγοντας που επέδρασε θετικά ως προς το ΑΕΠ ήταν η αύξηση στις επενδύσεις (κυρίως στις κατασκευές), η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης και η αύξηση στις εξαγωγές. Ενδεικτικά, οι επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ ανήλθαν στο 18,7% το 2023 (έναντι 13,7% το 2022) ενώ είναι χαρακτηριστικό ότι το αντίστοιχο ποσοστό το 2015 ήταν 7%.

Η εκ νέου ενεργοποίηση των δημοσιονομικών ορόσημων σε επίπεδο ΕΕ, και η εφαρμογή ακόμα και από το 2024 του πνεύματος των νέων κανονισμών (όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επικοινωνήσε στα κράτη μέλη εν είδει κατευθύνσεων για την κατάρτιση των μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών τους προγραμμάτων), οδηγεί αναπόφευκτα σε περιορισμό των διακριτών μέσων άσκησης δημοσιονομικής οικονομικής πολιτικής με τις συνεπακόλουθες συνέπειες στο ΑΕΠ, ενώ ένα σύνολο μακροοικονομικών αβεβαιοτήτων θέτουν σε κίνδυνο την επιβεβαίωση της πρόβλεψης του κρατικού προϋπολογισμού για την ανάπτυξη το 2024, αν αυτοί οι κίνδυνοι φυσικά επαληθευθούν.⁶ Ήδη, πολλοί εγχώριοι αλλά και ξένοι θεσμοί έχουν αναθεωρήσει ελαφρώς προς το δυσμενέστερο τις αρχικές τους προβλέψεις σχετικά με τα μακροοικονομικά μεγέθη της Ελλάδας για το 2024 (Ενότητα 1). Αξίζει να σημειωθεί όμως ότι κάποιοι μακροοικονομικοί κίνδυνοι οι οποίοι στο παρελθόν είχαν επισημανθεί, όπως για παράδειγμα το υψηλό ενεργειακό κόστος, φαίνεται να έχουν υποχωρήσει σε σημαντικό βαθμό, αν και κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει την επανεμφάνισή τους καθώς διαχρονικά έχουν επιδείξει μια σημαντική μεταβλητότητα.

Παρακάτω αναλύονται οι κίνδυνοι αυτοί και ο βαθμός στον οποίο θα μπορούσαν να επηρεάσουν τα μακροοικονομικά δεδομένα της χώρας, εάν φυσικά αυτοί επαληθευθούν.

6.1 Βασικές πηγές οικονομικών αβεβαιοτήτων

Οι συνεχιζόμενες γεωπολιτικές εντάσεις και η επίπτωση τους πάνω στον πληθωρισμό και την ανάπτυξη στην ευρωζώνη

Η επίπτωση του πολέμου στην Ουκρανία πάνω στις τιμές της ενέργειας φαίνεται ότι έχει εξασθενήσει σημαντικά, καθώς έχουν επανέλθει οι ροές φυσικού αερίου από την Ρωσία μέσω της Ουκρανίας προς την Ευρώπη σε επίπεδα παρεμφερή με αυτά πριν τον πόλεμο. Σε ότι αφορά την Ελλάδα, οι ροές υδρογονανθρακικού αερίου στον αποθηκευτικό χώρο της Ρεβυθούσας έχουν ελαχιστοποιηθεί, γεγονός που καταδεικνύει την επιστροφή σε μια μορφή ενεργειακής κανονικότητας λόγω, όπως προαναφέρθηκε, της αύξησης της προσφοράς φυσικού αερίου αλλά και της χαμηλής ζήτησής του η οποία υποβοηθείται και από την μεγαλύτερη συνεισφορά των ΑΠΕ στην συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Οι εξελίξεις όμως στην Μέση Ανατολή συνεχίζουν να αποτελούν πηγή ανησυχίας, καθώς η κλιμάκωση της έντασης στην περιοχή αυτή είναι πιθανό να επηρεάσει τη διακίνηση των προ-

6. Επικοινωνία της Επιτροπής προς το Συμβούλιο σχετικά με τη δημοσιονομική καθοδήγηση για το 2024 (com 2023 – 141 final)

ϊόντων μέσω της διώρυγας του Σουέζ, και την αναζήτηση πιο χρονοβόρων και κοστοβόρων ναυτικών οδών μεταφοράς οδηγώντας τις τιμές σε άνοδο.

Οποιαδήποτε επίδραση λοιπόν των παραγόντων αυτών στην οικονομική δραστηριότητα στην ΕΕ θα έχει επιπτώσεις και στην ελληνική οικονομία, τόσο σε επίπεδο εξαγωγών, όσο και στο κόστος εισαγωγής πρώτων υλών.

Οι εγχώριες πηγές αύξησης των τιμών

Αν και ο πληθωρισμός δείχνει να υποχωρεί, καθώς η πρόσφατη ραγδαία αύξηση του γενικού επιπέδου τιμών ήταν σε ένα σημαντικό βαθμό αποτέλεσμα της διεθνούς αύξησης των τιμών, οι πληθωριστικές πιέσεις που είναι αποτέλεσμα αποκλειστικά εγχώριων παραγόντων δεν μπορούν να αποκλειστούν. Οι δομικές στρεβλώσεις στις αγορές προϊόντων αποτελούν μια σημαντική πηγή ανησυχίας καθώς μειώνουν το προς κατανάλωση διαθέσιμο εισόδημα και τελικά την ιδιωτική κατανάλωση, η οποία αποτελεί την πιο σημαντική συνιστώσα του ΑΕΠ. Η ενίσχυση του ανταγωνισμού στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών, τόσο κατά τρόπο άμεσο μέσω των επιχειρησιακών μηχανισμών ελέγχου τιμών του Υπουργείου Ανάπτυξης (ΔΙ.Μ.Ε.Α.), αλλά και κατά τρόπο πιο συστηματικό-δομικό από τομεακές διερευνήσεις της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού, είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την αποτροπή φαινομένων αισχροκέρδειας, αλλά και περιπτώσεων αλλοίωσης του πλαισίου ανταγωνιστικής λειτουργίας της οικονομίας.

Οι καθυστερήσεις ως προς την υλοποίηση του ΣΑΑ

Οι θετικές επιπτώσεις για την ελληνική οικονομία από την αποτελεσματική υλοποίηση του ΣΑΑ αναμένονται σημαντικές. Σύμφωνα με το ΥΠΕΘΟ, η πλήρης εφαρμογή του ΣΑΑ μπορεί δυνητικά να αυξήσει το επίπεδο του πραγματικού ΑΕΠ. κατά 6,9% έως το 2026. Αυτό συνεπάγεται θετική συμβολή στο ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ. κατά περίπου 1,15 ποσοστιαίες μονάδες κατά μέσο όρο κάθε χρόνο για την περίοδο 2021-2026.⁷

Το ΣΑΑ προβλέπει για την Ελλάδα την συνολική διάθεση 35,9 δισ. ευρώ (18,2 δισ. ευρώ από επιχορηγήσεις και 17,7 δισ. ευρώ από δάνεια) σε δράσεις οι οποίες αναμένεται να έχουν ολοκληρωθεί μέχρι το 2026. Ένα πολύ μεγάλο μέρος των δράσεων (38%) σχετίζονται με “πράσινους” στόχους, με βασικό σκοπό την βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και εξοικονόμησης, αλλά και την μετάβαση σε ένα πλαίσιο λειτουργίας της οικονομίας που θα εξαρτάται λιγότερο από τους αναλώσιμους φυσικούς πόρους. Επίσης, 22% των πόρων κατευθύνεται σε στόχους σχετικούς με την ψηφιακή μετάβαση, ενώ η κοινωνική διάσταση προσελκύει ένα σημαντικό μέρος των δράσεων (16%).

Μέχρι στιγμής, παραπάνω από το 40% της αξίας των εκταμιεύσεων έχει κατευθυνθεί προς δράσεις σχετιζόμενες με τους παραπάνω πυλώνες, καθιστώντας τη χώρα πρωτοπόρο ως προς την εκμετάλλευση του προγράμματος Next Generation EU. Αναμφίβολα όμως, όπως αναγνωρίζεται και από την ενδιάμεση έκθεση υλοποίησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η πλήρης υλοποίηση του ΣΑΑ και η εκμετάλλευσή του προς όφελος των μακροχρόνιων αναπτυξιακών προοπτικών της χώρας συνιστούν έργο πολύπλοκο, αφού οι γραφειοκρατικές δυσκαμψίες της δημόσιας διοίκησης, το θεσμικό διαγωνιστικό πλαίσιο, αλλά και οι χρονοβόρες δικαστικές διαδικασίες είναι πιθανό να θέσουν σε κίνδυνο την επιτυχή ολοκλήρωση κάποιων χρηματοδοτούμενων έργων.⁸

7. ΥΠΕΘΟ – Ελλάδα 2.0, ΣΑΑ, Αναλυτική Περιγραφή Δράσεων – Απρίλιος 2021.

8. European Commission Mid-term evaluation of the Recovery and Resilience Facility – SWD(2024) 70 Final

Φυσικές καταστροφές και κλιματική αλλαγή

Έτερη πηγή αβεβαιότητας, τόσο άμεσα όσο και μεσοπρόθεσμα, είναι δυνατό να αποτελέσουν έκτακτες καταστάσεις που σχετίζονται με φυσικές καταστροφές. Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα βίωσε έντονα την επίδραση της κλιματικής αλλαγής με καταστροφικές δασικές πυρκαγιές, αλλά και έντονα πλημμυρικά φαινόμενα. Η αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων, και κυρίως η δημιουργία υποδομών για την μελλοντική αποτροπή τους δεσμεύει οικονομικούς πόρους, οι οποίοι υπό κανονικές συνθήκες θα ήταν δυνατό να κατευθυνθούν σε παραγωγικές επενδύσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2023 το κόστος για την κάλυψη των σχετικών αναγκών και την καταβολή αποζημιώσεων ανήλθε στα 600 εκατ. ευρώ, ενώ πλέον το αποθεματικό του τακτικού προϋπολογισμού θα προβλέπει ειδική πίστωση για τέτοιες περιπτώσεις.

Μέρος Β': Δημοσιονομικές εξελίξεις και προοπτικές

7. Εκτέλεση Προϋπολογισμού 2023-2024

- Το 2023, ο προϋπολογισμός κατέγραψε πρωτογενές πλεόνασμα της τάξης του 1,9% του ΑΕΠ, επίδοση βελτιωμένη τόσο σε σχέση με πέρυσι (0.0% του ΑΕΠ), όσο και με τον στόχο που είχε τεθεί τον Νοέμβριο (0,7% του ΑΕΠ).
- Η εκτέλεση του προϋπολογισμού, κατά το α' τρίμηνο του 2024, κινείται εντός στόχων με το πρωτογενές πλεόνασμα της ΓΚ να ξεπερνάει το 0,8% του ΑΕΠ σε ταμειακή βάση.

7.1 Εκτέλεση προϋπολογισμού 2023

Σε επίπεδο ΓΚ (Πίνακας 5), κατά το έτος 2023, καταγράφεται έλλειμμα κατά 1,3 δισ. ευρώ (-0,58% ΑΕΠ 2023), το οποίο εμφανίζεται μειωμένο σε σχέση με το έτος 2022, κατά 3,21 δισ. ευρώ. Αντίστοιχα, δημιουργήθηκε πρωτογενές πλεόνασμα 5,4 δισ. ευρώ (2,40 % ΑΕΠ 2023), σε σχέση με πρωτογενές έλλειμμα 39 εκατ. ευρώ (-0,02 % ΑΕΠ), το 2022. Τα θετικά αποτελέσματα προέρχονται αποκλειστικά (αφού μειώθηκαν και οι δαπάνες) από το σκέλος των εσόδων, τα οποία αυξήθηκαν σε σχέση με πέρυσι κατά 4.8 δισ. ευρώ (2,2% ΑΕΠ 2023). Όσον αφορά τα έσοδα, το θετικό αποτέλεσμα οφείλεται κυρίως στα αυξημένα έσοδα από φόρους κατά 3,5 δισ. ευρώ (+6,17%), στις ασφαλιστικές εισφορές κατά 1,2 δισ. ευρώ (+5,06%) και στα λοιπά έσοδα κατά 1,0 δισ. ευρώ (+100%). Αντιθέτως, μειωμένα κατά 1,0 δισ. ευρώ (-7,78%) παρουσιάζονται τα έσοδα από μεταβιβάσεις. Οι δαπάνες της ΓΚ εμφανίζονται αυξημένες κατά 2,2 δισ. ευρώ (12,20%) σε σχέση με πέρυσι, και οφείλονται κυρίως στις αυξημένες κοινωνικές παροχές κατά 3,2 δισ. ευρώ και στους αυξημένους, σε σχέση με πέρυσι, καταβληθέντες τόκους κατά 2,2 δισ. ευρώ (28,8%). Μειωμένες εμφανίζονται οι επιδοτήσεις κατά 5,3 δισ. ευρώ (66,70%), κυρίως λόγω της διακοπής της επιδότησης για το ηλεκτρικό ρεύμα κατά το έτος 2023.

Πίνακας 5 : Εκτέλεση προϋπολογισμού σε επίπεδο ΓΚ (εκατ. ευρώ*) Ιαν. - Δεκ. 2023 σε ταμειακή λογιστική βάση

	Ιαν.-Δεκ. 2022	Ιαν.-Δεκ. 2023	Διαφορά 2022-2023	% Μτβ 2022-2023
	(α)	(β)	(γ) = (β) - (α)	(δ) = (γ)/(α)
A. Έσοδα	97.910	102.721	4.811	4,91%
Φόροι	56.904	60.414	3.510	6,17%
Ασφαλιστικές εισφορές	23.830	25.036	1.206	5,06%
Μεταβιβάσεις	12.458	11.489	-969	-7,78%
Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	3.666	3.701	35	0,95%
Λοιπά έσοδα	1052	2.101	1.049	99,71%
B. Δαπάνες	91.386	93.550	2.164	12,20%
Αμοιβές προσωπικού	18.831	19.415	584	3,20%
Κοινωνικές παροχές	41.666	44.858	3.192	9,70%
Μεταβιβάσεις	8.851	9.579	728	14,70%
Αγορά αγαθών και υπηρεσιών	8.919	9.688	769	10,50%
Επιδότησεις	8641	3.347	-5.294	66,70%
Τόκοι καταβληθέντες	4.469	6.650	2.181	28,80%
Λοιπές Δαπάνες	9	13	4	100,00%
Γ. Καθαρή απόκτηση μη χρημ/κών περιουσιακών στοιχείων	11.032	10.465	-567	-5,14%
Ισοζύγιο (πλεόνασμα)/ έλλειμμα (Α-Β-Γ-)	-4.508	-1.294	3.214	
Ως ποσοστό του ΑΕΠ %	-2,2%	-0,59%		
Πρωτογενές αποτέλεσμα	-39	5.356	5.395	
Ως ποσοστό του ΑΕΠ %	-0,0%	2,43%		
ΑΕΠ	206.620	220.303		

Πηγή: Δελτίο Μηνιαίων Στοιχείων ΓΚ Δεκέμβριος 2023, ΥΠΕΘΟ*Στοιχεία σε τροποποιημένη ταμειακή βάση

Το έλλειμμα της ΓΚ κατά ESA το 2023 είναι μεγαλύτερο από το ταμειακό του 2023 κατά 2,2 δισ. ευρώ και διαμορφώθηκε σε 1,6% του ΑΕΠ 2023. Αντίστοιχα το πρωτογενές πλεόνασμα κατά ESA είναι μικρότερο από το ταμειακό κατά 1,3 δισ. ευρώ, και διαμορφώθηκε σε 1,9% του ΑΕΠ. Στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού του 2023 προβλεπόταν έλλειμμα ΓΚ κατά ESA -2,0% του ΑΕΠ και πρωτογενές πλεόνασμα 0,7% του ΑΕΠ.⁹ Το έλλειμμα της ΓΚ και το πρωτογενές αποτέλεσμα, όπως διαμορφώθηκαν, εμφανίζουν σημαντική βελτίωση σε σχέση με αυτά που προβλέφθηκαν από την εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού του έτους 2023.

Πίνακας 6 : Στοιχεία ΓΚ (εκατ. ευρώ*) 2023 κατά ESA

	2022 ESA	2023 ESA	2023-2022	Μεταβολή % 2023-2022
Έσοδα ΓΚ (εκατ. ευρώ)	104.608 ευρώ	107.835 ευρώ	3.227 ευρώ	3,1%
Δαπάνες ΓΚ (εκατ. ευρώ)	109.751	111.343	1.592 ευρώ	1,5%
Ισοζύγιο ΓΚ (εκατ. ευρώ)	-5.143	-3.508	1.635 ευρώ	
Ισοζύγιο ΓΚ (ποσοστό ΑΕΠ %)	-2,5%	-1,6%		
Πρωτογενές Αποτέλεσμα ΓΚ (εκατ. ευρώ)	27	4096	4.069 ευρώ	
Πρωτογενές Αποτέλεσμα ΓΚ (ποσοστό ΑΕΠ %)	0,0%	1,9%		
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) (εκατ. ευρώ)	206.620 ευρώ	220.303 ευρώ	13.683 ευρώ	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Απρίλιος 2024

7.2 Εκτέλεση προϋπολογισμού α' τριμήνου 2024

7.2.1 Κρατικός Προϋπολογισμός (ΚΠ)

Ο ΚΠ 2024 (Πίνακας 7), κατά το διάστημα Ιανουαρίου - Μαρτίου του 2024, κατέγραψε έλλειμμα ύψους 44 εκατ. ευρώ (-0,02% ΑΕΠ 2024), ενώ το α' τρίμηνο του 2023 καταγράφηκε πλεόνασμα κατά 220 εκατ. ευρώ. Σε σχέση με τον στόχο, όπως αυτός τέθηκε από την εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού για το α' τρίμηνο του 2024, σημειώθηκε βελτίωση στο ισοζύγιο κατά 773 εκατ. ευρώ. Τα έσοδα παρουσιάζονται αυξημένα κατά 430 εκατ. ευρώ, και οι δαπάνες παρουσιάζονται μειωμένες κατά 343 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο.

Το πρωτογενές αποτέλεσμα είναι πλεονασματικό κατά 3,0 δισ. ευρώ (+1,30% του ΑΕΠ), μειωμένο κατά 84 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2023 και αυξημένο κατά 862 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον στόχο. Ωστόσο, η διαφορά του πραγματοποιηθέντος πρωτογενούς πλεονάσματος, σε διευρυμένη ταμειακή βάση σε σχέση με τον στόχο, δεν αντανακλά με ακρίβεια την πορεία εκτέλεσης του ΚΠ. Ενδεικτικά: ποσό ύψους 159 εκατ. ευρώ που αφορά σε έσοδα του ΤΑΑ, τα οποία εισπράχθηκαν ετεροχρονισμένα, δεν επηρεάζουν το αποτέλεσμα του 2024, ενώ σημαντικό μέρος της διαφοράς στις εισπράξεις των φορολογικών εσόδων (ύψους 647 εκατ. ευρώ) προσμετρώνται στο έτος 2023 και όχι στο 2024.

9. Εισηγητική έκθεση 2023, Πίνακας 3.1 Αποτελέσματα ΓΚ, σ.93.

Πίνακας 7: Εκτέλεση ΚΠ Ιαν. - Μάρ. 2024 (εκατ. ευρώ).

	Πραγματοποιήσεις		Εκτιμήσεις	Μεταβολή	
	Ιαν.-Μαρ.2023	Ιαν.- Μαρ. 2024	Π/Υ 2024	2024-2023	Πραγμ/σεις-Εκτιμήσεις
	(α)	(β)	(γ)	(β) - (α)	(β) - (γ)
1. Καθαρά Έσοδα ΚΠ (α-β)	16.842	16.823	16.393	-19	430
α. Συνολικά έσοδα	18.563	18.507	18.091	-56	416
β. Επιστροφές φόρων	1.721	1.684	1.698	-37	-14
2. Δαπάνες ΚΠ	16.622	16.867	17.210	245	-343
α. Πρωτογενείς Δαπάνες	11.734	11.000	12.113	-734	-1.113
β. Τόκοι	2.859	3.056	2.950	197	106
γ. Δαπάνες ΠΔΕ	1.946	2.356	1.695	410	661
δ. Δαπάνες ΤΑΑ	83	455	452	372	3
3. Ισοζύγιο ΚΠ (1-2)	220	-44	-817	-264	773
ως % του ΑΕΠ	0,10%	-0,02%			
4. Πρωτογενές Αποτέλεσμα*	3.079	2.995	2.133	-84	862
ως % του ΑΕΠ	1,40%	1,30%			
ΑΕΠ (τρέχουσες τιμές) **	220.303	230.891			

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης ΚΠ Μαρτίου 2024 (τροποποιημένη ταμειακή βάση)

*Στόχοι του ΚΠ, προσαρμοσμένοι στα συνολικά μεγέθη όπως αποτυπώνονται στις εκτιμήσεις της εισηγητικής έκθεσης του ΚΠ 2024.

** Η εκτίμηση για το ΑΕΠ των ετών 2023 και 2024 προέρχεται από στοιχεία του SP (April 2024).

Τα καθαρά έσοδα του ΚΠ του 2023 (Πίνακας 8), διαμορφώθηκαν σε 16,8 δισ. ευρώ μειωμένα κατά 19 εκατ. ευρώ (-0,1 %) σε σχέση με πέρυσι και αυξημένα κατά 430 εκατ. ευρώ (2,6 %) σε σχέση με τον στόχο, όπως αυτός τέθηκε από την εισηγητική έκθεση του ΚΠ 2024.

Παρά το γεγονός ότι το συνολικό αποτέλεσμα δεν μεταβλήθηκε σε σχέση με το α' τρίμηνο του 2023, παρουσιάζονται μεταβολές συγκριτικά, σε σχέση με πέρυσι, σε μείζονες κατηγορίες των εσόδων. Η μεγαλύτερη μείωση προέρχεται από τις μεταβιβάσεις (1,5 δισ. ευρώ), ενώ η μεγαλύτερη αύξηση παρατηρείται στην κατηγορία «Φόροι» κατά 1,2 δισ. ευρώ (9,1% αύξηση).

Σε σχέση με τον στόχο, όπως αυτός τέθηκε από τον ΚΠ του 2024, η αύξηση των καθαρών εσόδων κατά 430 εκατ. ευρώ (2,6 %) οφείλεται κατά κύριο λόγο στα αυξημένα φορολογικά έσοδα 598 εκατ. ευρώ (αφαιρουμένων των επιστροφών) και στα Λοιπά Τρέχοντα Έσοδα κατά 523 εκατ. ευρώ. Μείωση εσόδων παρατηρείται στα έσοδα από Μεταβιβάσεις (-699 εκατ. ευρώ). Για τον μήνα Μάρτιο, είχε προβλεφθεί στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού η είσπραξη ποσού 1.797 εκατ. ευρώ από το ΤΑΑ, τα οποία εισπράχθηκαν κατά το μεγαλύτερο ποσοστό (1.687 εκατ. ευρώ) τον Δεκέμβριο του 2023. Αυξημένα παρουσιάζονται τα έσοδα από το ΠΔΕ (συνολική αύξηση 1 δισ. ευρώ σε σχέση με το στόχο).

Πίνακας 8: Έσοδα ΚΠ Ιαν.-Μάρτ. 2024 (εκατ. ευρώ)

Τροποποιημένη ταμειακή βάση	Ιαν.- Μαρ. 2023	Ιαν.- Μαρ. 2024	Διαφορά 2024- 2023	% Μτβ 2024- 2023	Στόχος Π.Υ. 2024	Διαφορά Πραγματ/ σεις- Στόχος	% Μτβ Πραγματ/σεις - Στόχος
	(α)	(β)	(γ) = (β) - (α)	(δ) = (γ)/(α)	(ε)	(στ) = (β) - (ε)	(ζ) = (στ) / (β)
Καθαρά Έσοδα ΚΠ (I+II+III+IV+V-β)	16.842	16.823	-19	-0,1%	16.393	430	2,6%
I. Φόροι	13.609	14.844	1.235	9,1%	14.246	598	4,2%
II. Κοινωνικές Εισφορές	14	15	1	7,1%	14	1	7,1%
III. Μεταβιβάσεις	3.869	2.418	-1.451	-37,5%	3.117	-699	-22,4%
IV. Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	206	208	2	1,0%	215	-7	-3,3%
V. Λοιπά τρέχοντα έσοδα (συμπ/νων πωλήσεων παγίων και τιμαλφών)	865	1.022	157	18,2%	499	523	104,8%
β. Επιστροφές φόρων	1.721	1.684	-37	-2,1%	1.698	-14	-0,8%
Πληροφοριακά Στοιχεία							
Έσοδα από ΠΔΕ (περιέχεται στις Μεταβιβάσεις & Λοιπά τρέχοντα έσοδα)	1.687	2.336	649	38,5%	1.307	1.029	78,7%
Έσοδα από ΤΑΜ.ΑΝΑΚ. (περιέχεται στις μεταβιβάσεις)	1.718	159	-1.559	-90,7%	1.797	-1.638	

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικός Προϋπολογισμός Μάρτιος 2024 (τροποποιημένη ταμειακή βάση)

Ειδικότερα ως προς τα φορολογικά έσοδα (Πίνακας 9), παρατηρείται αύξηση κατά το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου – Μαρτίου κατά 1,2 δισ. ευρώ (9,1%) σε σχέση με το αντίστοιχο, περσινό διάστημα. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις, σε σχέση με πέρυσι, προέρχονται από τις εισπράξεις των φόρων επί αγαθών και υπηρεσιών κατά 325 εκατ. ευρώ, και από την αύξηση των εισπράξεων από φόρους εισοδήματος κατά 968 εκατ. ευρώ. Η αύξηση των εσόδων από φόρους εισοδήματος προσμετρώνται κυρίως στο έτος 2023.

Ως προς τον στόχο, όπως αυτός αποτυπώνεται στην εισηγητική του ΚΠ του 2024, τα φορολογικά έσοδα κατά το α' δίμηνο του 2024 εμφανίζονται αυξημένα κατά 598 εκατ. ευρώ (4,03%). Οι μεγαλύτερες αυξήσεις, σε σχέση με το στόχο, προέρχονται από τις εισπράξεις των φόρων επί αγαθών και υπηρεσιών κατά 100 εκατ. ευρώ, και από την αύξηση των εισπράξεων από φόρους εισοδήματος κατά 563 εκατ. ευρώ. Η υπερεκτέλεση, σε σχέση με τον στόχο, οφείλεται κυρίως στην καλύτερη απόδοση των φόρων εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων του προηγούμενου έτους που εισπράττονται σε δόσεις μέχρι και το τέλος Φεβρουαρίου του έτους 2024.

Πίνακας 9: Φορολογικά Έσοδα ΚΠ Ιαν.-Μάρ. 2024 (εκατ. ευρώ).

Τροποποιημένη ταμειακή βάση	Ιαν.- Μαρ. 2023	Ιαν.- Μαρ. 2024	Διαφορά 2024- 2023	% Μτβ 2024- 2023	Στόχος Π.Υ. 2024	Διαφορά Πραγμ/ σεις - Στόχος	% Μτβ Πραγμ/ σεις- Στόχος
	(α)	(β)	(γ) = (β) - (α)	(δ) = (γ)/ (α)	(ε)	(στ) = (β) - (ε)	(ζ)=(στ)/ (β)
Έσοδα από φόρους (Α+Β+Γ+Δ+Ε+ΣΤ+Ζ)	13.609	14.844	1.235	9,1%	14.246	598	4,03%
Α.Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών (1+2+3)	8.032	8.357	325	4,0%	8.257	100	1,20%
1. ΦΠΑ	5.610	5.876	266	4,7%	5.893	-17	-0,29%
1.α ΦΠΑ στα πετρελαιοειδή	521	488	-33	-6,3%	536	-48	-9,84%
1.β ΦΠΑ καπνικών προϊόντων	143	142	-1	-0,7%	143	-1	-0,70%
1.γ ΦΠΑ λοιπών προϊόντων και υπηρεσιών	4.946	5.246	300	6,1%	5.214	32	0,61%
2. Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης	1.522	1.532	10	0,7%	1.527	5	0,33%
2.α ΕΦΚ ενεργειακών προϊόντων	904	915	11	1,2%	904	11	1,20%
2.β ΕΦΚ καπνικών προϊόντων	488	491	3	0,6%	488	3	0,61%
2.γ ΕΦΚ λοιπών προϊόντων	130	126	-4	-3,1%	135	-9	-7,14%
3. Λοιποί φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών (*)	900	950	50	5,6%	837	113	11,89%
Β.Φόροι και δασμοί επί εισαγωγών	87	74	-13	-14,9%	92	-18	-24,32%
Γ.Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας	282	260	-22	-7,8%	279	-19	-7,31%
εκ των οποίων: ΕΝΦΙΑ	275	255	-20	-7,3%	272	-17	-6,67%
Δ.Λοιποί φόροι επί παραγωγής	122	121	-1	-0,8%	101	20	16,53%
Ε. Φόρος εισοδήματος (Ε.1+Ε.2+Ε.3)	4.137	5.105	968	23,4%	4.542	563	11,03%
Ε1.Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από Φυσικά Πρόσωπα (ΦΠ)	2.757	2.997	240	8,7%	2.931	66	2,20%
Ε2. Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από εταιρείες (ΝΠ)	957	1.628	671	70,1%	1.177	451	27,70%
Ε3. Λοιποί φόροι εισοδήματος	423	480	57	13,5%	434	46	9,58%
ΣΤ.Φόροι κεφαλαίου	65	54	-11	-16,9%	65	-11	-20,37%
Ζ. Λοιποί τρέχοντες φόροι	883	873	-10	-1,1%	909	-36	-4,12%
εκ των οποίων: Φόροι Οχημάτων	642	646	4	0,6%	667	-21	-3,25%

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Μάρτιος 2024 (τροποποιημένη ταμειακή βάση), επεξεργασία ΕΔΣ

Οι συνολικές δαπάνες του ΚΠ (Πίνακας 10) για το α΄ τρίμηνο του 2024 ανήλθαν στα 16,9 δισ. ευρώ, με ποσοστό εκτέλεσης 22% (ως προς τον ετήσιο στόχο) και παρουσιάζονται αυξημένες σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023 κατά 245 εκατ. Ευρώ, κυρίως λόγω των αυξημένων δαπανών για ΤΑΑ, ΠΔΕ, αποκτήσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων (τα πάγια περιουσιακά στοιχεία αφορούν ως επί το πλείστον εξοπλισμούς), τόκους και παροχές σε εργαζόμενους. Μειωμένες κατά 943 εκατ. ευρώ (-12%) παρουσιάζονται οι δαπάνες για Μεταβιβάσεις.

Σε σχέση με τον στόχο όπως αυτός τέθηκε από την εισηγητική του Προϋπολογισμού του 2024,

οι δαπάνες παρουσιάζονται μειωμένες κατά 343 εκατ. ευρώ, κυρίως λόγω ετεροχρονισμού μεταβιβαστικών πληρωμών προς ΟΚΑ (523 εκατ. ευρώ) και του ετεροχρονισμού των ταμειακών πληρωμών του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (320 εκατ. ευρώ). Αντίρροπα, δηλαδή αυξητικά σε σχέση με τον στόχο, κινήθηκαν οι πληρωμές των τόκων κατά 106 εκατ. ευρώ και οι επιχορηγήσεις σε λοιπά νομικά πρόσωπα κατά 227 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 10: Δαπάνες ΚΠ Ιαν. - Μάρ. 2024 (εκατ. ευρώ)

Σε εκατ. ευρώ τροποποιημένη ταμειακή βάση	Ιαν.- Μαρ. 2023	Ιαν.- Μαρ. 2024	Διαφορά 2024-2023	% Μτβ 2024- 2023	Ετήσιος Στόχος Προϋπ/ σμός 2024	Διαφορά Ετήσιος Στόχος - Πραγμ/σεις	ποσοστό εκτέλεσής %
	(α)	(β)	(γ) = (β) - (α)	(δ) = (γ)/ (α)	(ε)	(στ) = (ε) - (β)	(ζ) = (β)/(ε)
Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού	16.622	16.867	245	1%	75.736	58.869	22%
I. Παροχές σε εργαζομένους	3.454	3.675	221	6%	14.850	11.175	25%
II. Κοινωνικές Παροχές	93	54	-39	-42%	411	357	13%
III. Μεταβιβάσεις	7.720	6.777	-943	-12%	33.229	26.452	20%
IV. Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	233	209	-24	-10%	1.792	1.583	12%
V. Λοιπές Δαπάνες (*)	81	17	-64	-79%	192	175	9%
VI. Πιστώσεις υπό κατανομή πλην ΠΔΕ Και ΤΑΑ	0	0	0		2.668	2.668	0%
VII. Αποκτήσεις πάγιων περιουσιακών στοιχείων	153	268	115	75%	2.727	2.459	10%
VIII. Τόκοι σε ακαθάριστη βάση	2.859	3.056	197	7%	7.701	4.645	40%
IX. Δαπάνες ΠΔΕ	1.946	2.356	410	21%	8.550	6.194	28%
X. Δαπάνες Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	83	455	372	448%	3.617	3.162	13%

Πηγή: Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικός Προϋπολογισμός Μάρτιος 2024, (τροποποιημένη ταμειακή βάση)

7.2.2 Γενική Κυβέρνηση (ΓΚ)

Σε επίπεδο ΓΚ (Πίνακας 11) κατά το α' τρίμηνο του 2024 καταγράφεται έλλειμα κατά 1 δισ. ευρώ (0,45% ΑΕΠ), το οποίο εμφανίζεται αυξημένο σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023, κατά 633 εκατ. ευρώ. Αντίστοιχα, δημιουργήθηκε πρωτογενές πλεόνασμα 1,9 δισ. ευρώ (0,82 % ΑΕΠ 2024), σε σχέση με πρωτογενές πλεόνασμα 2,3 δισ. ευρώ (1,06 % ΑΕΠ 2023), το α' τρίμηνο του 2023. Τα έσοδα, το α' δίμηνο του 2024, εμφανίζονται μειωμένα κατά 403 εκατ. ευρώ σε σχέση με αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023, λόγω της μείωσης των μεταβιβάσεων. Οι δαπάνες το α' τρίμηνο του 2024 εμφανίζονται μειωμένες κατά 314 εκατ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη χρονική περίοδο του 2023.

Πίνακας 11 : Εκτέλεση ΚΠ σε επίπεδο ΓΚ (εκατ. ευρώ) Ιαν. - Μάρτ. 2024

	Ιαν.-Μαρ. 2023	Ιαν.-Μαρ. 2024	Διαφορά 2023-2024	% Μτβ 2023- 2024
	(α)	(β)	(γ) = (β) - (α)	(δ) = (γ)/(α)
A. Έσοδα	24.392	23.989	-403	-1,65%
Φόροι	13.331	14.143	812	6,09%
Ασφαλιστικές εισφορές	6.232	6.648	416	6,68%
Μεταβιβάσεις	3.849	2.141	-1.708	-44,38%
Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	689	768	79	11,47%
Λοιπά έσοδα	291	290	-1	-0,34%
B. Δαπάνες	22.899	22.585	-314	12,20%
Αμοιβές προσωπικού	4.698	4.973	275	3,20%
Κοινωνικές παροχές	11.060	11.296	236	9,70%
Μεταβιβάσεις	1.575	1.164	-411	14,70%
Αγορά αγαθών και υπηρεσιών	1.529	1.649	120	10,50%
Επιδότησεις	1.296	542	-754	66,70%
Τόκοι καταβληθέντες	2.738	2.959	221	28,80%
Λοιπές Δαπάνες	2	2	0	100,00%
Γ. Καθαρή απόκτηση μη χρημ/ κών περιουσιακών στοιχείων	1.906	2.450	544	28,54%
Ισοζύγιο (πλεόνασμα)/ έλλειμμα (Α-Β-Γ-)	-413	-1.046	-633	
Ως ποσοστό του ΑΕΠ %	-0,19%	-0,45%		
Πρωτογενές αποτέλεσμα	2.325	1.913	-412	
Ως ποσοστό του ΑΕΠ %	1,06%	0,82%		
ΑΕΠ	220.303	233.775		

Πηγή: Δελτίο Μηνιαίων Στοιχείων ΓΚ Μάρτιος 2024, ΥΠΕΘΟ*Στοιχεία σε ταμειακή βάση

Από την εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού του 2024 προβλέπεται ετήσιο πρωτογενές αποτέλεσμα ΓΚ, κατά ESA, 2,1% του ΑΕΠ. Το α΄ τρίμηνο του 2023, σύμφωνα με τον πίνακα 11, εμφανίστηκε πρωτογενές πλεόνασμα σε ταμειακή βάση 0,82% του ΑΕΠ. Το πρωτογενές πλεόνασμα κατά ESA για το 2023 σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ (Απρίλιος 20224) ,διαμορφώθηκε στο 1,9% του ΑΕΠ. Το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου του 2024 καταγράφηκε πρωτογενές πλεόνασμα, μικρότερο τόσο από το περσινό ποσοστιαίο πλεόνασμά, όσο και από το τελικό ετήσιο (2024) προβλεπόμενο ποσοστιαίο πλεόνασμα.

Αν και είναι πολύ νωρίς, και δεν μπορούμε να αποφανθούμε με ασφάλεια για την πορεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού της ΓΚ, θεωρούμε ότι αν υπάρξει προσήλωση στους στόχους που έχουν τεθεί από την εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού, μπορεί να επιτύχουμε πρωτογενές πλεόνασμα της τάξης του 2,1% του ΑΕΠ για το έτος 2024. Σε κάθε περίπτωση απαιτείται συνετή δημοσιονομική διαχείριση για την επίτευξη των τεθέντων δημοσιονομικών στόχων.

8. Δημόσιο Χρέος και εγγυήσεις

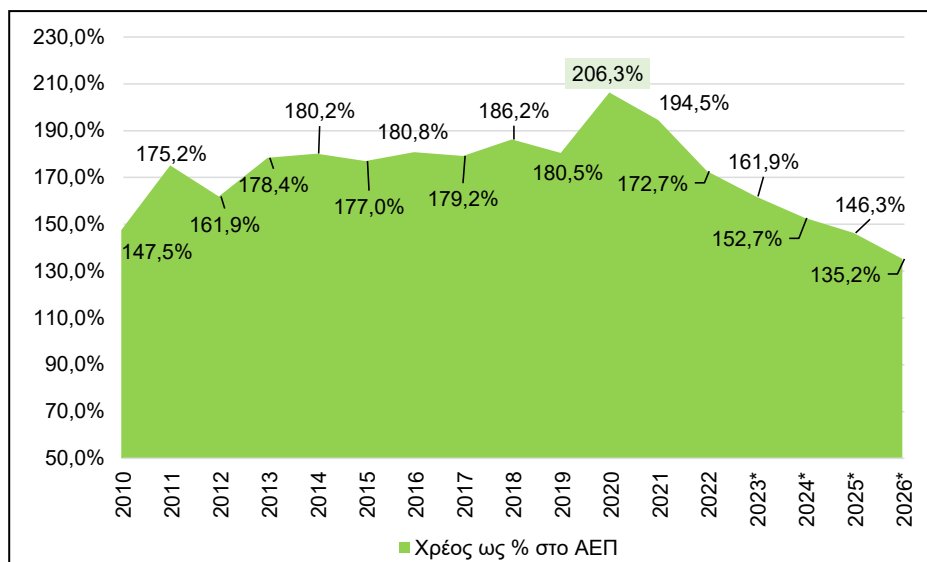
- Περαιτέρω μείωση κατά 10,8 ποσοστιαίες μονάδες κατέγραψε το 2023 ο λόγος χρέος προς ΑΕΠ, ο οποίος ανήλθε στο 161,9% λόγω της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ.¹⁰
- Την περίοδο 2021-2023, παρά τα συνεχή δημοσιονομικά ελλείμματα, η σωρευτική μείωση του δημοσίου χρέους ως ποσοστό στο ΑΕΠ υπολογίζεται στις 44 περίπου ποσοστιαίες μονάδες, χάρη στο θετικό ρυθμό ανάπτυξης και στον υψηλό πληθωρισμό, που έχει μειώσει την πραγματική αξία του συσσωρευμένου χρέους.
- Θετική ήταν και η συμβολή του πρωτογενούς πλεονάσματος το 2023 στην απομείωση του δημοσίου χρέους, ενώ ισχυρότερη προβλέπεται η επίδρασή του για τη διετία 2024-2025.
- Το 2024, προβλέπεται να συνεχιστεί η αποκλιμάκωση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ κατά 9,2 ποσοστιαίες μονάδες, με την επαλήθευση των μακροοικονομικών προβλέψεων να αποτελεί την αναγκαία συνθήκη.
- Μετά από περισσότερο από μια δεκαετία, η πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας επέστρεψε σε επενδυτική βαθμίδα στο τέλος του 2023 σε τρεις από τους τέσσερις μεγάλους οίκους αξιολόγησης (DBRS Morningstar, Standard & Poor's, fitch).

10. Για το 2023, η απομείωση δημοσίου χρέους αποδίδεται πρωτίστως στην επίδραση του πληθωρισμού δευτερεύοντος στο θετικό ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ, ενώ θετική αλλά ισχνή ήταν και η επίδραση του πρωτογενούς αποτελέσματος.

8.1 Δημόσιο Χρέος

Το 2023, το ύψος του χρέους της ΓΚ ως ποσοστό του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 161,9%, μειωμένο κατά 10,80 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2022 (172,7%). Η απομείωση που κατέγραψε ο λόγος χρέος προς ΑΕΠ, για τρίτη συνεχή χρονιά, αποδίδεται στην θετική επίδραση του snowball effect, καθώς και στην ισχυρή επίδραση του πρωτογενούς αποτελέσματος. Το 2024, αναμένεται να συνεχιστεί η τάση αποκλιμάκωσης του λόγου χρέος προς ΑΕΠ κατά 9,20 περίπου ποσοστιαίες μονάδες, ενώ σύμφωνα με το νέο ΠΣ 2024, η μέση ετήσια αποκλιμάκωση του λόγου τη διετία 2024-2025 εκτιμάται στις 7,8 ποσοστιαίες μονάδες (Διάγραμμα 23).

Διάγραμμα 23: Εξέλιξη χρέους της ΓΚ ως ποσοστό στο ΑΕΠ 2010-2026

Πηγές: Eurostat Πρόγραμμα Σταθερότητας 2024, Κρατικός Προϋπολογισμός 2024

*εκτιμήσεις/προβλέψεις

8.1.1 Η επίδραση των μακροοικονομικών μεγεθών στο λόγο χρέος προς ΑΕΠ

Το 2023 ήταν η τρίτη συνεχής χρονιά που ο λόγος χρέος προς ΑΕΠ κατέγραψε σημαντική αποκλιμάκωση λόγω των μακροοικονομικών εξελίξεων, ενώ για πρώτη φορά μετά το 2019, θετική ήταν και η επίδραση του πρωτογενούς αποτελέσματος στο λόγο. Συγκεκριμένα, ο υψηλός πληθωρισμός είχε την ισχυρότερη επίδραση στην αποκλιμάκωση του λόγου χρέος προς ΑΕΠ το 2023 ενώ σημαντική ήταν και η συνεισφορά του θετικού ρυθμού μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ με την επίδραση του πρωτογενούς αποτελέσματος να είναι επίσης θετική, μικρότερης ωστόσο έκτασης.

Σωρευτικά την περίοδο 2021-2023, παρά την αύξηση του χρέους ως απόλυτο μέγεθος και τα συνεχή δημοσιονομικά ελλείμματα, η σωρευτική μείωση του δημοσίου χρέους ως ποσοστό στο ΑΕΠ υπολογίζεται στις 44 περίπου ποσοστιαίες μονάδες, χάρη στο θετικό ρυθμό ανάπτυξης και τον υψηλό πληθωρισμό που έχει μειώσει την πραγματική αξία του συσσωρευμένου χρέους.^{11,12} Η επίδραση του παρονομαστή (denominator effect) ήταν η μεγαλύτερη που καταγράφηκε σε χώρα της ευρωζώνης την εν λόγω περίοδο.¹³

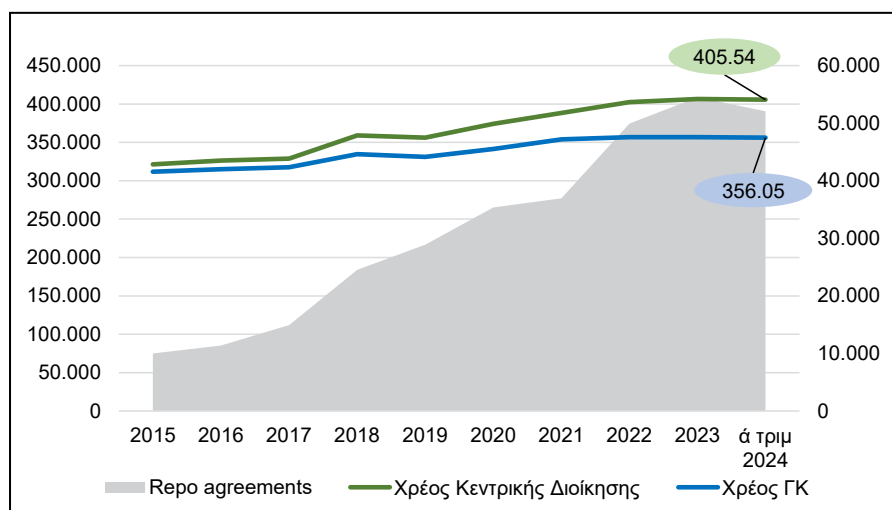
11. Την περίοδο 2021-2023, το χρέος της ΓΚ, ως απόλυτο μέγεθος, αυξήθηκε κατά 15 δις. περίπου.

12. Τη δεκαετία 2011-2020, ο μέσος αποπληθωριστής ΑΕΠ ανήλθε σε -0,56% περίπου, ενώ την τριετία 2021-2023 η μέση ετήσια τιμή του ανήλθε στο 4,8% περίπου.

13. Στο σύνολό της, η μείωση του λόγου χρέος προς ΑΕΠ, προήλθε εξίσου σχεδόν από τον υψηλό αποπληθωριστή και το ρυθμό μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ (22 ποσοστιαίες μονάδες έκαστος).

Σε απόλυτα μεγέθη, το χρέος της ΓΚ την περίοδο 2020-2023, αυξήθηκε κατά 15 δισ. ευρώ περίπου, ενώ σταθεροποιητική είναι η τάση του από το 2022 έως και το α' τρίμηνο του 2024, περί τα 356 δισ. ευρώ. Μεγαλύτερης έκτασης ήταν η αύξηση που καταγράφηκε την ίδια περίοδο στο Χρέος της Κεντρικής Διοίκησης κατά 32,5 δισ. ευρώ περίπου, το οποίο ανήλθε σε 406.500 εκατ. ευρώ το α' τρίμηνο του 2024 (από 374.006 εκατ. ευρώ το 2020). Ωστόσο, η εν λόγω αύξηση δεν υπολογίζεται στο σύνολό της στον επίσημο δείκτη χρέους της χώρας, καθότι ένα μέρος της (15,3 δισ. περίπου) αφορά ενδοκυβερνητικό δανεισμό, κυρίως μέσω των πράξεων διαχείρισης για την αξιοποίηση των ρευστών διαθεσίμων των φορέων (repo agreements) τις οποίες συνάπτει ο ΟΔΔΗΧ για την κάλυψη βραχυπρόθεσμων δανειακών αναγκών (Διάγραμμα 24).

Διάγραμμα 24: Εξέλιξη χρέους ΓΚ, του Χρέους Κεντρικής Διοίκησης (ως απόλυτο μέγεθος) και μέγεθος βραχυχρόνιου δανεισμού με τη μορφή Repo agreements 2015 - α' τριμ. 2024

Πηγή: ΟΔΔΗΧ, Εισηγητικές Εκθέσεις Κρατικός Προϋπολογισμός 2017-2024

*εκτιμήσεις

8.1.2 Ο βραχυχρόνιος δανεισμός

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση του βραχυχρόνιου δανεισμού με πράξεις διαχείρισης ταμειακής ρευστότητας υπό τη μορφή repo agreements τις οποίες συνάπτει ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ), με συνέπεια την αύξηση του ενδοκυβερνητικού χρέους το οποίο και απεικονίζεται στα υψηλά επίπεδα χρέους της Κεντρικής Διοίκησης. Το 2023 οι συνολικές πωλήσεις τίτλων με σύμφωνο επαναγοράς υπολογίστηκαν σε 54,5 δισ. ευρώ περίπου, αυξημένα κατά 4,5 δισ. ευρώ σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενώ το ύψος αυτών στο α' τρίμηνο του 2024 υπολογίζεται σε 52,1 δισ. ευρώ περίπου.

Το εν λόγω τμήμα του δημοσίου χρέους, το οποίο αντιπροσωπεύει 12,85% του συνολικού χρέους της Κεντρικής Διοίκησης στην πλειονότητά του, δεν προσμετράται στον υπολογισμό του επίσημου δείκτη δημοσίου χρέους, καθόσον οι πράξεις συμφωνιών επαναγοράς συνάπτονται, ως επί το πλείστον, με φορείς της ΓΚ προκειμένου να αξιοποιηθούν τα ταμειακά τους διαθέσιμα. Η πρακτική αυτή αποτελεί μέρος μιας επιτυχημένης στρατηγικής, που αναπτύχθηκε από τον ΟΔΔΗΧ τα τελευταία χρόνια, μέσω της οποίας, αφενός συγκρατείται η αύξηση του χρέους ΓΚ (εξωτερικού χρέους) και αφετέρου το κόστος εξυπηρέτησης για το νέο αυτό δανεισμό, δεν επιβαρύνει το ετήσιο δημοσιονομικό αποτέλεσμα σε επίπεδο ΓΚ (είναι δημοσιονομικά ουδέτερο).

8.1.3 Η εκδοτική δραστηριότητα

Το 2023, το ελληνικό Δημόσιο συνέχισε την εκδοτική δραστηριότητα για την κάλυψη των χρηματοδοτικών του αναγκών μέσω κοινοπρακτικών εκδόσεων νέων ομολόγων σταθερού επιτοκίου (Πίνακας 12), αντλώντας συνολικά από τις κεφαλαιαγορές 9,5 δισ. ευρώ. Επιπρόσθετα, πραγματοποιήθηκαν μέσω δημοπρασίας επανεκδόσεις ομολόγων συνολικής ονομαστικής αξίας 1.750 εκατ. ευρώ, προκειμένου να ικανοποιηθούν επενδυτικές ανάγκες, και να διευκολυνθεί περαιτέρω η λειτουργία της δευτερογενούς αγοράς ομολόγων.¹⁴ Παράλληλα, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, συνεχίστηκε έντονα η αναχρηματοδότηση βραχυχρόνιου χρέους μέσω εκδόσεων εντόκων γραμματίων τρίμηνης, εξάμηνης και ετήσιας διάρκειας, καθώς επίσης και μέσω πράξεων διαχείρισης ταμειακής ρευστότητας (repo agreements) για την αξιοποίηση των διαθεσίμων των φορέων της ΓΚ (Διάγραμμα 24).

Πίνακας 12 : Εκδόσεις ελληνικών ομολόγων 2023

Είδος Έκδοσης	Ημερομηνία	Άντληση	Επιτόκιο
Δεκαετές	Ιανουάριος	3,5 δισ. ευρώ	4,25%
Πενταετές	Μάρτιος	2,5 δισ. ευρώ	3,875%
Πενταετές	Ιούλιος	3,5 δισ. ευρώ	4,375%
ΣΥΝΟΛΟ		9,5 δισ. ευρώ	

Πηγή : ΟΔΔΗΧ

8.1.4 Αποδόσεις δεκαετών ομολόγων

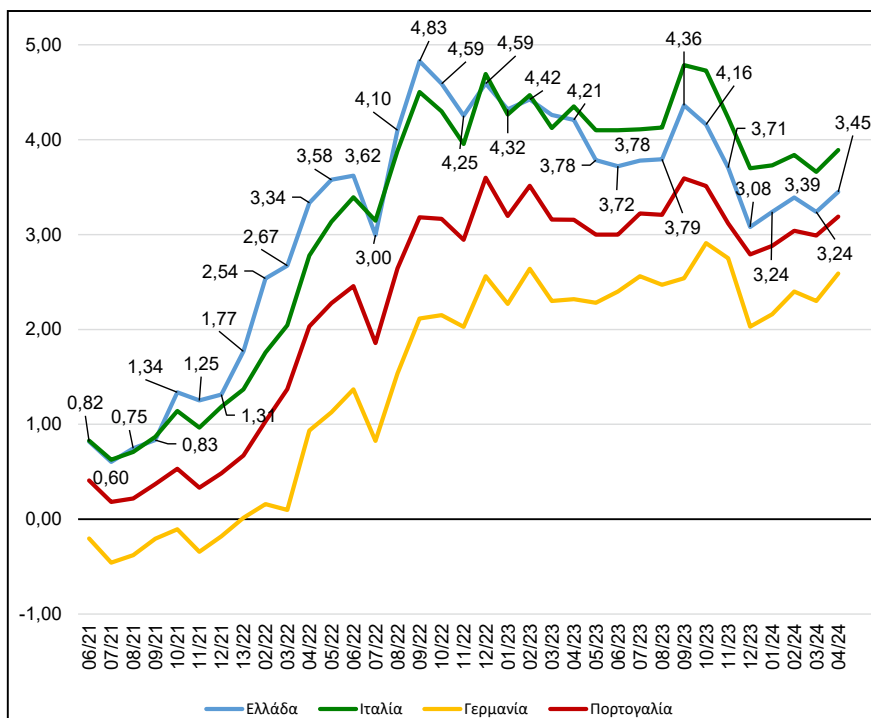
Αποκλιμάκωση καταγράφεται στο κόστος δανεισμού της Ελλάδας σε σχέση με τα επίπεδα του 2022-2023, με το επίπεδο ωστόσο να παραμένει υψηλό σε σχέση με το αντίστοιχο που επικρατούσε πριν το ξέσπασμα της πανδημίας, απόρροια της γενικότερης τάσης που επικρατεί και της πολιτικής αύξησης των επιτοκίων πολιτικής της ΕΚΤ. Την 31η Απριλίου, η απόδοση του ελληνικού δεκαετούς ομολόγου στην δευτερογενή αγορά ανήλθε κοντά στο 3,45% (Διάγραμμα 25), με τη μέση ετήσια τιμή από την αρχή του έτους να υπολογίζεται στο 3,33%, αρκετά χαμηλότερα από την μέση ετήσια απόδοση του έτους 2023 (3,97%). Παρόμοια τάση καταγράφεται και στις αντίστοιχες αποδόσεις ομολόγων άλλων χωρών της ΕΕ με υψηλό δημόσιο χρέος (Ιταλία, Πορτογαλία). Σημειώνεται ότι, οριακά υψηλότερο είναι το κόστος δανεισμού της Ελλάδας (10ετές ομόλογο) σε σχέση με το αντίστοιχο της Πορτογαλίας, ενώ σημαντικά χαμηλότερο είναι σε σχέση με το αντίστοιχο της Ιταλίας, το οποίο μετά το πέρας του α' τριμήνου του 2023, παραμένει το υψηλότερο μεταξύ των χωρών μελών της ευρωζώνης.

Μετά από μια περίοδο συνεχών αυξήσεων, τόσο του επιτοκίου καταθέσεων όσο και του βασικού επιτοκίου αναχρηματοδότησης, η ΕΚΤ αναμένεται να προβεί σε μείωσή τους σηματοδοτώντας την έναρξη του καθοδικού κύκλου τους, εξέλιξη η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την πορεία αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού και την επαναφορά του στο επίπεδο στόχο του 2%. Η αποκλιμάκωση των αποδόσεων των ομολόγων δεν θεωρείται πιθανή βραχυπρόθεσμα, ωστόσο ο βαθμός στον οποίο η εξέλιξη αυτή θα επηρεάσει αρνητικά την βιωσιμότητα του ελληνικού δημοσίου χρέους μεσοπρόθεσμα κρίνεται περιορισμένος. Το μεγαλύτερο μέρος του χρέους κατέχεται από επίσημους πιστωτές της ΕΕ με ευνοϊκά επιτόκια, ενώ οι πράξεις swap που πραγματοποιήθηκαν στο παρελθόν από τον ΟΔΔΗΧ περιορίζουν σημαντικά τον επιτοκια-

14. οι αποδόσεις των επανεκδόσεων κυμάνθηκαν μεταξύ του 3,300% και 4,355% ανάλογα με τη λήξη.

κό κίνδυνο.^{15,16} Επιπρόσθετα, το χαμηλό επίπεδο των ετήσιων ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών (απόρροια των πρωτογενών πλεονασμάτων και των χαμηλών ετήσιων χρεολυσίων), καθώς και των ταμειακών διαθεσίμων (cash buffers), περιορίζουν ακόμα περισσότερο τον κίνδυνο ρευστότητας.¹⁷ Τέλος, εκτιμάται ότι μεσοπρόθεσμα θα διατηρηθεί η ευνοϊκή σχέση μεταξύ του επιτοκίου συνολικού δανεισμού και ονομαστικού ρυθμού ανάπτυξης (“r-g” snowball effect) με συνέπεια την περαιτέρω αποκλιμάκωση του λόγου χρέος προς ΑΕΠ.

Διάγραμμα 25: Αποδόσεις δεκαετών ομολόγων σε Ελλάδα, Ιταλία, και Πορτογαλία σε μηνιαία βάση (Ιαν. 2021 - Απρ. 2024)

Πηγή: Bloomberg

8.1.5 Οι κίνδυνοι δημοσιονομικής βιωσιμότητας σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Σύμφωνα με την πρόσφατη ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παρά την σημαντική αποκλιμάκωση που καταγράφει την τελευταία τριετία ο λόγος χρέος προς ΑΕΠ, το ελληνικό χρέος παραμένει το υψηλότερο στην ΕΕ, με συνέπεια ο κίνδυνος δημοσιονομικής βιωσιμότητας να είναι υψηλός σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα.¹⁸ Στην ανάλυση βιωσιμότητας του χρέους για την Ελλάδα, όπως αποτυπώνεται στο βασικό της σενάριο, ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί και να φθάσει περίπου στο 131% το 2029 και στο 116% το 2034. Η πρόβλεψη αυτή μεταξύ άλλων προϋποθέτει ότι το διαρθρωτικό πρωτογενές ισοζύγιο (εξαιρου-

15. Το Μάρτιο του 2024 το ανεξόφλητο μέρος των δανείων που έχουν αντληθεί από το μηχανισμό στήριξης (GLF, EFSF, ESM) ανερχόταν σε 227 δισ. ευρώ τα οποία μετά την πλήρη εξόφληση του ΔΝΤ αφορούν αποκλειστικά σε ευρωπαϊκά δάνεια των κρατών μελών της ευρωζώνης αντιστοιχώντας στο 64% του συνολικού χρέους σε επίπεδο ΓΚ.

16. Για το τμήμα του δανεισμού σε κυμαινόμενο επιτόκιο, που προήλθε από τα διμερή δάνεια με χώρες της ΕΕ (GLF) κατά τη διάρκεια του 1ου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής ύψους 52,9 δισ. ευρώ, έχουν πραγματοποιηθεί συμφωνίες ανταλλαγής επιτοκίων προκειμένου να αντισταθμίζεται το αυξημένο κόστος εξυπηρέτησης του που προκαλείται από τις αυξήσεις του επιτοκίου.

17. Το α' τρίμηνο του 2024 τα ταμειακά διαθέσιμα ανερχόταν σε 35.663 εκατ. ευρώ αυξημένα κατά 2 δισ. ευρώ περίπου σε σχέση με το τέλος του 2023 (33.624 εκατ. ευρώ).

18. Debt Sustainability Monitor 2023: https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/e3a23fba-1402-4cc9-b571-7473b5e7842a_en?filename=ip271_en.pdf

μένων των αλλαγών στο κόστος γήρανσης) θα καταγράφει πλεόνασμα άνω του 2% του ΑΕΠ μεταξύ 2024 και 2034. Παράλληλα, η μείωση του χρέους θα εξακολουθήσει να επωφελείται έως το 2030 από την ευνοϊκή επίδραση χιονοστιβάδας (snowball effect), με φθίνοντα ωστόσο ρυθμό. Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με την ίδια έκθεση, οι κίνδυνοι για τη δημοσιονομική βιωσιμότητα είναι χαμηλοί βραχυπρόθεσμα (δείκτης S0), ενώ η ανάλυση βιωσιμότητας χρέους δεν εντοπίζει σημαντικούς κινδύνους μακροπρόθεσμα, καθόσον οι σχετικοί δείκτες δημοσιονομικού κενού της Επιτροπής (S1 και S2), καταγράφουν χαμηλό επίπεδο κινδύνου εξαιτίας της ευνοϊκής αρχικής δημοσιονομικής θέσης και της προβλεπόμενης μείωσης του κόστους γήρανσης (ageing cost) σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

8.1.6 Οι νέοι δημοσιονομικοί κανόνες και οι αναλύσεις βιωσιμότητας χρέους

Τον Απρίλιο του τρέχοντος έτους κατατέθηκε το ΠΣ 2024 ενσωματώνοντας τη φιλοσοφία του νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης που ψηφίστηκε πρόσφατα από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και περιελάμβανε την τροποποίηση των βασικών κανονισμών του ΣΑΑ (Κανονισμοί 1466/1997 & 1467/1997) καθώς και την αναθεώρηση της Οδηγίας 85/2011.¹⁹ Κεντρική θέση στο νέο θεσμικό πλαίσιο έχει η ανάλυση χρέους των κρατών-μελών, με απώτερο στόχο την αποκλιμάκωση του λόγου χρέος προς ΑΕΠ ή τη διατήρησή του σε συνετά επίπεδα, προκειμένου να διασφαλίζεται, μεταξύ άλλων, η δημοσιονομική βιωσιμότητα σε μεσο - μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Με τους νέους κανόνες, χώρες με λόγο δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ μεγαλύτερο από 60%, θα υποχρεωθούν να διαμορφώσουν ένα μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα (Εθνικό Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Διαρθρωτικό Σχέδιο), το οποίο θα περιλαμβάνει δημοσιονομικούς, μεταρρυθμιστικούς και επενδυτικούς στόχους, με στόχο τη σταδιακή και βιώσιμη μείωση του δημοσίου χρέους.

Στο νέο απλουστευμένο δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ, οι αναλύσεις βιωσιμότητας χρέους θα διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο για την διαμόρφωση της δημοσιονομικής πολιτικής των κρατών-μελών. Συγκεκριμένα, η ανάλυση χρέους που θα προηγείται, θα αποτελεί τον άξονα για τον υπολογισμό του ετήσιου επιτρεπτού ορίου των εθνικά χρηματοδοτούμενων καθαρών πρωτογενών δαπανών, η τήρηση του οποίου θα διασφαλίζει την πτωτική πορεία του λόγου χρέος προς ΑΕΠ, ή θα το διατηρεί σε συνετά επίπεδα μεσοπρόθεσμα. Εις το εξής, η καθιέρωση ενός μοναδικού δείκτη μέτρησης του ρυθμού μεταβολής των πρωτογενών δαπανών, απαντά στην ανάγκη απλούστευσης του υφιστάμενου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης, παρέχοντας ταυτόχρονα στα κράτη-μέλη μεγαλύτερη αυτονομία και ευελιξία στην διαδικασία κατάρτισης και υλοποίησης του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού τους σχεδιασμού. Για το σκοπό αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα παρέχει καθοδήγηση για την απαιτούμενη δημοσιονομική προσαρμογή, λαμβάνοντας κάθε φορά υπόψη τις ιδιαίτερες προκλήσεις χρέους που αντιμετωπίζει κάθε κράτος-μέλος. Παράλληλα, η άσκηση συνετής δημοσιονομικής πολιτικής αναδεικνύεται σε βασικό όχημα όχι μόνο για την υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και αναπτυξιακών στρατηγικών, αλλά και για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών μέσω της συνεχούς πτωτικής πορείας του λόγου χρέος προς ΑΕΠ.²⁰

19. a) [15396/4/23 REV 4/](#): "Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE amending Directive 2011/85/EU on requirements for budgetary frameworks of the Member States", b) [15874/4/23 REV 4/](#): "Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the effective coordination of economic policies and multilateral budgetary surveillance and repealing Council Regulation (EC) No 1466/97", c) [15876/4/23 REV 4/20](#) December 2023 "Proposal for a COUNCIL REGULATION amending Regulation (EC) No 1467/97 on speeding up and clarifying the implementation of the excessive deficit procedure".

20. Για το 2024, ο προβλεπόμενος ρυθμός αύξησης των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών δαπανών υπολογίζεται σε 2,1%, και η μείωση που θα επέλθει στο λόγο χρέος προς ΑΕΠ υπολογίζεται στις 9,2 ποσοστιαίες μονάδες (Πρόγραμμα Σταθερότητας 2024), υπό την προϋπόθεση επαλήθευσης του προβλεπόμενου μακροοικονομικού σεναρίου. Τον Μάιο του 2023, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις ειδικές συστάσεις για τη χώρα που εκδόθηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, καθόριζε το ανώτατο επιτρεπτό όριο αύξησης των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών δαπανών στο 2,6% του ΑΕΠ για το 2024.

8.2 Εγγυήσεις ελληνικού Δημοσίου

Υψηλό παραμένει το επίπεδο των παρεχόμενων εγγυήσεων του ελληνικού Δημοσίου με τη μερίδα του λέοντος να αφορά τις εγγυήσεις για την υλοποίηση του προγράμματος «ΗΡΑΚΛΗΣ».

Τον Μάρτιο του 2024 το υπόλοιπο των εγγυήσεων που έχουν παρασχεθεί από το ελληνικό Δημόσιο ανέρχεται σε 28.074 εκατ. ευρώ αντιστοιχώντας στο 12,7% περίπου του ΑΕΠ 2023 (Πίνακας 13).²¹ Η πλειονότητα του συνόλου αυτού (17.013 εκατ. ευρώ), αφορά εγγυήσεις που έχουν παρασχεθεί στο πλαίσιο του προγράμματος «ΗΡΑΚΛΗΣ» για την κάλυψη ομολογιών υψηλής διαβάθμισης που προκύπτουν από τιτλοποιήσεις ΜΕΔ των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων.²² Από το υπόλοιπο μέρος, τα 7.356 εκατ. ευρώ αφορούν εγγυήσεις που έχουν παρασχεθεί σε φορείς εντός και εκτός ΓΚ, ενώ ένα σημαντικό μέρος παρασχέθηκε την τελευταία τριετία για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας αλλά και της πρόσφατης κρίσης στην Ουκρανία (υποστοιχεία 3,5 & 6 Πίνακας 13).

Πίνακας 13: Παρασχεθείσες εγγυήσεις ελληνικού Δημοσίου (Μάρτιος 2024)

1.	Εγγυήσεις του προγράμματος «ΗΡΑΚΛΗΣ»	17.013
2.	Εγγυήσεις προς φορείς εντός και εκτός ΓΚ	7.356
3.	Εγγυήσεις της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας (εκ των οποίων για την ίδρυση του ταμείου εγγυοδοσίας για την αντιμετώπιση της πανδημίας)	1.888 (1.806)
4.	Εγγυήσεις προς την ΕΤΕπ για την παροχή επιχειρηματικών δανείων	1.707
5.	Εγγυήσεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας (Pan-European Guarantee Fund-SURE)	696
6.	Εγγυήσεις στα πλαίσια στήριξης της Ουκρανίας	45
	Συνολικό ανεξόφλητο υπόλοιπο	28.074

Πηγή: ΥΠΕΘΟ - ΓΛΚ - Γενική Διεύθυνση Θησαυροφυλακίου & Δημοσίου Λογιστικού - Στοιχεία Μαρτίου 2024

Α) Εγγυήσεις για την εφαρμογή του προγράμματος «ΗΡΑΚΛΗΣ»

Το ελληνικό Δημόσιο παρείχε την εγγύησή του για ομολογίες υψηλής διαβάθμισης οι οποίες προέκυψαν από τις τιτλοποιήσεις των ΜΕΔ των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων.²³ Απώτερος στόχος ήταν η μείωση του όγκου των ΜΕΔ, με όσο το δυνατόν χαμηλότερη επιβάρυνση των ισολογισμών τους, επιτρέποντας τους να μειώσουν το κόστος του κινδύνου και να απελευθερώσουν χώρο για νέο δανεισμό. Αρχικά, προβλέπονταν να παρασχεθούν συνολικές εγγυήσεις μέχρι του ποσού των 12 δισ. ευρώ και για χρονικό διάστημα 18 μηνών, ωστόσο έπειτα από παράταση, που εγκρίθηκε τον Απρίλιο του 2021 από την Επιτροπή, η υλοποίηση του προγράμματος επεκτάθηκε για επιπλέον 18 μήνες, με το ελληνικό Δημόσιο να δύναται να παράσχει επιπλέον εγγυήσεις ύψους 12 δισ. ευρώ έως τον Οκτώβριο του 2022. Τέλος, με το Ν. 5072/2023, μετά από έγκριση της ΕΕ, θεσμοθετήθηκε η δυνατότητα για παροχή επιπλέον 2 δισ. ευρώ εγγυήσεων εκ μέρους του ελληνικού Δημοσίου, για αιτήματα που θα υποβληθούν εντός του 2024.

21. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το ονομαστικό ΑΕΠ το 2023 ανήλθε σε 220,3 δισ. ευρώ.

22. Αποφάσεις 10.10.2019 C (2019) 7309 & C (2021) 2545/09.04.2021 (2021/N) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

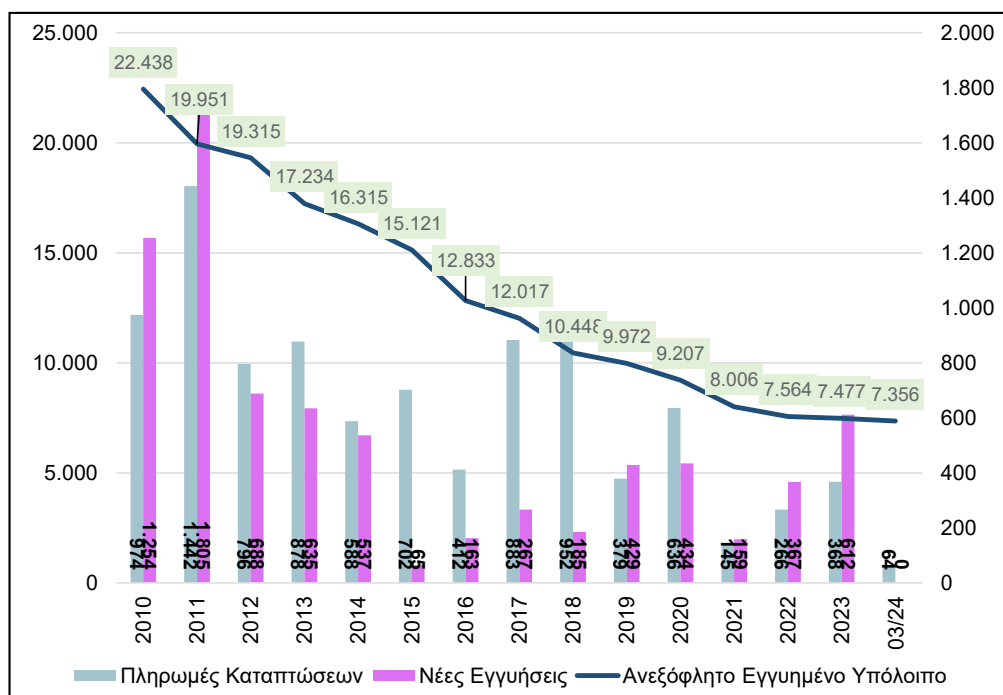
23. Νόμος 4649/2019 όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 4818/2021 κεφ. Γ

Έως τις 31/12/2023, το απόθεμα ΜΕΔ που είχε ενταχθεί στο σχέδιο «Ηρακλής» υπολογιζόταν σε 42,8 δισ. ευρώ (από 43,8 δισ. ευρώ την 31/12/2022), με το ύψος των εγγυήσεων που παρασχέθηκαν από το ελληνικό Δημόσιο να ανέρχεται συνολικά σε 18,67 δισ. ευρώ περίπου, εκ των οποίων τα 17.013 εκατ. ευρώ παραμένουν ως ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο.²⁴ Η υλοποίηση του προγράμματος, που υποστηρίχθηκε με την παροχή εγγυήσεων από το ελληνικό Δημόσιο, συνέβαλλε σημαντικά στην μείωση του όγκου των ΜΕΔ. Με τη χρήση του «ΗΡΑΚΛΗ», οι ελληνικές τράπεζες το 2023 μείωσαν περαιτέρω το απόθεμα των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων τους, με φθίνοντα ωστόσο ρυθμό σε σχέση με τα προηγούμενα έτη.

Β) Οι εγγυήσεις προς φορείς εντός και εκτός ΓΚ

Αύξηση καταγράφεται στο ανεξόφλητο υπόλοιπο των κρατικών εγγυήσεων που έχουν παρασχεθεί για δάνεια φορέων εντός και εκτός ΓΚ. Συγκεκριμένα, την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2023 παρασχέθηκαν νέες εγγυήσεις ύψους 471 εκατ. ευρώ, το ύψος των οποίων ξεπερνά τα ποσά που παρασχέθηκαν σε ετήσια βάση από το 2015.²⁵ Συνέπεια αυτού, ήταν η αύξηση του ανεξόφλητου εγγυημένου υπολοίπου σε σχέση με το απόθεμα του Δεκεμβρίου 2022 (7.628 εκατ. ευρώ). Επισημαίνεται ότι από το 2018, θεσμοθετήθηκαν αυστηρότερα κριτήρια για την παροχή νέων εγγυήσεων από το ελληνικό Δημόσιο, προκειμένου να αποφεύγεται η καταχρηστική ενεργοποίηση αυτού του εργαλείου δημοσιονομικής πολιτικής.^{26,27}

Διάγραμμα 26: Ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο, πληρωμές καταπτώσεων εγγυήσεων και παρεχόμενες νέες εγγυήσεις ελληνικού Δημοσίου σε φορείς εντός & εκτός ΓΚ 2010 - Μάρτιος 2024

Πηγή: ΥΠΕΘΟ - ΓΛΚ - Γενική Διεύθυνση Θησαυροφυλακίου & Δημοσίου Λογιστικού - Στοιχεία Μαρτίου 2024

24. Cut-off date 31/03/2024

25. Νέες εγγυήσεις παρασχέθηκαν στην εταιρεία ARIANDI Interconnections (200 εκατ. ευρώ), στην ΔΕΔΔΗΕ (230 εκατ. ευρώ) και στην εταιρεία του δημοσίου PRIVATE ENTERPRISES-ENERGIAN OIL & GAS (36,45 εκατ. ευρώ).

26. Ν. 4549/2018 (άρθρα 91-108)

27. Βλ. Παράρτημα 1 της εαρινής έκθεσης του ΕΔΣ 2017

Γ) Η παροχή κρατικών εγγυήσεων για την αντιμετώπιση της πανδημίας

Η υγειονομική κρίση και η συνακόλουθη ύφεση που προκλήθηκε στην ελληνική και ευρωπαϊκή οικονομία το 2020, επέτειναν την παροχή κρατικών εγγυήσεων προκειμένου να ληφθούν μέτρα μετριασμού των επιπτώσεων της πανδημίας στις οικονομίες των κρατών-μελών της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, το ελληνικό Δημόσιο παρείχε κρατικές εγγυήσεις για την υλοποίηση σχεδίων που ελήφθησαν σε ευρωπαϊκό επίπεδο και αφορούσαν την εγχώρια οικονομική δραστηριότητα. Συγκεκριμένα:

1. Παρείχε εγγύηση προς το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων μέχρι του ποσού των 353 εκατ. ευρώ περίπου, για την παροχή δανειακών κεφαλαίων από το Πανευρωπαϊκό Ταμείο Εγγυήσεων (Pan-European Guarantee Fund) σε μικρομεσαίες και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας.²⁸
2. Παρείχε εγγύηση προς την ΕΕ μέχρι του ποσού των 343 εκατ. ευρώ περίπου, στο πλαίσιο του προγράμματος στήριξης της απασχόλησης (SURE), λόγω της επιδημικής έκρηξης της νόσου.²⁹
3. Παρείχε εγγυήσεις ύψους 2 δισ. ευρώ για την σύσταση του Ταμείου Εγγυοδοσίας επιχειρήσεων COVID-19 της ΕΑΤ, για την ενίσχυση της ρευστότητας των επιχειρήσεων που πλήττονται από τα υγειονομικά μέτρα κατά της πανδημίας με δάνεια κεφαλαίου κίνησης, μέσω εγγυοδοτικών προγραμμάτων, σε ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς (τράπεζες).³⁰ Σήμερα, το υπόλοιπο των εγγυήσεων που έχει παρασχεθεί, μέσω του εν λόγω ταμείου, για τη δανειοδότηση μικρών, μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων ανέρχεται σε 1.882 εκατ. ευρώ.

Δ) Η παροχή κρατικών εγγυήσεων προς την ΕΤΕπ για την ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας

Στα πλαίσια των προγραμμάτων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας MME & MidCaps, το ελληνικό Δημόσιο έχει παράσχει εγγυήσεις για τη δανειοδότηση των ελληνικών τραπεζών από την ΕΤΕπ συνολικού ύψους 2.690 εκατ. ευρώ, με το ανεξόφλητο υπόλοιπο να ανέρχεται σήμερα σε 1.707 εκατ. ευρώ περίπου. Επιδίωξη ήταν η υλοποίηση επενδυτικών έργων, καθώς και πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας. Ειδικότερα, η ΕΤΕπ έχει θέσει σε εφαρμογή τα εξής νέα προγράμματα:

- Loan for Youth Employment & Female Empowerment ύψους 500 εκατ. ευρώ.
- Greece Leasing Loan for SMEs & MidCaps ύψους 400 εκατ. ευρώ.
- Greece Loan for Agriculture and Bioeconomy ύψους 210 εκατ. ευρώ.
- Greece Loan for Climate Action and Other Priorities ύψους 1 δισ. ευρώ.
- Greece COVID-19 Response for SMEs & MidCaps» ύψους 450 εκατ. ευρώ.

28. Το Πανευρωπαϊκό Ταμείο Εγγυήσεων («Pan-European Guarantee Fund»), συστήθηκε στο πλαίσιο του ΕΤΕπ, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας στα κράτη μέλη της ΕΕ.

29. Το ελληνικό Δημόσιο, στο πλαίσιο του κανονισμού 2020/672 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, σχετικά με τη θέσπιση ευρωπαϊκού μέσου προσωρινής στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE), και σύμφωνα με την Αποφ.2/22377/0025/2020/03.06.2020, παρείχε στην ΕΕ εγγυήσεις για την αντιμετώπιση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης λόγω της επιδημικής έκρηξης της νόσου COVID-19. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (εξ ονόματος της ΕΕ), έχοντας συγκεντρώσει το σύνολο των εγγυήσεων και από τα υπόλοιπα κράτη μέλη, προτίθεται να δανειστεί από τις κεφαλαιαγορές, ή από χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, για το σκοπό αυτό 100 δισ. ευρώ για τη στήριξη των κρατών. Προκειμένου να έχει επαρκείς πόρους στην περίπτωση κατά την οποία κάποιο κράτος μέλος δεν ανταποκριθεί στην υποχρέωση αποπληρωμής του δανείου του, η ΕΕ σύναψε σε προγενέστερο στάδιο με όλα τα κράτη-μέλη και το καθένα ξεχωριστά συμφωνία εγγύησης συνολικού ύψους 25 δισ. ευρώ.

30. Με την ΥΑ 2500/6/2020 (ΦΕΚ 1768/08.05.2020), συστήθηκε Ταμείο Εγγυοδοσίας με την επωνυμία «ΤΑΜΕΙΟ ΕΓΓΥΟΔΟΣΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ COVID-19», ως χωριστή χρηματοδοτική μονάδα εντός της ΕΑΤ, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 όπως ισχύει, καθώς και του Προσωρινού Πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης, με σκοπό να στηριχθεί η ελληνική οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19 (2020/C 91 I/01).

Ε) Η παροχή κρατικών εγγυήσεων στα πλαίσια στήριξης της Ουκρανίας

Με τις Αποφάσεις 2022/1201/12.07.2022 και 2022/1628/20.09.2022 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, αποφασίστηκε η χορήγηση έκτακτης μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής από την ΕΕ προς την Ουκρανία υπό μορφή δανείων, ύψους 1 και 5 δισ. ευρώ αντίστοιχα. Δυνάμει αυτών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αντλεί τα αναγκαία κεφάλαια από τις κεφαλαιαγορές ή από χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς προκειμένου να τα δανείζει στην συνέχεια στην Ουκρανία. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη-μέλη παρέχουν εγγυήσεις με σκοπό την ενίσχυση του Κοινού Ταμείου Προβλέψεων, στο οποίο περιλαμβάνονται προβλέψεις του προϋπολογισμού της ΕΕ για την κάλυψη ενδεχόμενων υποχρεώσεων που μπορεί να προκύψουν από καταπτώσεις εγγυήσεων για προγράμματα μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής της ΕΕ προς άλλες χώρες. Στο πλαίσιο αυτό η Ελλάδα παρείχε εγγύηση ύψους 45.269.735 ευρώ για την κάλυψη εγγυημένου ποσού 3,66 δισ. ευρώ περίπου, που απαιτείται για την παροχή δανειακών κεφαλαίων προς την Ουκρανία συνολικού ύψους 6 δισ. ευρώ.

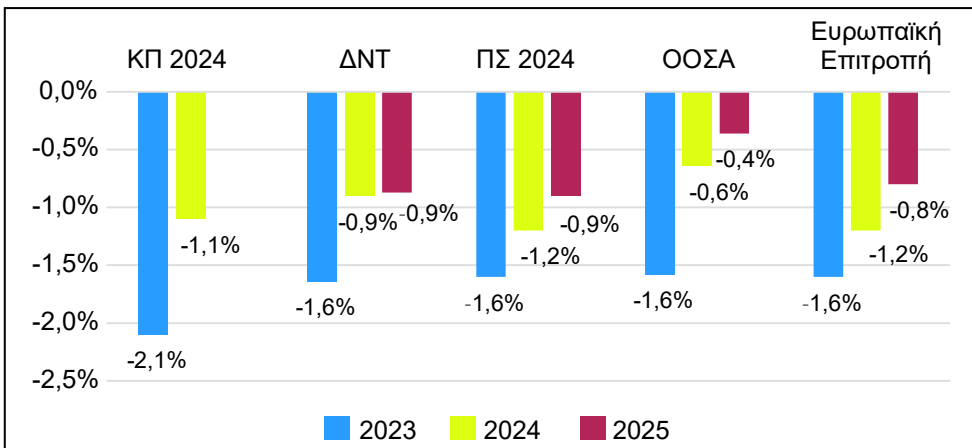
9. Δημοσιονομικές προβλέψεις και προοπτικές

- Το 2023, το Ισοζύγιο της ΓΚ διαμορφώθηκε σε -1,6% και το πρωτογενές σε 1,9% του ΑΕΠ. Τα δημοσιονομικά αυτά αποτελέσματα είναι σαφώς βελτιωμένα σε σχέση με τις δημοσιονομικές προβλέψεις για αυτό το έτος που περιλαμβάνονται στον ΚΠ 2024 (0,5% σε όρους ισοζυγίου της ΓΚ και 0,9% σε όρους πρωτογενούς αποτελέσματος).
- Σημαντική είναι επίσης, η βελτίωση των δημοσιονομικών αποτελεσμάτων του 2023 και σε σχέση με το 2022 (0,9% σε όρους ισοζυγίου της ΓΚ και 1,9% σε όρους πρωτογενούς αποτελέσματος) τόσο λόγω αυξημένων φορολογικών εσόδων όσο και συγκρατημένων δημοσιονομικών δαπανών.
- Για το 2024, στο Ισοζύγιο της ΓΚ αναμένεται περαιτέρω μείωση του ελλείμματος, το οποίο εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 1,1% του ΑΕΠ και αντίστοιχη βελτίωση στο πρωτογενές πλεόνασμα, το οποίο εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 2,1% του ΑΕΠ.
- Για το 2025, στο Ισοζύγιο της ΓΚ αναμένεται περαιτέρω μείωση του ελλείμματος, το οποίο εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 0,9% του ΑΕΠ, και συνέχιση στην επίτευξη πρωτογενών πλεονασμάτων (2,1% του ΑΕΠ).
- Οι δημοσιονομικοί στόχοι της χώρας για το 2024 υπόκεινται σε αβεβαιότητα, και συναρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την υλοποίηση του μακροοικονομικού σεναρίου.
- Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι, παρότι έχουν περιοριστεί λόγω της σταθερής επίδοσης της οικονομίας το 2023, καθώς και της πτωτικής πορείας των τιμών ενέργειας, παραμένουν σημαντικοί.
- Οι αυξήσεις στις τιμές εξακολουθούν να πιέζουν τις δημόσιες δαπάνες εκτός του αναμενόμενου επιπέδου, ιδιαίτερα στους μισθούς του Δημοσίου και τις κοινωνικές παροχές.
- Αναγκαία τα πρωτογενή πλεονάσματα εφεξής.

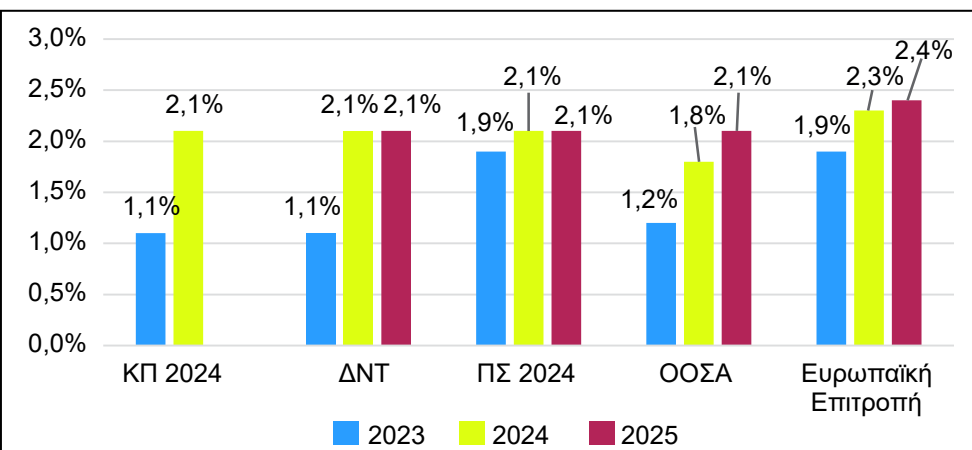
9.1 Δημοσιονομικά αποτελέσματα 2023

Το 2023, το Ισοζύγιο της ΓΚ διαμορφώθηκε σε -1,6% και το πρωτογενές σε 1,9% του ΑΕΠ. Τα δημοσιονομικά αυτά αποτελέσματα είναι σαφώς βελτιωμένα σε σχέση με τις δημοσιονομικές προβλέψεις για το έτος αυτό που περιλαμβάνονται στον ΚΠ 2024, δηλαδή 0,5% σε όρους Ισοζυγίου της ΓΚ και 0,9% σε όρους πρωτογενούς αποτελέσματος (βλ. Διάγραμμα 27 όπου με μπλε χρώμα οι τιμές που αναφέρονται στο ΚΠ 2024 αφορούν σε αναθεωρημένους στόχους για το 2023 και οι τιμές που αναφέρονται στο ΠΣ 2024 είναι πραγματοποιήσεις για το 2023).

Διάγραμμα 27.α: Ισοζύγιο ΓΚ (% ΑΕΠ)

Διάγραμμα 27.β: Πρωτογενές αποτέλεσμα ΓΚ (% ΑΕΠ)

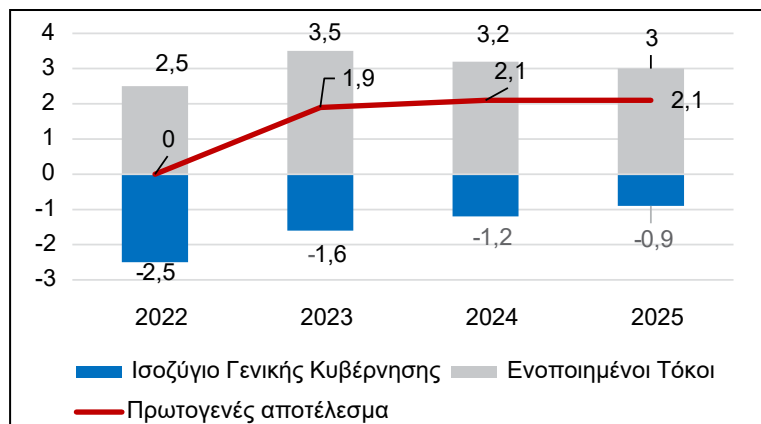
Πηγές: 1) Σχέδιο Κρατικός Προϋπολογισμός 2024, ΥΠΕΘΟ, Νοέμβριος 2023, 2) IMF, World Economic Outlook Database, Απρίλιος 2024, 3) Πρόγραμμα Σταθερότητας, ΥΠΕΘΟ, Απρίλιος 2024, 4) OECD Economic Outlook, No 115, Μάιος 2024, 5) Ευρωπαϊκή Επιτροπή, European Economic Forecast, Spring, Μάιος 2024

Τα δημοσιονομικά αποτελέσματα του 2023 παρουσιάζουν αξιοσημείωτη βελτίωση και σε σχέση με το 2022 (0,9% σε όρους Ισοζυγίου της ΓΚ και 1,9% σε όρους πρωτογενούς αποτελέσματος, Διάγραμμα 28).³¹ Η βελτίωση των δημοσιονομικών αποτελεσμάτων, οφείλεται στα αυξημένα έσοδα (3,1% σε σχέση με το 2022), ιδίως από τον φόρο προστιθέμενης αξίας και τις εισφορές

31. Τα φορολογικά έσοδα του 2023 ξεπέρασαν τον αρχικό στόχο του ΚΠ 2023, αλλά και τον προς τα πάνω αναθεωρημένο στόχο του ΠΣ 2023 και του ΚΠ 2024.

κοινωνικής ασφάλισης.³² Η υπεραπόδοση αυτή προέρχεται κυρίως από τη σταθερή οικονομική μεγέθυνση 2% (με πρόβλεψη 2,3% στο ΚΠ 2024), την αύξηση της κατανάλωσης (1,7% σε σχέση με το 2022), την αύξηση των τουριστικών εσόδων, τις παρεμβάσεις για τη φορολογική συμμόρφωση, την αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών, την αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος και τον πληθωρισμό (4,2%). Εκτός, από την καλύτερη απόδοση στην πλευρά των εσόδων, η συγκρατημένη δημοσιονομική πολιτική στην πλευρά των δαπανών (1,5% σε σχέση με το 2022) συμβάλλει στο θετικό για το 2023 δημοσιονομικό αποτέλεσμα, κυρίως με την κατάργηση των μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας και τη σταδιακή μείωση των περισσοτέρων μέτρων για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της ενεργειακής κρίσης.

Διάγραμμα 28: Πρωτογενές αποτέλεσμα ΓΚ (% ΑΕΠ)

Πηγή: Πρόγραμμα Σταθερότητας 2024, ΥΠΕΘΟ, Απρίλιος 2024

9.2 Δημοσιονομικές εξελίξεις 2024

Για το τρέχον έτος, σύμφωνα με τις δημοσιονομικές προβλέψεις του ΠΣ 2024, στο Ισοζύγιο της ΓΚ αναμένεται περαιτέρω μείωση του ελλείμματος, το οποίο εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 1,2% του ΑΕΠ και αντίστοιχη βελτίωση στο πρωτογενές πλεόνασμα, το οποίο εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 2,1% του ΑΕΠ.³³ Σημειώνουμε εδώ ότι οι προβλέψεις αυτές, δεν αποκλίνουν από τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και άλλων διεθνών οργανισμών (Διάγραμμα 27).

Η περαιτέρω βελτίωση του δημοσιονομικού αποτελέσματος αποδίδεται κυρίως στην προβλεπόμενη ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής της οικονομίας (από 2% το 2023 σε 2,5% το 2024). Η αναμενόμενη αύξηση των φορολογικών εσόδων και των ασφαλιστικών εισφορών είναι αποτέλεσμα τόσο της αύξησης του εισοδήματος, όσο και της βελτίωσης απόδοσης των φοροεισπρακτικών μηχανισμών (αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών, φορολογική συμμόρφωση, καταπολέμηση της φοροδιαφυγής).³⁴ Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι, η επίδοση της εκτέλεσης του Προϋπολογισμού σε επίπεδο ΓΚ για το α' τρίμηνο του 2024 παρουσιάζεται πιο συγκρατημένη από ότι αναμενόταν. Υπάρχουν όμως ενδείξεις βελτίωσης καθώς ενσωματώ-

32. Σύμφωνα με Δημοσιονομικά Στοιχεία για την περίοδο 2020-2023, ΕΛΣΤΑΤ, ανακοίνωση 22.04.2024, βλ. Ενот. 7.
33. Η μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου της ΓΚ αναθεωρείται ελαφρώς προς το δυσμενέστερο σε σχέση με το ΚΠ 2024 (0,8% του ΑΕΠ) λόγω της αναθεώρησης προς τα πάνω των προβλέψεων των δαπανών για τόκους. Η εκτίμηση για το πρωτογενές ισοζύγιο παραμένει αμετάβλητη σε σύγκριση με το ΚΠ 2024 (βλ. Ενότητα 7).

34. Όπως η υποχρεωτική ηλεκτρονική διαβίβαση των λογιστικών αρχείων στην ΑΑΔΕ, η ολοκλήρωση της διασύνδεσης των ταμειακών μηχανών με τα POS, ο περιορισμός της χρήσης μετρητών με καθιέρωση της αγοραπωλησίας ακινήτων αποκλειστικά με χρήση τραπεζικών μέσων και η μεταρρύθμιση της φορολογίας των ατομικών επιχειρήσεων με παράλληλη κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος, από την οποία αναμένεται να βεβαιωθούν πρόσθετα έσοδα της τάξης τουλάχιστον των 600 εκατ. ευρώ.

νονται νέα στοιχεία των επόμενων μηνών.³⁵

Στο πλεονασματικά πρωτογενές δημοσιονομικό αποτέλεσμα του 2024 (σύμφωνα με τον ΚΠ 2024) έχουν συμπεριληφθεί μέτρα ύψους 2.545 εκατ. ευρώ (1,1% του ΑΕΠ), που στοχεύουν στην ενίσχυση του εισοδήματος και την αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων, με κυριότερα: α) την αναμόρφωση του μισθολογίου στο δημόσιο τομέα (931 εκατ. ευρώ), β) την αύξηση του αφορολόγητου κατά 1.000 ευρώ στους φορολογούμενους με εξαρτώμενα τέκνα (135 εκατ. ευρώ) και γ) την αύξηση του επιδόματος μητρότητας στους 9 μήνες για τους ελεύθερους επαγγελματίες και αγρότες από το 2024 (104 εκατ. ευρώ). Θετικά συμβάλλει και ο περιορισμός των παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της ενεργειακής κρίσης με υιοθέτηση αποκλειστικά στοχευμένων μέτρων με δημοσιονομικό κόστος 0,1% του ΑΕΠ.³⁶ Σχετικά με τις δημοσιονομικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών των φυσικών καταστροφών προϋπολογίζονται από το 2024 και εφεξής πόροι ύψους 600 εκατ. ευρώ στο εθνικό ΠΔΕ (αυξάνοντας το ύψος διαθέσιμων πιστώσεων κατά 300 εκατ. ευρώ), ώστε να καλύπτονται σε μόνιμη βάση οι δαπάνες κρατικής αρωγής έναντι φυσικών καταστροφών και επιβάλλεται στα τουριστικά καταλύματα και στην βραχυχρόνια μίσθωση τέλος ανθεκτικότητας στην κλιματική κρίση, το οποίο αντικαθιστά τον υφιστάμενο φόρο διαμονής (240 εκατ. ευρώ).

Επιπλέον, την Άνοιξη του 2024, σύμφωνα με το ΠΣ 2024 υιοθετήθηκαν νέα στοχευμένα μέτρα εκτός από τα παραπάνω, όπως μεταξύ άλλων, η αύξηση του επιδόματος γέννησης (με εκτιμώμενο κόστος 90 εκατ. ευρώ για το 2024), η αύξηση της αποζημίωσης των νοσοκομειακών γιατρών (45 εκατ. ευρώ) και η επιστροφή της ειδικής εισφοράς πετρελαίου κίνησης στους αγρότες (82 εκατ. ευρώ). Επίσης, η εθνικά χρηματοδοτούμενη δαπάνη του προϋπολογισμού για τις δημόσιες επενδύσεις για το 2024 αναμένεται να αυξηθεί στα 2,41 δισ. ευρώ (δηλαδή επιπλέον 360 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με τον προϋπολογισμό του 2024). Τέλος, η μείωση της κρατικής αρωγής λόγω της υποχρεωτικής ιδιωτικής ασφάλισης έναντι φυσικών καταστροφών για μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις αναμένεται να συμβάλλει στο θετικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα του 2024.

Το πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης, για το 2024 χαρακτηρίζεται από την απενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του ΣΣΑ σύμφωνα με τις από 8.3.2023 κατευθυντήριες οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη δημοσιονομική πολιτική των κρατών μελών της ΕΕ.³⁷ Οι δημοσιονομικές συστάσεις του Συμβουλίου τον Ιούλιο 2023, με βάση την αξιολόγηση της Επιτροπής (Country Specific Recommendations, CSRs) καθιερώνουν μια ποσοτική αναφορά για τη δημοσιονομική πολιτική το 2024 για χώρες με υψηλά επίπεδα χρέους, όπως η Ελλάδα.³⁸ Συγκεκριμένα, συνιστάται στην Ελλάδα η ονομαστική αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων καθαρών πρωτογενών δαπανών (Net Nationally Financed Primary Expenditures, NNPE) να μη ξεπερνά το 2,6%. Για την ΓΚ, το ΠΣ 2024 προβλέπει ονομαστική αύξηση 2,1% των εθνικά χρηματοδοτούμενων καθαρών πρωτογενών δαπανών για το 2024 και είναι σε πλήρη συμμόρφωση με τη σύσταση του Συμβουλίου. Επίσης, διασφαλίζεται η τήρηση της τιμής αναφοράς του 3% του ΑΕΠ για το έλλειμμα, το οποίο αναμένεται να διαμορφωθεί για το 2024 σε 1,2% του ΑΕΠ, καθώς και η εύλογη και συνεχής μείωση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ (10,8 ποσ. μον.

35. Σύμφωνα με τα δελτία εκτέλεσης της ΓΚ κατά το χρονικό διάστημα Ιαν.–Μαρ. 2024 δημιουργήθηκε πρωτογενές πλεόνασμα 1,9 δισ. ευρώ (0,8% ΑΕΠ) σε ταμειακή βάση, σε σχέση με πρωτογενές πλεόνασμα 2,3 δισ. ευρώ (1,1% ΑΕΠ), το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023 (βλ. Ενότητα 7, Εαρινή Έκθεση ΕΔΣ 2024).

36. Ειδικότερα, προβλέπεται να καταβληθεί επιδότηση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, μέσω έκπτωσης στους λογαριασμούς ρεύματος, για τους τρεις πρώτους μήνες του 2024, με δημοσιονομικό κόστος 120 εκατ. ευρώ για τα νοικοκυριά που πληρούν συγκεκριμένα εισοδηματικά κριτήρια και δεν είναι δικαιούχοι του επιδόματος θέρμανσης. Επιπλέον, αναμένεται να συνεχιστεί η επιδότηση στους λογαριασμούς ρεύματος νοικοκυριών που ανήκουν στα Κοινωνικά Τιμολόγια και εντός του 2024, ενώ θα ισχύσει κοινωνικό τιμολόγιο ρεύματος για τις πολύτεκνες οικογένειες, το οποίο θα εξασφαλίζει στους δικαιούχους σημαντικές μειώσεις στην τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας.

37.. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2023), "Fiscal policy guidance for 2024", COM (2023) 141 final 8/3/2023.

38. Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 της Ελλάδας και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το Πρόγραμμα Σταθερότητας 2023 της Ελλάδας, OJ C 312, 1.9.2023, σελ. 67-76.

του ΑΕΠ σε σχέση με το 2023).³⁹

9.3 Δημοσιονομικές προοπτικές 2025

Για το 2025 σύμφωνα με το ΠΣ 2024, αναμένεται να συνεχιστεί η επίτευξη πρωτογενών πλεονασμάτων (2,1% του ΑΕΠ), και να μειωθεί περαιτέρω το έλλειμμα στο Ισοζύγιο της ΓΚ (0,9% του ΑΕΠ) με βάση το σενάριο της αμετάβλητης πολιτικής. Αυτή η βελτίωση στο έλλειμμα βασίζεται στην σταθερή αναπτυξιακή πορεία της οικονομίας (2,6%) και την συγκρατημένη μεταβολή των δαπανών και ιδιαίτερα στο μισθολογικό κόστος του δημοσίου. Αντιθέτως η μείωση των κοινωνικών εισφορών κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες και η κατάργηση του φόρου των αυτοαπασχολούμενων αναμένεται να επιβραδύνουν την ανάπτυξη των φορολογικών εσόδων. Έτσι, το κόστος των κυριότερων μέτρων που έχουν ενσωματωθεί στα παραπάνω αναμενόμενα δημοσιονομικά αποτελέσματα είναι: μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης (καθαρό κόστος 225 εκατ. ευρώ), κατάργηση του γενικού φόρου των αυτοαπασχολούμενων (120 εκατ. ευρώ), επιστροφή της ειδικής εισφοράς στο πετρέλαιο κίνησης στους αγρότες (100 εκατ. ευρώ), αύξηση του στεγαστικού επιδόματος για φοιτητές (15 εκατ. ευρώ), η αναστολή του ΦΠΑ για τα νέα κτίρια (20 εκατ. ευρώ) και η τιμαριθμική αναπροσαρμογή στις συντάξεις (περίπου 400 εκατ. ευρώ).

Σημειώνεται ότι τα δημοσιονομικά αποτελέσματα του 2025 ίσως χρειαστεί να αναθεωρηθούν το φθινόπωρο, προκειμένου να ευθυγραμμιστούν με τις δημοσιονομικές δεσμεύσεις που θα προκύψουν από το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ ενσωματώνοντας επικαιροποιημένα στοιχεία από την εκτέλεση του προϋπολογισμού του 2024 που θα λαμβάνονται υπόψη για την σύνταξη του νέου Εθνικού Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Διαρθρωτικού Προγράμματος.

9.4 Δημοσιονομικές προκλήσεις

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι, παρότι έχουν περιοριστεί λόγω της σταθερής επίδοσης της οικονομίας και το 2023, καθώς και της πτωτικής πορείας των τιμών ενέργειας, παραμένουν σημαντικοί. Οι δημοσιονομικοί στόχοι της χώρας για το 2024 υπόκεινται σε αβεβαιότητα και συναρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την υλοποίηση του μακροοικονομικού σεναρίου και την προσήλωση στο δημοσιονομικό σενάριο που έχει εξαγγελθεί.⁴⁰ Αυτό έχει ιδιαίτερη βαρύτητα και λόγω των συνεχιζόμενων αυξήσεων των τιμών κυρίως των τροφίμων, που εξακολουθούν να πιέζουν τα εισοδήματα των νοικοκυριών και άρα τις δημόσιες δαπάνες εκτός του αναμενόμενου επιπέδου, ιδιαίτερα στους μισθούς του Δημοσίου και στις κοινωνικές παροχές. Πρόσθετοι μακροχρόνιοι δημοσιονομικοί κίνδυνοι απορρέουν από το δημοσιονομικό κόστος της επιβάρυνσης των κλιματικών συνθηκών, η επιδείνωση του δημογραφικού προβλήματος στην χώρα καθώς και εκκρεμείς νομικές υποθέσεις κυρίως, τις δικαστικές υποθέσεις κατά της Εταιρείας Ακίνητων Δημοσίου.

Θετική είναι η επίδραση της ψηφιοποίησης του φορολογικού συστήματος στην πλευρά των εσόδων. Εάν μάλιστα η βελτίωση στην φορολογική συμμόρφωση συνεχιστεί οι εισπράξεις εσόδων μπορεί να υπερβούν τους στόχους που έχουν τεθεί με ευεργετικά αποτελέσματα για τα δημοσιονομικά μεγέθη και την πιο δίκαιη κατανομή των βαρών. Παράλληλα, πολύ θετική αναμένεται η στήριξη της αναπτυξιακής δυναμικής της οικονομίας από τα κονδύλια των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, αλλά και η ενθάρρυνση υποστηρικτικών εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών

39. Βλ. Ενότητα 8, Εαρινή Έκθεση ΕΔΣ 2024.

40. Βλ. Ενότητες 1 και 5, Εαρινή Έκθεση ΕΔΣ 2024.

εκ μέρους της ΕΕ. Προς την κατεύθυνση αυτή θεωρείται και η πρόσφατη νομοθετική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την βελτίωση του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης στην ΕΕ, η οποία αναγνωρίζει τις ανάγκες διασφάλισης δημοσιονομικής βιωσιμότητας με ταυτόχρονη ενθάρρυνση της οικονομικής μεγέθυνσης.

Οι μακροχρόνιες παθογένειες της ελληνικής οικονομίας με υψηλό δημόσιο χρέος έστω και σε πτωτική τροχιά, με υψηλό απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων, αδύναμη εξωτερική θέση και υψηλή ανεργία (παρά την βελτίωση της) απαιτούν την διατήρηση συνετούς δημοσιονομικής στάσης και συνεχή παρακολούθηση της εφαρμογής του ΤΑΑ.⁴¹ Είναι σημαντικό να διατηρηθεί ο στόχος των πρωτογενών πλεονασμάτων μετά και την επιτυχή διαμόρφωσή του το 2023, παρά τους όποιους δημοσιονομικούς κινδύνους, ιδιαίτερα και λόγω της έναρξης εφαρμογής το 2024 του νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης.

41. Βλ. Ενότητα 5, Εαρινή Έκθεση Ε.Δ.Σ. 2024.

